

MEZŐKOVÁCSHÁZA VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

I. Kötet: MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

58/2023. (III. 02.) számú önkormányzati határozattal
elfogadva.....2023. március 02.....

Készítette:
EX ANTE Tanácsadó Iroda Kft.

Farkas László
TT 01-6199; Tkö 01-16873

Településtervező

Dr. Mérei András

Projektmenedzser, terület- és
településfejlesztő geográfus

Janza Frigyes

Ügyvezető, közigazdász

Tóth Róbert

Közigazdász, területfejlesztési
szakértő

Megbízó:

Mezőkovácsháza Városi Önkormányzat

Cím: 5800, Mezőkovácsháza, Árpád u. 176..

Tel.: 06 (68) 381 011

Fax: 06 (68) 381 656

E-mail: titkarsagpolghiv@mezokovacshaza.hu

Honlap: www.mezokovacshaza.hu

Dátum: **2023. február**

Munkaközi verzió

www.exante.hu

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	10
A tervezés előzményei	10
A tervezés eljárása	10
1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ	11
1.1 Településhálózati összefüggések, a város helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok	11
1.1.1 Mezőkovácsháza kialakulása és története	11
1.1.2 A település szerepe a településhálózatban	12
1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	24
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	31
1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)	31
1.3.2 Békés Vármegye Területrendezési Terve (BMTrT)	31
1.3.2.1 Az OTrT és a BMTrT övezeti tervei	32
1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai	40
1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	40
1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai	40
1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések	42
1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	42
1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök	42
1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	45
1.7 A település társadalma	51
1.7.1 Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	51
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	59
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)	59
1.8 A település humán infrastruktúrája	64
1.8.1 Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)	64
1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása	70
1.9 A település gazdasága	72
1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre	72
1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	74
1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése	80
1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)	82

1.9.5	Ingtalanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	83
1.10	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	86
1.10.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program.....	86
1.10.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	88
1.10.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység.....	89
1.10.4	Foglalkoztatáspolitiká.....	90
1.10.5	Lakás- és helyiséggazdálkodás	91
1.10.6	Intézményfenntartás.....	92
1.10.7	Energiagazdálkodás.....	94
1.11	Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások.....	95
2	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ.....	98
2.1	A vizsgált tényezők elemzése, egymásra gyakorolt hatásuk összevetése	98
2.1.1	Településhálózat.....	98
2.1.2	Társadalom.....	98
2.1.3	Gazdaság.....	99
2.1.4	Infrastruktúra	100
2.1.5	A területrendezési és településrendezési tervek összhangja.....	100
2.1.6	A hatályos településfejlesztési koncepció, a hatályos integrált településfejlesztési stratégia és a tervezet összhangja.....	101
3	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	102
3.1	A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis.....	102
	Társadalom, humáninfrastruktúra	104
	Gazdaság.....	105
	Intézményrendszer	105
3.2	Probléma-és értéktérkép.....	108
3.3	Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek.....	112
3.3.1	Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása.....	112
	A Központi városrész SWOT analízise.....	119
	A Szabadidő, sport városrész SWOT analízise.....	122
	Keleti városrész SWOT analízise	126
	Nyugati városrész SWOT analízise.....	128
	Ipari, gazdasági városrész SWOT analízise.....	131
	Reformátuskovácsházi városrész SWOT analízise	134
3.3.2	Szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése	135
1.	MELLÉKLET: MEZŐKOVÁCSHÁZA VÁROS KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK 350/2021. (XII.16.) SZ. HATÁROZATA MEZŐKOVÁCSHÁZA VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK FELÜLVIZSGÁLATÁRÓL	140

2. MELLÉKLET: FŐÉPÍTÉSZI SZAKVÉLEMÉNY A MEZŐKOVÁCSHÁZA VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK MÓDOSÍTÁSA SORÁN KIDOLGOZANDÓ TARTALMI ELEMEINEK MEGHATÁROZÁSÁHOZ	141
3. MELLÉKLET: A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSSEL, TELEPÜLÉSRENDEZÉssel, ÉS TELEPÜLÉSKÉP-ÉRVÉNYESÍTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ PARTNERSÉGI EGYEZTETÉS HELYI SZABÁLYAIRÓL SZÓLÓ 15/2017. (VIII. 03.) SZ. ÖNKORMÁNYZATI RENDELET	144
4. MELLÉKLET: HATÁROZAT TERVEZET AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATÁNAK KÉPVISELŐ-TESTÜLETI ELFOGADÁSÁRÓL	149
5. MELLÉKLET: __/2022. (__ . __.) SZÁMÚ HATÁROZAT AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA ELFOGADÁSÁRÓL.....	150

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Békés vármegye járásai, illetve a vármegye hátrányos helyzetű térségei (forrás: TeIR).....	12
2. ábra: Békés vármegye településhálózata (forrás: Békés Vármegye Területfejlesztési Konceptiója 2021-2027 – Helyzetelemzés).....	14
3. ábra: Funkcionális térségek Magyarországon (forrás: OFTK).....	15
4. ábra: Városhálózat Magyarországon (forrás: OFTK).....	15
5. ábra: Mezőkovácsházai járás településeinek lakónépessége (forrás: KSH).....	17
6. ábra: A járás lakónépesség alakulásának dinamikája 2014-2020 (forrás: KSH).....	17
7. ábra: Lakosság korcsoportonkénti megoszlása a Mezőkovácsházai járásban (forrás: KSH).....	18
8. ábra: Természetes szaporodás/fogyás és vándorlási egyenleg (ezrelék).....	18
9. ábra: Adófizetők aránya a Mezőkovácsházai járás egyes településein a teljes népesség %-ában, 2019 (forrás: TeIR).....	19
10. ábra: Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül, illetve felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebb népesség arányában, a Mezőkovácsházai járásban, 2011. népszámlálási adat (forrás: TeIR).....	19
11. ábra: Békés Vármegye fejlesztési célrendszere.....	28
12. ábra: OTrT szerkezeti tervlap kivonata (forrás: https://oeny.e-epites.hu/oeny/4tr/#/tudastar/interaktiv-terkep).....	31
13. ábra: Békés Vármegye Szerkezeti Terve 1. sz. melléklet kivonata (forrás: BMTrT).....	32
14. ábra: OTrT 3.1 melléklet (forrás: https://www.e-epites.hu/orszagos-teruletrendezesi-terv-terkepi-mellekletei-hatalyos-20190315-tol).....	33
15. ábra: OTrT 3.2 melléklet (forrás: https://www.e-epites.hu/orszagos-teruletrendezesi-terv-terkepi-mellekletei-hatalyos-20190315-tol).....	33
16. ábra: OTrT 3.3 melléklet (forrás: https://www.e-epites.hu/orszagos-teruletrendezesi-terv-terkepi-mellekletei-hatalyos-20190315-tol).....	34
17. ábra: 4.1. melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, a hálózat ökológiai folyosójának övezete és a hálózat puffertületének övezete (forrás: BMTrT).....	35
18. ábra: 4.2. melléklet: Kiváló termőhelyi adottságú szántók területe (forrás: BMTrT).....	35
19. ábra: 4.3. melléklet: Jó termőhelyi adottságú szántók övezete (forrás: BMTrT).....	36
20. ábra: 4.4 melléklet: Erdők övezete (forrás: BMTrT).....	36
21. ábra: 4.5 melléklet: Tájképvédelmi terület övezet (forrás: BMTrT).....	37
22. ábra: 4.7. melléklet: Vízminőség-védelmi terület övezete (forrás: BMTrT).....	37
23. ábra: 4.10. melléklet: Ásványi nyersanyagvagyon övezete (forrás: BMTrT).....	37
24. ábra: 4.11 melléklet: Rendszeresen belvízjárta terület (forrás: BMTrT).....	38
25. ábra: 4. 13 melléklet: Gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete (forrás: BMTrT).....	38
26. ábra: 4.14 melléklet: Kiemelt turisztikai terület övezete (forrás: BMTrT).....	38

27. ábra: A 2022. áprilisi HÉSZ módosítással érintett terület (forrás: Mezőkovácsháza Város Településrendezési Terve).....	43
28. ábra Településképi szempontból eltérő karakterű településrészek Mezőkovácsházán	44
29. ábra Mezőkovácsháza város Településszerkezeti Terve (forrás: Mezőkovácsháza Város Településrendezési Terve).....	45
30. ábra: A lakónépesség számának változása Mezőkovácsháza városban (forrás: KSH T-Star)	51
31. ábra: A természetes fogyás Mezőkovácsháza városban (forrás: KSH T-Star).....	52
32. ábra: Az 1000 főre jutó természetes fogyás mértéke (forrás: TeIR)	52
33. ábra: Belföldi vándorlási egyenleg Mezőkovácsháza városban (állandó és ideiglenes együtt (eset) (forrás: KSH T-Star).....	53
34. ábra Az 1000 főre jutó vándorlás mértéke a Mezőkovácsházai járásban (forrás: TeIR).....	53
35. ábra A nyilvántartott álláskeresők száma Mezőkovácsházán (forrás: KSH T-Star)	56
36. ábra A nyilvántartott álláskeresők a munkaképes korú népesség százalékában Mezőkovácsházán (forrás: TeIR)	56
37. ábra 25 év alatti és 45 év feletti nyilvántartott álláskeresők Mezőkovácsházán (forrás: TeIR).....	57
38. ábra 100 lakosra jutó adófizetők száma Mezőkovácsházán (forrás: TeIR).....	58
39. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Mezőkovácsházán (forrás: TeIR).....	58
40. ábra: Óvodai férőhelyek és azok kihasználtsága Mezőkovácsházán (forrás: TeIR).....	64
41. ábra: Általános iskolai tanulók száma Mezőkovácsházán (forrás: TeIR)	65
42. ábra: Középiskolai tanulók száma Mezőkovácsházán (forrás: TeIR).....	66
43. ábra: Egy lakosra jutó BHÉ alakulása Mezőkovácsházán és a Mezőkovácsházai járásban (ezer Ft), (Forrás: TeIR)	73
44. ábra: 1 lakosra jutó nettó belföldi jövedelem alakulása Mezőkovácsházán és a Mezőkovácsházai járásban (Ft), (Forrás: TEIR)	73
45. ábra: Működő társas vállalkozások számának alakulása Békés megyében ágazatonként (2015-2019, db) (Forrás: KSH T-STAR).....	75
46. ábra Vendégéjszakák száma Mezőkovácsházán és a Mezőkovácsházai járásban (Forrás: KSH T-STAR)	78
47. ábra Vendégek száma Mezőkovácsházán és a Mezőkovácsházai járásban (Forrás: KSH T-STAR).....	79
48. ábra: A helyi önkormányzatok helyi idegenforgalmi adó bevételei a Mezőkovácsházai járásban és Mezőkovácsházán (ezer Ft) (Forrás: KSH T-STAR).....	80
49. ábra: Egy lakosra jutó jegyzett tőke alakulása Mezőkovácsházán (ezer Ft), (Forrás: TeIR)	81
50. ábra Átlagár-változás (balra) és átlagár (jobbra) Békés vármegye lakóingatlan-piacán	84
51. ábra: Lakásállomány alakulása a Mezőkovácsházai járásban és Mezőkovácsházán (2015-2019, db), (Forrás: KSH T-STAR).....	85
52. ábra: Mezőkovácsháza költségvetési bevételeinek és kiadásainak alakulása 2015 és 2020 között (forrás: KSH T-STAR).....	86
53. ábra Helyi adóbevételek alakulása 2015-2020 között Mezőkovácsházán (forrás: KSH T-STAR).....	87

54. ábra: Közmunkaprogram Mezőkovácsházán (2015-2021) (forrás: http://kozfoglalkoztatatas.bm.hu/)	91
55. ábra: Bérlakások és kiadott bérlakások számának alakulása Mezőkovácsházán (2015-2020, db) (Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás)	92
56. ábra: Mezőkovácsháza probléma- és értéktérképe (forrás: Igazgatási terület TSzT alapján saját szerkesztés)	111
57. ábra Mezőkovácsháza városrészei (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)	112
58. ábra: A lakások és a lakónépesség megoszlásának aránya Mezőkovácsháza városrészei között (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)	113
59. ábra: A lakónépesség korcsoportos összetétele városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)	114
60. ábra: A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)	115
61. ábra: A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)	115
62. ábra: Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)	116
63. ábra: A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)	116
64. ábra: A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)	117
65. ábra: A Központi városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)	118
66. ábra: Szabadidő, sport városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)	121
67. ábra: Keleti városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)	124
68. ábra: Nyugati városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)	127
69. ábra: Ipari, gazdasági városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)	130
70. ábra: Reformátuskovácsnévási városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)	133
71. ábra: Mezőkovácsháza szegregátumokat bemutató térképe (forrás: KSH, illetve (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)	136
72. ábra: 1. számú szegregátum (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)	137
73. ábra: 2. számú szegregációval veszélyeztetett terület (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)	138

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: A Mezőkovácsházai járás települései (forrás: BM adatbázis).....	13
2. táblázat: A lakosság korcsoportok szerint Mezőkovácsházán (forrás: KSH Népszámlálás* és T-Star) 52	
3. táblázat: Mezőkovácsháza város lakossága iskolai végzettség szerint megyei és országos összehasonlításban (2001, 2011).....	55
4. táblázat: Civil szervezetek száma Mezőkovácsházán (forrás_ KSH T-Star).....	62
5. táblázat: Működő társas vállalkozások száma létszám kategóriánként Mezőkovácsházán, a Mezőkovácsházai járásban és Békés Megyében (db, 2019) (Forrás: KST T-STAR)	72
6. táblázat: GINOP pályázatok fontosabb adatai Mezőkovácsházán, a Mezőkovácsházai járásban és Békés megyében (Forrás: palyazat.gov.hu)	82
7. táblázat Ingatlanpiaci adatok Mezőkovácsházáról 2022. II. negyedévében (forrás: www.ingatlan.com, www.jofogas.hu)	84
8. táblázat: Mezőkovácsháza Város ingatlanvagyon (Forrás: Mezőkovácsháza Város Gazdasági Programja, 2020-2024)	87
9. táblázat Európai Unió forrásból megvalósult jelentősebb pályázatok Mezőkovácsházán.....	89
10. táblázat Településfejlesztési dokumentumok célja (forrás: Mezőkovácsháza Város hatályos ITS) ..	101
11. táblázat: Mezőkovácsháza probléma- és értéktérképe (forrás: saját szerkesztés)	110
12. táblázat: Mezőkovácsháza városrészeinek lehatárolása	113

BEVEZETÉS

A megalapozó vizsgálat „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet 1. melléklete szerinti tartalommal készül el, a tervezési terület kiterjedésének és adottságainak figyelembevételével, valamint az önkormányzattal kötött szerződéssel összhangban.

Tekintettel arra, hogy Mezőkovácsháza Város Önkormányzata az integrált településfejlesztési stratégia (ITS) felülvizsgálatára készül, jelen megalapozó vizsgálat a településfejlesztési koncepcióhoz és az integrált településfejlesztési stratégia felülvizsgálatához szükséges tartalmú megalapozó vizsgálaton alapul. A korábbi, 2014-2020-as időszakra vonatkozó ITS készítése óta eltelt években számos jogszabályi változás történt, illetve az időközben lezajlott társadalmi-gazdasági folyamatok, a városban megvalósult fejlesztések egyaránt indokoltá tették a megalapozó vizsgálat aktualizálását.

A módosított dokumentum ugyanakkor nem tartalmazza az épített környezet vizsgálata fejezetet, és az azzal összefüggésben lévő az Eljr. 1. melléklete szerinti fejezeteket. Amint a jelen dokumentumhoz csatolt 2. számú melléklet (főépítési nyilatkozat) is rögzíti, ezen fejezetek tartalma megegyezik a – az ITS DA Konzorcium által 2015-ben készített – 2014-2020-as ITS megalapozó elemzésében leírtakkal, melyek továbbra is relevánsnak tekintendők.

A tervezés előzményei

Mezőkovácsháza Város Önkormányzata a 2014-2020-as tervezési időszakra készített Integrált Településfejlesztési Stratégiát a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szerint. Mezőkovácsháza Város Önkormányzata a 350/2021. (XII.16.) Kt. sz. határozatában döntött az Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálatáról. (1. sz. melléklet).

A tervezés eljárása

Mezőkovácsháza Város Önkormányzata az Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálatát a 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 28. § - 30. § alapján végezte el.

A tervezés szakaszai:

- Munkaközi tájékoztató szakasz (314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 29. § és 29/A. § szerint)
- Képviselőtestületi döntés az Integrált Településfejlesztési Stratégia elfogadásáról

A partnerségi egyeztetés Mezőkovácsháza Város Önkormányzata településfejlesztéssel, településrendezéssel, és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól szóló 15/2017. (VIII. 03.) sz. önkormányzati rendelet előírásai szerint történt.

1 HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

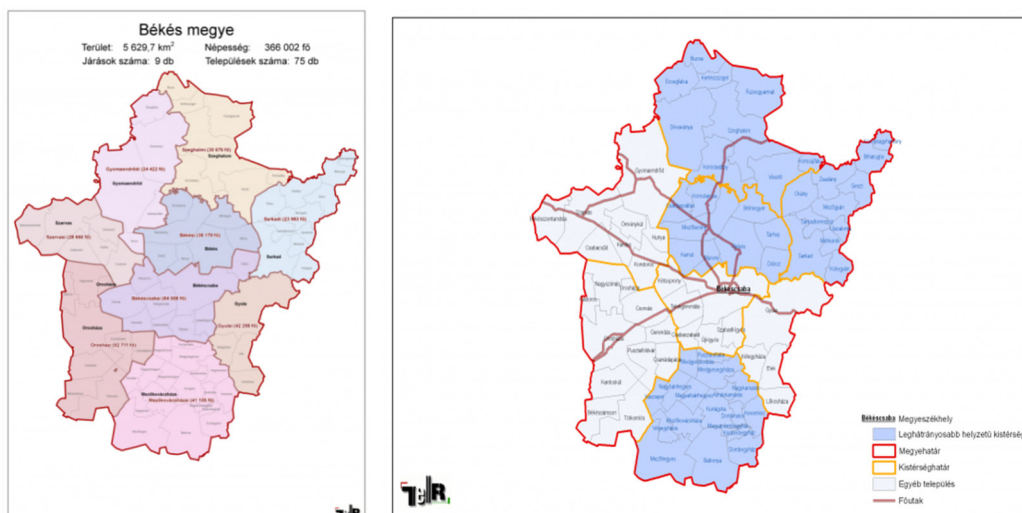
1.1 Településhálózati összefüggések, a város helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

1.1.1 Mezőkovácsháza kialakulása és története

Amint arra a 2014-2020-as fejlesztési időszakra vonatkozó városi integrált településfejlesztési stratégiát megalapozó elemzés is rávilágít, Mezőkovácsháza az Alföld és ezen belül a régió városhálózatában a vármegyeszékhelyek és másodlagos centrumok után következő hierarchiaszintbe tartozik. Szerepkörét tekintve kistérségi és járási centrum. Noha csak 1986-ban nyilvánították várossá, központi szerepköre a XIX. század utolsó harmadától kimutatható.

Mezőkovácsháza az egykori csanádi, ma dél-békési táj erősen városhiányos térségének központjában fekszik. Nemcsak a városiasodás, de egyáltalán a települések - általában telepítések útján történő - kialakulása is viszonylag későn, a XIX. század első felében vett nagyobb lendületet dohánykertészségek alapításával. Addig az óriási kamarai pusztákat zömében külterjes állattartással hasznosították. A fejlődés menetét később a trianoni határmegvonás akasztotta meg 1920-ban, amikor a vidék természetes központját, Aradot elszakították és Csanád vármegye Magyarországon maradt részei felvevőpiac és adminisztratív, kulturális központ nélkül a perifériára szorultak. Az Arad elcsatolásával kialakult urbanizációs vákuum betöltése azóta sem sikerült maradéktalanul, jóllehet erre már az 1920-as évektől és a szocializmus idején is történtek erőfeszítések.

A két világháborúban hatalmas emberveszteséget szenvedett a település, a többszáz elesett lakos mellett 420 zsidó polgárt hurcoltak el. Mezőkovácsháza 1950-től kezdődően tartozik Békés megyéhez. Az 1945 és 1970 közötti mérsékelt fejlődési periódust követően, 1971-től a község fokozott mértékben fejlődött. 1971-ben a Kormány döntése alapján az országos településfejlesztési koncepció Mezőkovácsházát középfokú központnak, vidéki ipartelepítési centrumnak jelölte ki. Ettől kezdve a település dinamikusabban fejlődött, komoly beruházásokra került sor. A járási megszűnéséig, vagyis 1984-ig, Békés vármegye déli területének mezőgazdasági, kereskedelmi, oktatási, kulturális és igazgatási központja volt. Városi rangot 1986-ban kapott.

1. ábra: Békés vármegye járásai, illetve a vármegye hátrányos helyzetű térségei (forrás: TeIR)

Noha a járásban és a járásközpontban is jelentős fejlesztések zajlottak az ezredforduló óta, és az Európai Unióhoz való csatlakozás is Békés Vármegye Területfejlesztési Konceptiója és az erre épülő Integrált Területi Program (ITP) egyaránt kiemelten kezeli Mezőkovácsháza – és Sarkad – térségét. A két terület a kedvezményezett járásközpontokról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet értelmében komplex programmal fejlesztendő járás, és mint ilyenek kiemelt figyelmet kapnak a vármegyei programokban a 2021 és 2027 közötti időszakban.

Ezt a kiemelt figyelmet nem csupán a vármegyei területfejlesztési koncepcióban bemutatott jövőkép, de az ehhez illeszkedő stratégiai célrendszer, valamint a Békés Vármegye Területfejlesztési Programjában bemutatott prioritás struktúra is tükrözi. A célokkal és a fejlesztési prioritásokkal összhangban került azután meghatározásra a Mezőkovácsházai járás fejlesztési forráskerete, melyet az ITP rögzít.

1.1.2 A település szerepe a településhálózatban

Mezőkovácsháza a Dél-alföldi régióban, Békés megyében fekszik. A vármegye déli és Csongrád-Csanád vármegye dél-keleti részére kiterjedő csanádi táj határai délen a 43-as, nyugaton a 47-es főút határolja, míg északon Békéscsaba-Kétegyháza vonalával, keleten az országhatárral írhatók körül. A hagyományos városi szerepkörök négy település: Tótkomlós, Mezőkovácsháza, Battonya és Mezőhegyes között oszlanak meg. A nagyságrendileg azonos lélekszámú kisvárosok közül adminisztratív centrumként Mezőkovácsháza emelkedett ki, viszont a három másik település hagyományos arculata inkább városias.

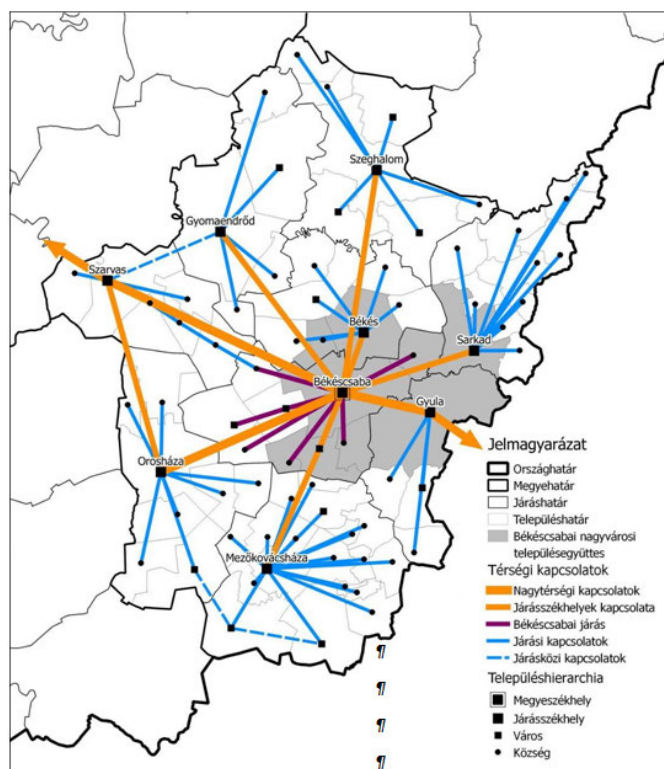
Amint arra a vármegyei területfejlesztési koncepciót megalapozó helyzetelemzés is felhívja a figyelmet, Békés vármegye (a Dél-Alföldhöz, Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád megyéhez hasonlóan) az ország legritkább településhálózatával rendelkezik. A vármegye 75 településéből Békéscsaba megyei jogú város, további 21 vármegyei település pedig városi rangú. A Békés vármegyei települések közül 53 település község, illetve nagyközség. A vármegye összes városa folyamatosan veszít népességéből. A vármegyeszékhely Békéscsaba népessége is 60 ezer fő alá csökkent. Békéscsabán kívül 2018-ra már 30 ezer fő feletti város sem volt a megyében.

A legutóbbi közigazgatási átszervezés óta Mezőkovácsháza járásközpont. A járásba tartozó települések megegyeznek a kistérségbe tartozókkal. A járás lakosságának 15,12 %-át a város népessége adja, a járás urbanizációs indexe, vagyis a városi lakosság aránya 52,8 %. Mind a járásszékhely járáson belüli súlya, mind az urbanizációs index alacsony. Többi viszont a valós helyzetet tükrözi más járásokkal ellentétben, hiszen a négy város közül csak Medgyesegyháza tekinthető ún. „ceremoniális” városnak, a többi valóban városias arculatú.

Ssz.	Település	Járás	Települési lakosságszám (Belügyminisztérium nyilvántartás statisztikák - 2020.01.01. napi állapot szerint)
1.	Almáskamarás	Mezőkovácsházi	870 fő
2.	Battonya	Mezőkovácsházi	5 926 fő
16.	Dombegyház	Mezőkovácsházi	2 033 fő
17.	Dombiratos	Mezőkovácsházi	552 fő
30.	Kaszaper	Mezőkovácsházi	1 823 fő
34.	Kevermes	Mezőkovácsházi	1 856 fő
35.	Kisdombegyház	Mezőkovácsházi	487 fő
42.	Kunágota	Mezőkovácsházi	2 699 fő
44.	Magyarbánhegyes	Mezőkovácsházi	2 196 fő
45.	Magyardombegyház	Mezőkovácsházi	229 fő
46.	Medgyesbodzás	Mezőkovácsházi	985 fő
47.	Medgyesegyháza	Mezőkovácsházi	3 501 fő
51.	Mezőhegyes	Mezőkovácsházi	5 051 fő
52.	Mezőkovácsháza	Mezőkovácsházi	5 776 fő
54.	Nagybánhegyes	Mezőkovácsházi	1 240 fő
55.	Nagykamarás	Mezőkovácsházi	1 299 fő
61.	Pusztáotlaka	Mezőkovácsházi	355 fő
72.	Végegyháza	Mezőkovácsházi	1 299 fő
		Összesen:	38 177 fő

1. táblázat: A Mezőkovácsházai járás települései (forrás: BM adatbázis)

A járásközponti szerepkör jelentős mértékben erősítette Mezőkovácsháza helyét a településhierarchiában, noha a kistérségi intézmények jó része a városban működött korábban is, a járás és kistérség területileg megegyezik. Mezőkovácsházán a következő fontosabb intézmények működnek: földhivatal, rendőrkapitányság, tűzoltóság, Járási Hivatal, építési hatóság, gyámhivatal, munkaügyi központ, NAV kirendeltség, okmányiroda, közegészségügyi kirendeltség, állategészségügyi és élelmiszerlánc biztonsági kirendeltség, járóbeteg szakellátás, valamint mezőgazdasági szakigazgatási hivatal - ezen belül hatósági főállatorvos.

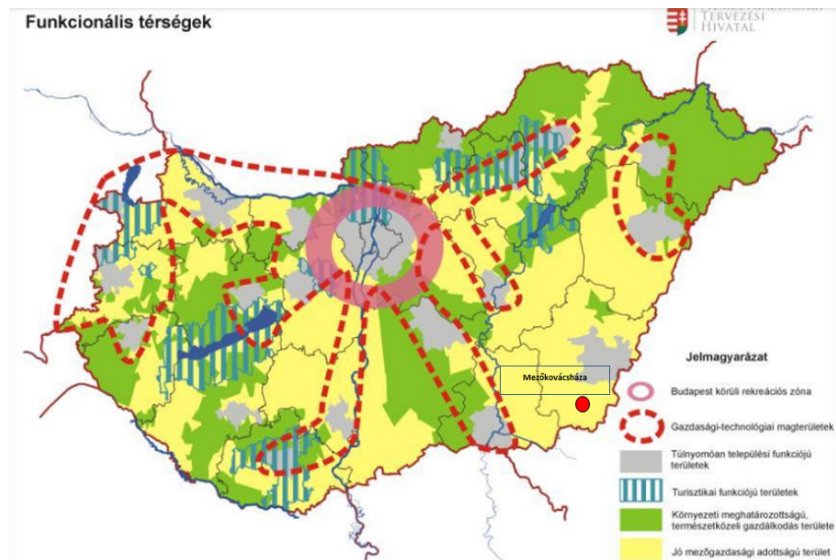
2. ábra: Békés vármegye településhálózata (forrás: Békés Vármegye Területfejlesztési Konceptiója 2021-2027 – Helyzetelemzés)

Össességében korlátozott területi kihatásúnak tekinthető tehát a Mezőkovácsháza–Mezőhegyes–Battonya város csoport, mely az egymás leárnyékolásából adódóan hiányosan kiépült kisvárosi funkciók - Mezőkovácsháza dominanciájú - kölcsönös igénybevétele által formálódik. A vármegye kisvárosai közül Szeghalom, Mezőkovácsháza, Tótkomlós és Gyomaendrőd részlegesen tölti be térségközponti szerepét, elsősorban intézményi és kereskedelmi szerepkörük révén, igaz Tótkomlós nem járásszékhely.

Dél-Békés két kisvárosa, Mezőhegyes és Battonya a gazdasági átalakulás veszteségeinek tekinthetők, súlyuk csökkent, szolgáltatásaik szegényesek, eltekintve Mezőhegyes turisztikai, agrárgazdasági (pl. Ménesbirtok folyamatban lévő fejlesztése) és kulturális jelentőségétől és kiskereskedelmi mikrocentrum-szerepétől. A dél-békési városok - beleértve Mezőkovácsházát és Tótkomlóst is - szerény gazdaságirányító szerepe és szegényes szolgáltató szektora, valamint a térség periférikus közlekedési helyzete az itteni települések végleges leszakadását eredményezheti.

1.1.2.1 A település szerepe az országos településhálózatban

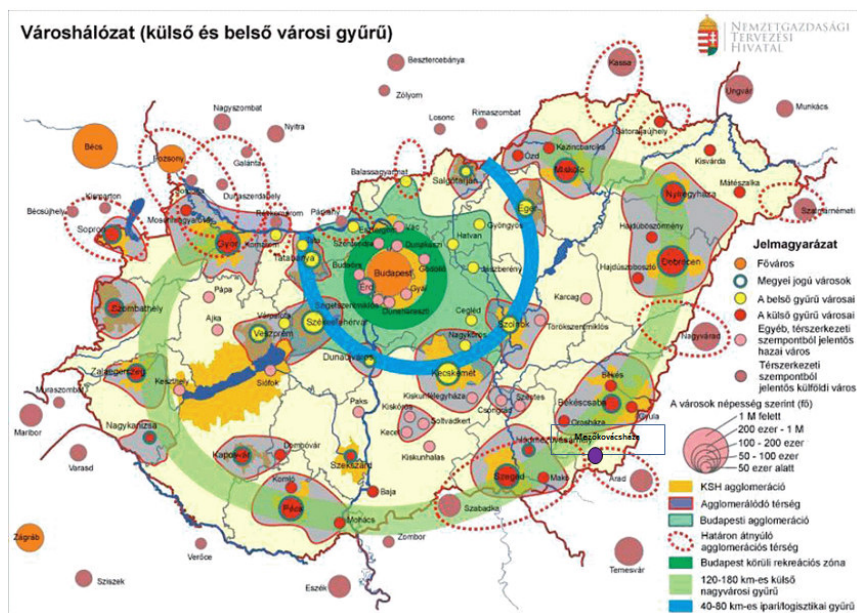
Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK; elfogadva az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával) értelmében a városstratégiák célja a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózatok kialakulása, valamint a kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése. Mindezek szem előtt tartásával az OFTK olyan funkcionális térségeket határoz meg, amelyek a jövőben egy-egy, nemzeti szinten is jelentős gazdasági, társadalmi vagy környezeti feladatot fognak ellátni, integrálódva a nemzeti szintű társadalmi és területi munkamegosztásba.

3. ábra: Funkcionális térségek Magyarországon (forrás: OFTK)

A fenti ábra alapján látható, hogy Mezőkovácsháza jó mezőgazdasági adottságú területbe sorolható a funkcionális térségek szempontjából. A városok és térségeik az ország gazdasági növekedésében és területi fejlődésében is jelentős szerepet játszanak.

A térségi szemlélet érdekében az OFTK kijelölte a növekedés elsődleges színtereit és hálózatait. Ezeket olyan városok alkotják, amelyek kiemelkedő telephelyi lehetőségeik, jelenlévő és potenciális befektetőik, vállalataik, térségi beágyazódottságuk révén a növekedés dinamikus térségeiként jelennek meg a hazai településszerkezetben.

4. ábra: Városhálózat Magyarországon (forrás: OFTK)

Mezőkovácsháza városa a kedvezőtlen elhelyezkedése, és a rossz közlekedési kapcsolatai miatt egyetlen kiemelt növekedési zónának sem a része, viszont határon átnyúló agglomerációs térségbe tartozik, Szabadka és Arad vonatkozásában.

1.1.2.2 A település szerepe a regionális, a vármegyei és a járási településhálózatban

A települések hierarchiáját, járáson belül elfoglalt helyét és szerepkörét a településeken található központi funkciók száma, az adott település népességszáma egyaránt meghatározzák. Alapvetően elmondható, hogy a járás jelentősebb szerepkörrel bíró települései a főbb közlekedési útvonalak, a Gyulát Makóval összekötő 4434-es számú összekötő út, a Békéscsaba-Kétegyháza-Mezőhegyes-Újszeged vasútvonal, valamint a Gyula-Mezőhegyes 4444 számú összekötő út mentén helyezkednek el.

A járás valamennyi városáról, így Mezőkovácsházáról is elmondható, hogy területükön elhelyezkedő városi funkciók száma relatíve alacsony, vagyis a járás területén nem található egy olyan város sem, ahol helyben elérhető valamennyi városi szintű intézmény, szolgáltatás. Funkcionális szempontból legkedvezőbb helyzetben a járásközpont, Mezőkovácsháza van. A településen a városi funkciók közül a humán szolgáltatási (oktatás, szociális ellátás, egészségügy), a közigazgatási (polgármesteri hivatal, járási hivatal), valamint a gazdasági (ipari park) funkciók említendők meg. Ezek megléte azonban nem elégséges a járásközponti szerepkör maradéktalan betöltéséhez. A vármegyei és járási határon átnyúló, meglehetősen homogén, jól kitapintható történeti táj urbanizációs alközpontjának szerepét más városokkal megosztva tölti be, központi szerepkörének hagyományos történeti megalapozottsága csekély. Mezőkovácsháza nem lát el regionális szintű feladatot, a városban elsősorban térségi és járási jelentőségű intézmények vannak. A települések közül funkcionális szempontból legelmaradottabb helyzetben Pusztatottlaka, Dombiratos, Magyardombegyház és Kisdombegyház települések vannak, a községek területén az alapfokú intézményi és szolgáltatási szint is szinte teljes egészében hiányzik.

A járás településeinek népességszám szerinti vizsgálata során hasonló hierarchikus sorrendet állíthatunk fel. A járás területén a nagy- és középvárosi szint teljesen hiányzik. A járás központja Mezőkovácsháza (5 716 fő), mely a népességszámból adódóan kisvárosként (5 ezer és 20 ezer fő között) értelmezhető. A járásközpontot Battonya és Mezőhegyes követi. A járás települései között mindösszesen egy városi rangú település, Medgyesegyháza lakossága nem érte el az 5 000 főt 2020-ig. A járás népességszám szerinti hierarchiájában a nagyközségek és községek következnek, 1-3 ezer fős népességszámukkal. Érdekes, hogy míg Kevermes és Dombegyház hivatalosan nagyközség jogállású települések, népességszámuk (~2000 fő) nem éri el a térség nagyobb községeinek népességszámát. A térség területén korábban az óriásfalvak és kis mezővárosok hálózati rendje volt jellemző, mára azonban megfigyelhető az 5 000 lélekszám feletti óriásfalvak eltűnése, és az 500 főnél kisebb lélekszámú aprófalvak megjelenése.

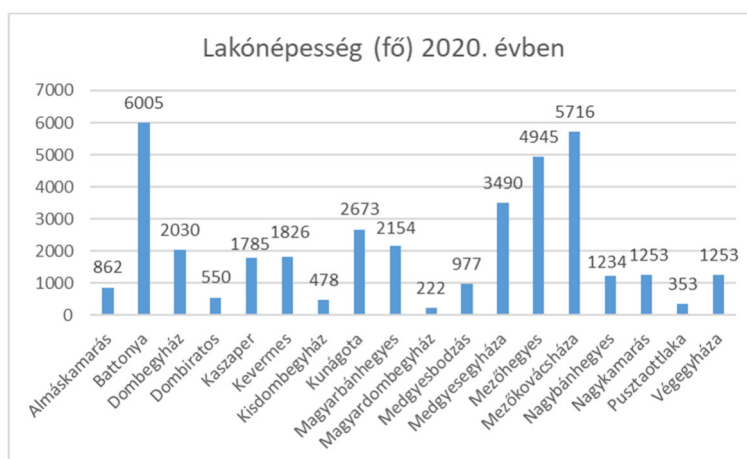
Mezőkovácsháza kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkezik, hiszen együttműködési megállapodása van többek között Menyháza (Románia), Vinga (Románia), Parajd (Románia), valamint Semic (Románia) településekkel.

A település vonzáskörzetének bemutatása

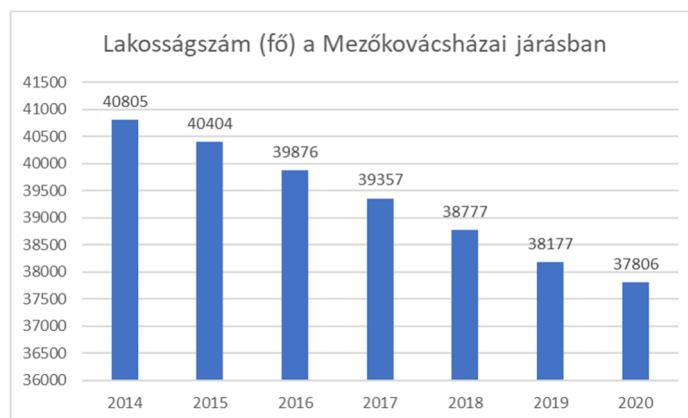
Demográfia¹

A Mezőkovácsházát is magában foglaló járásban az alábbi településtípusok találhatók:

- 4 db város: Mezőkovácsháza, Mezőhegyes, Medgyesegyháza, Battonya
- 2 db nagyközség: Dombegyház, Kevermes
- 12 db község: Almáskamarás, Dombiratos, Kaszaper, Kisdombegyház, Kunágota, Magyarbánhegyes, Magyardombegyház, Medgyesbodzás, Nagybánhegyes, Nagykamarás, Pusztatottlaka, Végegyháza

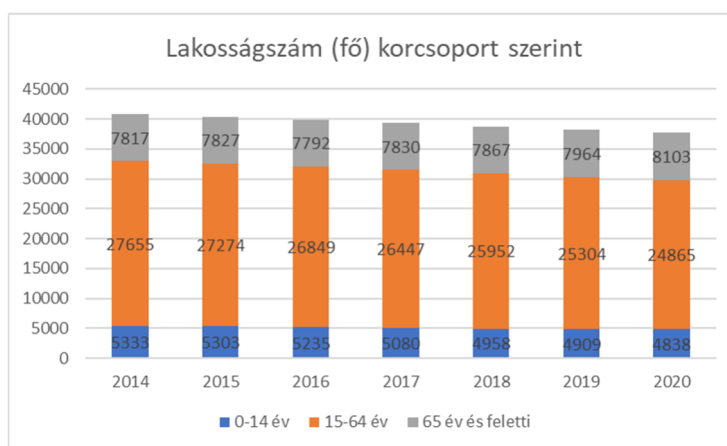
5. ábra: Mezőkovácsházai járás településeinek lakónépessége (forrás: KSH)

6. ábra: A járás lakónépesség alakulásának dinamikája 2014-2020 (forrás: KSH)

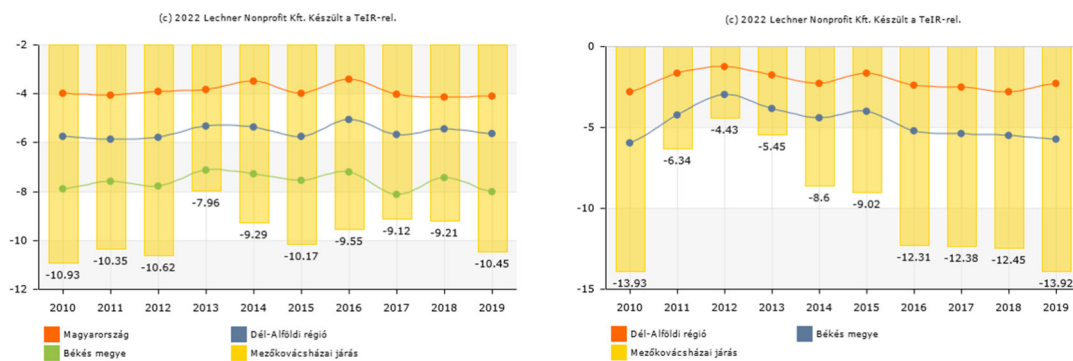
A járás demográfiai jellemzői az országoshoz hasonlóak. A lakosságszám folyamatosan csökken, a születések és a halálozások egyenlege negatív, a lakosság előregszik. Növekedés csak a 65 év és a feletti korosztályban tapasztalható.

¹ A fejezetben szereplő adatok eltérnek a korábban, az 1. számú táblázatban szerepeltetett népességi adatoktól. Azonban a helyzetelemzés egészében törekedtünk a KSH adatbázis egységes használatára, így a jobb összevethetőség miatt itt is a statisztikai hivatal adatbázisára támaszkodunk.

7. ábra: Lakosság korcsoportonkénti megoszlása a Mezőkovácsházai járásban (forrás: KSH)

A természetes szaporodás/fogyás (az élveszületések és a halálozások különbsége ezer lakosra vetítve) -10,45 ezrelék volt 2019-ben a Mezőkovácsházai járásban (Magyarország: -4,1, Dél-Alföldi régió: -5,64, Békés vármegye: -8,01).

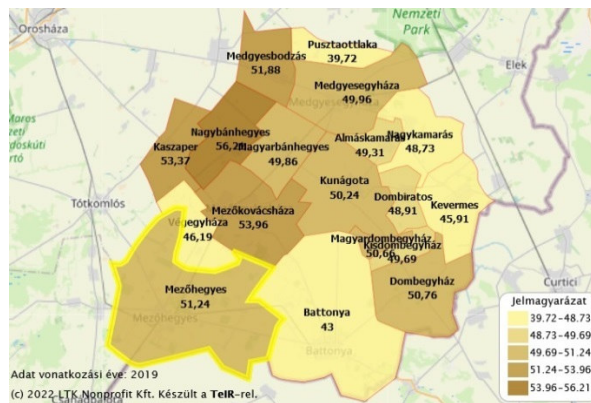
8. ábra: Természetes szaporodás/fogyás és vándorlási egyenleg (ezrelék) (forrás: TeIR)

A vándorlási egyenleg (vándorlási különbség az adott közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők és az onnan másik közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők számának különbsége ezer lakosra vetítve) 2019-ben -13,92 ezrelék volt (Dél-Alföldi régió: -2,32, Békés vármegye: -5,75). A KSH által közölt adatokból láthatjuk, hogy a Mezőkovácsházai járás lakónépessége az országos, de még a vármegyei átlaghoz képest is sokkal nagyobb mértékben fogy.

Foglalkoztatottság

A Dél-Alföldi Régiót alkotó megyék közül Békés vármegye helyzete a legkedvezőtlenebb. A KSH adatai szerint 2021 IV. negyedévében Békés megyében a 15–74 éves népesség 63,4%-a, 156 ezer fő tartozott a gazdaságilag aktívak közé, számuk 0,3%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. Az aktivitási arány 2,9 százalékponttal elmaradt az országos átlagtól. A foglalkoztatási ráta 60,3%-ot ért el, ami 1,4 százalékponttal felülmúlta az egy évvel korábbit. Az arány elmaradt az országos átlagtól (63,8%). A foglalkoztatottság javulásával párhuzamosan a munkanélküliségi ráta az egy évvel

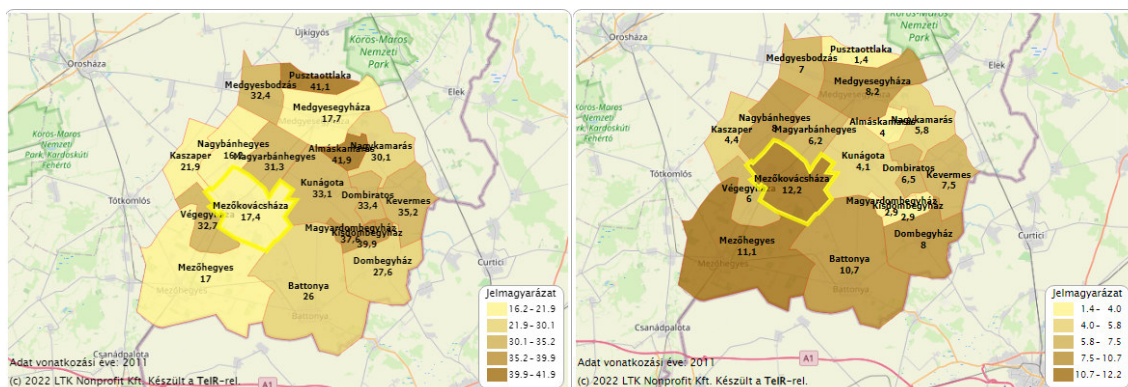
korábbihoz képest 1,2 százalékponttal 4,8%-ra mérséklődött, ami ennek ellenére meghaladta az országos átlagot (3,7%). A munkanélküliek aránya utoljára 2020. I. negyedévében volt ennél alacsonyabb. Az egyes településeket megvizsgálva, az adófizetők aránya 2019-ben Nagybánhegyes településen a legmagasabb (56,21%), míg a legnagyobb munkanélküliséget, illetve az inaktív keresők legnagyobb arányát (Az a személy, aki az adatfelvétel eszmei időpontjában kereső tevékenységet nem folytatott, ám jövedelemmel (pl. nyugdíj, gyermekgondozási segély) rendelkezik) Puszttaottlaka (39,72%) esetében rögzíthetjük.

9. ábra: Adófizetők aránya a Mezőkovácsházai járás egyes településein a teljes népesség %-ában, 2019 (forrás: TeIR)

Képzettség

Az alábbi ábrán látható, hogy a járáson belül a járásközpontban a legalacsonyabb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők (17,4%), és a legmagasabb a felsőfokú végzettségűek (12,2%) aránya. Előbbi mutató esetében 24,8% a járási átlagérték és 13,4% a vármegyei járásközpontok átlagértéke, míg utóbbinál 8,5% a járási átlag, és a vármegyei járási központokban mért átlag értéke 17,1%.

10. ábra: Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül, illetve felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebb népesség arányában, a Mezőkovácsházai járásban, 2011. népszámlálási adat (forrás: TeIR)

Gazdaság

Békés vármegye iparilag közepesen fejlett, agrár-ipari jellegű és közepesen urbanizálódott térség. Az agrárszféra a vármegyei kedvező adottságok miatt relatíve jelentősnek mondható. A vármegye legfőbb természeti kincse a termőföld. Békés vármegye az egyik legintenzívebben művelt mezőgazdasági területe Magyarországnak. A termőterület 97%-át a mezőgazdaság hasznosítja, s mindössze 2,4%-a erdő, a többi nádas és halastó. A mezőgazdasága elsősorban gabonatermesztéséről, zöldségtermesztéséről és bizonyos állatfajták tenyésztéséről ismert, kapcsolódó feldolgozóipar nélkül. A mezőgazdasági termelés mellett, a feldolgozó- és könnyűipar jelenléte is jellemző a megyére. Több termálfürdő és tározó, horgásztó, holtág található, amelyek komoly idegenforgalmi szereppel bírnak Békés megyében.

A működő társas vállalkozások számának alakulását vizsgálva azt látjuk, hogy Békés vármegye legjelentősebb ágazatában – kereskedelem, gépjárműjavítás – jelentősen csökkent a működő társas vállalkozások száma a vizsgált időszakban. Míg 2015-ben 1 647 darab, addig 2019-ben már csupán 1 561 darab társas vállalkozás működött ebben a szektorban, vagyis a csökkenés mértéke 5,22% volt. Szintén nagyobb mértékű csökkenés regisztrálható a második legjelentősebb – szakmai-, műszaki-, tudományos tevékenység – ágazatban, ahol 4,46%-os csökkenéssel 2015 és 2019 között 962 darabról 919 darabra esett vissza a vállalkozások száma.

A vármegye más ágazataiban kedvezőbb tendenciák figyelhetők meg a vizsgált időszakban. Az építőiparban jelentős mértékben, 583 darabról 645 darabra emelkedett a működő társas vállalkozások száma, vagyis a bővülés mértéke 10,63% volt. Ezzel párhuzamosan az ingatlanügyletek szektor is komoly bővülést tudott felmutatni (8,97%), de jelentős növekményt mutat 2015 és 2019 között a mezőgazdaság (4,5%), és a szállítás, raktározás (6,4%) ágazat is.

Összhangban a vármegyei adatokkal a járásban viszonylag magas a kereskedelem, gépjárműjavítás ágazatban működő cégek száma, de jelentős számú vállalkozás működik a mezőgazdaságban valamint a különböző ipari szektorokban is. A környék Európa-szerte is egyre híresebb dinnyetermesztő vidék, ezen kívül a fóliás paprikatermesztés is népszerű a helyi gazdák körében. A földművelés mellett az agrárszektorhoz kapcsolódó feldolgozóipar, ezen belül a szárnyasok feldolgozása tekinthető meghatározónak a városban.

Békés megyében a koronavírus okozta járvány első, tavaszi hulláma idején sok kereskedelmi szálláshely zárva tartott a korlátozó intézkedések hatására, és vendégforgalmukat nyáron is visszafogta az emberek csökkenő utazási hajlandósága, szeptembertől pedig a fertőzés ismét fokozódó terjedése és a külföldiek beutazására vonatkozó szigorítás. Ennek következtében 2020 I–III. negyedében a szállodákban, panziókban, kempingekben, üdülőtáborok telepeken, közösségi szálláshelyeken a vendégek (139 ezer) és az általuk eltöltött vendégéjszakák (361 ezer) száma 38, illetve 41%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest.

Összességében a 2020-as évre vetítve az egészségügyi veszélyhelyzet miatt a kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma tehát jelentősen visszaesett a 2019-es adatokhoz viszonyítva. A kiskereskedelmi forgalom volumene 1,2%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól, egy lakosra jutó összege 966 ezer forint volt, az országos átlagnál (1 179 ezer forint) kevesebb. Úgy tűnik a turisztikai ágazat teljesítménye lassabban éri el a 2020 előtti értékeket, hiszen 2021. I. félévében a kereskedelmi

szálláshelyek vendégforgalma továbbra is jelentősen elmaradt az egészségügyi veszélyhelyzet előtti szinttől. A kiskereskedelmi forgalom volumene 2,1%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest, egy lakosra jutó összege 483 ezer forint volt, ami az országos átlagnál (590 ezer forint) jóval alacsonyabb.

A vármegye nem igazán vonzó a külföldi tőke számára, amiben nagy szerepet játszik a felvevőpiacok szempontjából nem túl kedvező földrajzi elhelyezkedés, a viszonylag rossz infrastrukturális adottságok, valamint az itteni gazdaság kedvezőtlen szerkezete. A Mezőkovácsházai járás átlag alatti értéket mutat minden vizsgált mutató esetében.

Közműellátottság

A járás mindegyik települése rendelkezik közüzemű vezetékes ivóvízellátással, de Almáskamarás, Kevermes és Magyarbánhegyes települések kivételével a többi településen az ellátottság nem településszintű. Kaszaper, Kisdombegyház, Magyardombegyház és Mezőhegyes település lakosságának egy része nem rendelkezik hálózati vízbekötéssel. 2020-ban az ivóvízvezeték hálózat hossza 459,9 km volt. A 2014 és 2020 évek között 7,3 km vízvezeték épült. A járás területén található 20 529 db lakásból csak 18 304 db ivóvíz hálózatba bekapcsolt lakás volt 2020-ban.

Mezőkovácsházai járás települései közül Almáskamarás, Battonya, Kaszaper, Kevermes, Kunágota, Magyarbánhegyes, Medgyesegyháza, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Nagykamarás, Végegyháza, Dombegyház rendelkezik szennyvízgyűjtő közcsatorna hálózattal, ami 2020-ban 271,5 km hosszúságú volt. A 2014 és 2020 között 93,4 km szennyvízvezeték épült. A járás területén található 20 529 db lakásból csak 10 281 db szennyvíz-gyűjtő hálózatba bekapcsolt lakás volt 2020-ban. Ez a térség egyik kiemelt szennyező forrása, amely a térség felszíni és felszín alatti vizek vízminőségét veszélyeztetik, különös tekintettel azoknál a településeknél, ahol a vízellátás a helyi vízbeszerzésre támaszkodik.

A járás valamennyi települése rendelkezik vezetékes földgázellátással, az egyes települések ellátottsága 30-80 % között változik. A legnagyobb ellátottsággal a járási központja Mezőkovácsháza rendelkezik. A 2014 és 2020 között 8,5 km gázvezeték épült. A háztartási gázfogyasztók száma 2020-ban 13 186 db volt, amiből a fűtési fogyasztók száma 12 832 db volt. A járásban a kábeltelevízió előfizetéshez kötött internet előfizetések száma 2015 és 2020 között 4 007 darabról 5 647 darabra nőtt, a bővülés mértéke ebben az időszakban közel 41% volt tehát. Összességében a KSH adatai alapján az internet előfizetések száma ugyanebben az időszakban 17,76%-os bővüléssel 7 286 darabról 8 580 darabra emelkedett. A növekedés mértéke egyébként meghaladja az ugyanebben a periódusban rögzített vármegyei értéket (15,67%).

Térszerkezet

A Dél-Alföld a második legvárosiasabb régiója az országnak. Településszerkezetét leginkább a tanyákkal körülvett mezővárosok és óriásfalvak alkotják. Az aprófalvakban és a kislelőhelyekben élők aránya nagyon alacsony.

A vármegyei mezőgazdasági területek nagy része jó mezőgazdasági adottságú, vagy kiváló termőhelyi adottságú földterület. A kedvező adottságok megőrzése érdekében törekedni szükséges

az intenzív gazdálkodás és a környezeti meghatározottságú, extenzív termelés ideális egyensúlyára. Az erdőgazdálkodás szempontjából a vármegye nem számít kiemelt területnek, a meglévő erdősült területek megóvása azonban fontos feladat, a biodiverzitás megőrzése és a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklése szempontjából is.

Békés vármegye területe ásványi anyagok szempontjából egyáltalán nem kiemelkedő térség, azonban a szoláris és geotermikus energia hasznosíthatósága szempontjából az OFTK a legjobban javasolt térségek között emeli ki.

A vármegye felszíni vizekben nem tartozik az ország leggazdagabb térségei közé, alapvetően északi területén találhatóak vízfolyások (Körösök vidéke). Vízgazdálkodási szempontból e területeken leginkább az árvízvédelmi és belvízvédelmi feladatok, míg a vármegye más részein ugyancsak a belvíz, valamint az aszály által generált problémák jelentenek megoldandó, kezelendő feladatokat. A vízgazdálkodásnak kiemelt jelentősége van az ivóvízellátás szempontjából, a felszín alatti vizek védelme vonatkozásában Békés vármegye esetében a mezőgazdasági használatból adódó szennyeződések elkerülése is fontos elemként jelenik meg.

A megyében található kulturális örökség megőrzése és megújítása, valamint a turisztikai lehetőségek kihasználása gazdasági szempontból is nagy jelentőséggel bír. Bár Békés megyében nincsenek az OFTK szerinti kiemelt üdülőkörzetek, a kulturális, épített örökség, valamint a természeti környezetre, termásvíz adottságokra és a helyi hagyományokra épülő turizmus jelentős mennyiségű látogatót vonz a térségbe.

A település dinamikai típusának meghatározása

A vármegye népessége főként a nagyobb városok körül koncentrálódik, melyek körül már megkezdődött a szuburbanizáció és az agglomerációk kialakulása. A vármegye legjelentősebb és elsődleges városi centruma Békéscsaba. A vármegyeszékhely gazdaság-irányítási, üzleti és lakossági szolgáltató funkciói, továbbá közlekedési csomóponti szerepe térségileg kiemelkedő. Mivel Békéscsaba felsőfokú szerepköre hiányos, Szeged és Debrecen vonzása is érvényesül a megyében. A vármegyeszékhely mellett három, széles körű gazdasági-szolgáltató-ellátási funkciókkal rendelkező csomópont lát el térségi szervező szerepet: Orosháza, Gyula és Szarvas. Békés megyében a városegységek formálódásának legelőrehaladottabb stádiumában lévő példája a közép-békési városegységek, melynek magterületét - a funkcionális munkamegosztást több vonatkozásban gyakorló - Békéscsaba, Gyula, Békés, peremvárosait Mezőberény és Sarkad képezik.

Más léptékű és területi kihatású a Mezőkovácsháza–Mezőhegyes–Battonya város csoport, mely az egymás leárnyékolásából adódóan hiányosan kiépült kisvárosi funkciók - Mezőkovácsháza dominanciájú - kölcsönös igénybevétele által formálódik. A járásközpontban számos térségi kihatású humán szolgáltatás elérhető, a közigazgatási funkcióknak is elérhetőek egyes elemei, így például az NFSZ és a tankerület is rendelkezik helyi kirendeltséggel.

A Mezőkovácsháza járás hazánk komplex programmal fejlesztendő járásai közé tartozik. A folyamatos fejlesztések, a helyi lakosság életminőségének javítását célzó törekvések ellenére a térséget - a vármegye egészéhez hasonlóan - kedvezőtlen demográfiai folyamatok sújtják. A

lakosság romló korfája, az idősödő társadalom egyre kisebb mértékben tud hozzájárulni a térség versenyképességének fenntartásához, javításához. Mezőkovácsháza helyzetét a Schengeni határon történő elhelyezkedése is nehezíti, közlekedési szempontból hátrányos helyzetű. Mezőkovácsházai Járás Komplex Programja esetében hangsúlyos fejlesztési irány a foglalkoztatási helyzet javítása, a térség népességmegtartó erejének javítása a helyi települési szolgáltatások minőségi fejlesztésével, új munkahelyek teremtésével. Mindezt kiemelten a helyi adottságokra, lokális közösségi tradíciókra építve lehetséges elérni.

A település foglalkoztatási szerepköre

Békés vármegye munkaerőpiacát vizsgálva elmondható, hogy az országos átlaghoz viszonyítva mind az aktivitási arányban (2,5 százalékponttal alacsonyabb), mind a foglalkoztatási ráta tekintetében (3 százalékponttal alacsonyabb), mind a munkanélküliségi rátát (1 százalékponttal magasabb) vizsgálva lemaradást tapasztalhatunk. A vármegyei rangsort vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a munkanélküliségi ráta és a foglalkoztatási ráta tekintetében Békés vármegye a középső harmadban helyezkedik el, az aktivitási ráta tekintetében azonban a sereghajtók között szerepel.

A Mezőkovácsházai járás az átlag alatti versenyképességgel jellemezhető területek közé tartozik, a települési rangsorban a 131. pozíciót foglalja el a járások között. Meghatározó gyengeség a helyi KKV szektor tőkehiánya, a gyorsforgalmi úthálózat hiánya és a fentiekből adódó versenyképességi hiány. Hangsúlyos gyengeség a foglalkoztatási központok és kapcsolatok valamint ehhez kapcsolódóan a nagy létszámú foglalkoztatók hiánya és a térség adottságaihoz képest alacsony turisztikai potenciál.

1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia készítésének kereteit számos fejlesztéspolitikai dokumentum meghatározza, melyekhez igazodni, illeszkedni szükséges. Ezek a következők:

- EÜ2020 Stratégia
- 2021-2027-es Úniós kohéziós politika
- Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (továbbiakban: OFTK), ami a 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként került elfogadásra,
- Békés Vármegye Területfejlesztési Konceptió (2021-2030) Békés Vármegye Közgyűlésének 60/2021. (V. 17.) sz. BMÖ határozattal elfogadva,
- Békés Vármegye Területfejlesztési Program (2021-2027) Békés Vármegye Közgyűlésének 60/2021. (V. 17.) sz. BMÖ határozattal elfogadva.

1.2.1 EÜ2020 Stratégia

Az „Európa 2020” az Európai Únió 2010-ben útnak indított, 10 évre szóló növekedési és foglalkoztatási stratégiája. Célja, hogy az EÜ gazdasága intelligens, fenntartható és inkluzív legyen. E három, egymást kölcsönösen erősítő prioritás azt hivatott elősegíteni, hogy az Únióban és a tagállamokban magas legyen a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erősödjön a társadalmi kohézió. Az EÜ öt célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat/energiapolitika területén, amelyeket 2020-ig kíván megvalósítani. Mindegyik tagállam saját nemzeti célokat fogadott el az említett szakterületeken. Az EÜ2020 Stratégia három fő pillére: Az Intelligens növekedés (innováció, oktatás, digitális társadalom), a Fenntartható növekedés (éghajlat, energia és mobilitás, versenyképesség) és az inkluzív növekedés (foglalkoztatás és készségek, szegénység elleni küzdelem). Az EÜ2020 Stratégia kiemelt célkitűzései:

- A foglalkoztatás szintjének a jelenlegi 69 %-ról legalább 75 %-ra növelése a 20–64 évesek körében.
- A K+F beruházások mértékének a GDP 3 %-ára történő emelését kitűző cél megvalósítása, elsősorban a magánszektor K+F beruházásaira érvényes feltételek javításával; az innováció mérésére alkalmas új mutató kidolgozása.
- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának legalább 20 %-os csökkentése az 1990-es szinthez képest, vagy megfelelő feltételek esetén a kibocsátás 30 %-os csökkentése; a megújuló energiaforrások arányának 20 %-ra történő növelése a végső energiafogyasztásban, valamint az energiahatékonyság legalább 20 %-os növelése.
- Az iskolából kimaradók arányának a jelenlegi 15 %-ról 10 %-ra csökkentése, és a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők arányának 31 %-ról legalább 40 %-ra növelése 2020-ig a 30–34 éves korosztály körében.
- Az országos szegénységi küszöbök alatt élő európaiak számának 25 %-os csökkentése, 20 millió ember kiemelése a szegénységből

Mindehhez kapcsolódva a Nemzeti Reform Program vállalásai a következők:

- a 20–64 évesek foglalkoztatási rátájának a jelenlegi 60%-ról legalább 75%-ra növelése;
- a kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8%-ra növelése;
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10 százalékos növekedését a 2005. évi szinthez képest; a teljes energiaszférán belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 százalékra történő növelését; a 10 százalékos energia megtakarítás elérése;
- a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3 százalékra növelését a 30-34 éves népességben belül;
- az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10 százalékra csökkentését a 18-24 éves népességben belül;
- a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség számának 450 000 fővel való csökkentését, amely 5 százalékpontos csökkentést jelent.

1.2.2 2021-2027-es Űniós kohéziós politika

A 2021-es év kezdetével új Európai Űniós tervezési időszak vette kezdetét. A 2021-2027-es tervezési időszakban az Űniós és hazai fejlesztési hangsúlyok megváltoztak. A Széchenyi 2020 programot követő Széchenyi Terv Plusz, Magyarország Partnerségi Megállapodásán keresztül, az Űnió kohéziós politikájában lefektetett 5 szakpolitikai célkitűzés végrehajtásáért felel, melyek az alábbiak:

- 1) egy intelligensebb Európa az innováció, a digitalizálás, a gazdasági átalakulás, valamint a kis- és középvállalkozások támogatása révén;
- 2) egy olyan, zöldebb, karbonmentes Európa, amely végrehajtja a Párizsi Megállapodást, valamint beruház a tiszta energiaforrásokra való átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe;
- 3) egy jobban összekapcsolt Európa, amely stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal rendelkezik;
- 4) egy szociálisabb Európa, amely megvalósítja a szociális jogok európai pillérét, valamint támogatja a minőségi foglalkoztatást, az oktatást, a készségeket, a társadalmi befogadást és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférést;
- 5) egy, a polgáraihoz közelebb álló Európa, amely szerte az Ű-ban támogatja a helyileg irányított fejlesztési stratégiákat és fenntartható városi fejlődést.

1.2.3 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepcióhoz (OFTK)

Az OFTK – felszámolva az ágazati (Országos Fejlesztéspolitikai Kon koncepció) és a területi (Országos Területfejlesztési Kon koncepció) fejlesztés dualitását - a kormányzati fejlesztéspolitika 2030, illetve 2014-2020 között megvalósítandó stratégiai céljait, prioritásait jelöli ki. A koncepcióban foglaltak szerint Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő

versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal. Ennek érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt, valamint 13, az átfogó célokénál egyenként jóval szűkebb tárgykörű ágazati és területi specifikus célt fogalmaz meg.

Az OFTK is megemlíti, hogy a közlekedési kapcsolatok hiányosak, illetve felújításra, bővítésre szorulnak. Jelenleg a hazai közúthálózat minőségi jellemzői (teherbírása, balesetveszélyessége), valamint a gyorsforgalmi úthálózat alacsony kiépítettsége nem elégítik ki a növekvő tranzit- és belföldi forgalmi igényeket. Az alacsony sűrűség következtében az ország egyes kistérségeiből másfél órányira van a legközelebbi autópálya, és ez jelentősen visszafogja a gazdasági növekedést. Az M5-ös autópályát a Román határral összekötő M43-as fejlesztése kis mértékben javította Mezőkovácsháza elérhetőségét, az M43-astól a település közel 20 kilométer hosszú útvonalon, két településen keresztül közelíthető meg.

Szintén régóta fennálló probléma, hogy oldódjon a főváros központú úthálózat. A sugaras rendszer helyett egy hálós szerkezetre van szükség, amely sokkal hatékonyabb fejlesztési potenciállal rendelkezik. Ennek érdekében számos terv készült, a legfontosabbak egyike az M4-M8-as autópálya kiépítése és összekötése, valamint az M9 megépítése. Ez utóbbi esetében a nyomvonal, illetve a megvalósítás ütemezése még számos nyitott kérdést tartalmaz, azonban potenciális lehetőséget rejt magában Mezőkovácsháza közúti elérhetőségnek javítása kapcsán.

Az országos gyorsforgalmi úthálózatban az M9 jelentős szerepet tölt be a Budapest központú (M1, M2, M3, M5, M6, M7) sugaras szerkezetből fakadó M0 túlterheltség csökkentésében, a hiányzó gyűrű irányú kapcsolat megteremtésével. Teljes kiépítésével igen jelentőssé válik a térségföltáró, gazdaságélénkítő szerepe. Az M9 lehetőséget kínál a fejletlenebb országrészek – köztük Békés vármegye – fölzárkóztatására, azok bekapcsolásával a gyorsforgalmi úthálózatba.

Az OFTK is megemlíti, hogy Békés vármegye jelentős természeti értékekkel, turisztikai vonzerővel rendelkezik, kulturális örökségét a nemzetiségek színesítik. A kiemelkedően jó agráradosottságok miatt kiemelkedő mezőgazdasága elsősorban gabonatermesztéséről, zöldségtermesztéséről és bizonyos állatfajták tenyésztéséről ismert, kapcsolódó feldolgozóipar nélkül.

A vármegye kül- és belföldi tőkevonzó képessége egyaránt alacsony, az egy főre jutó GDP-t tekintve a harmadik legrosszabb helyzetű. A rendszerváltás óta a vármegye munkaerő megtartó képessége folyamatosan romlik, a munkaképes korú lakosság egyre növekvő számban hagyja el a térséget. A foglalkoztatottak folyamatosan és jelentősen csökkenő aránya az utóbbi években csekély növekedést mutat, amelyhez minimálisan javuló munkanélküliségi mutatók társultak.

A fejlesztési dokumentum a térség fejlesztési irányaként a következőket jelöli meg:

- Az infrastruktúra fejlesztése: a megközelíthetőség és a logisztikai feltételek javításával, a térségi kohézió erősítésével, minőségi környezet kialakítása mellett.
- Gazdaság- és vidékfejlesztés: munkahelyteremtés ösztönzésével a hozzáadott érték növelése, hungarikumok támogatása, környezetkímélő energiatermelés, valamint az öko-, horgász-, vadász-, kerékpár- és egészségturizmus fejlesztése.
- Társadalmi megújulás: a szakképzés gazdasági igényekhez alakításával, a civil együttműködések erősítésével és a helyi kulturális értékek megőrzésével.

- Környezeti fenntarthatóság segítése az épített és természeti környezet védelme, a környezetbarát hulladékgazdálkodás, -újrahasznosítás fejlesztése és a megújuló energiákra épülő termelés és fogyasztás támogatása által.
- Határon átnyúló együttműködések segítése a gazdaságfejlesztés támogatásával, együttműködési programok szervezésével és helyi termékekre épülő piac beindításával.
- Békéscsaba fejlesztése, különös tekintettel az élelmiszer alapanyag előállítására és – feldolgozásra, valamint a gasztroturizmusra.

Mezőkovácsháza fejlesztési dokumentumainak célrendszerében majdnem mindegyik szakpolitikai célmeghatározás visszaköszön, a helyi adottságokra adaptált formában. A város a 2014-2020-as időszakra a leszakadás helyett a felzárkóztatás perspektíváját mutatja fel jövőképében. A célrendszer egyszerre fókuszál az életminőség javítására (Átfogó cél 1) és a helyi versenyképesség javítására (Átfogó cél 2.). Ez utóbbi célkitűzés egyszerre fókuszál a humán erőforrás fejlesztésére, a foglalkoztatás bővítésére és a vállalkozások részére kedvező üzleti környezet kialakítására.

Előremutató, hogy már a 2017-es felülvizsgálat során kiemelten kezelte az önkormányzat a fenntartható fejlesztés kérdéskörét is (Átfogó cél 3.) A jövőkép elérését, és az átfogó célok teljesülését az ITS 7 tematikus célkitűzéssel, valamint 5, alapvetően a városrészekre fókuszáló területi céllal támogatta.

1.2.4 Kapcsolódás Békés Vármegye Területfejlesztési Koncepciójához és Programjához

Noha Békés vármegye gazdasági-társadalmi mutatói elmaradnak az országos átlagtól, a térségben rendelkezésre álló erőforrások jobb felhasználásával jelentős javulás érhető el az általános teljesítményt illetően. A Békés Vármegye Területfejlesztési Koncepcióban rögzített jövőkép, valamint az ehhez illeszkedő célok elérésének egyértelmű feltétele a helyi társadalmi-gazdasági erőforrásoknak a korábbinál intenzívebb aktivizálása, a természeti erőforrások fenntartható, bölcs és takarékos használata. Mindennek eredményeként, a térségre jellemző értékek kiaknázásával lehetővé válik a vármegye új fejlődési pályára állítása.

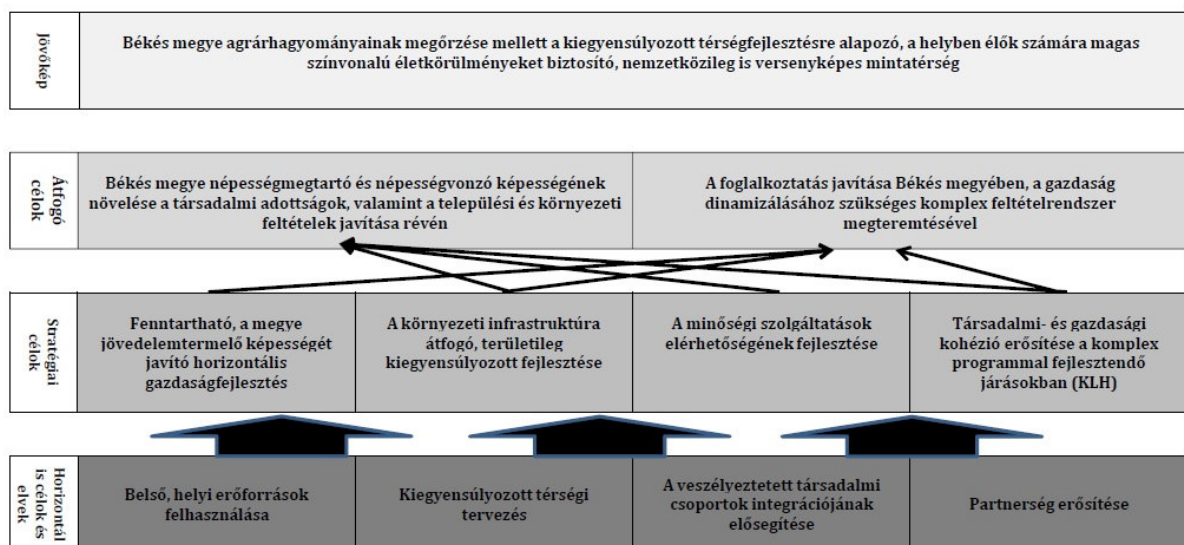
A területfejlesztési koncepcióban, és az ehhez illeszkedő programokban bemutatott fejlesztéseknek hozzá kell járulniuk a társadalmi és térségi kohézió erősítéséhez, a szegénység és a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentéséhez, a közösségek összetartozó erejének előmozdításához, a diszkrimináció minden formája elleni küzdelemhez. A dokumentumokban rögzített célkitűzéseknek támogatniuk kell az intézmények és szolgáltatások kohéziót növelő szerepét. Oldani szükséges a város és vidék között meglévő esetleges konfliktusokat, a javasolt megoldásoknak a térségi versenyképesség javítása mellett a felzárkóztatást, a periferikus területek helyzetének jobbítását egyszerre kell szolgálnia. A rögzített célok teljesülését az egyes ágazati és területi szereplők eltérő módon és eltérő mértékben tudják támogatni. Éppen ezért fontos, hogy a tervezési munka során minden érintett a képességeinek, adottságainak megfelelő hozzájárulást tegye meg.

Békés megyében a munkanélküliek aránya országos összehasonlításban továbbra is magas, melyhez a munkaképes korú népesség alacsony iskolai végzettsége és a diplomások országos átlagnál alacsonyabb aránya is hozzájárul. A leghátrányosabb helyzetű térségekben ráadásul a

munkaerőpiacról való kihullás, a tartós munkanélküliség a vármegyei értékekhez viszonyítva is kedvezőtlen egészségügyi és szociális paraméterekkel társul. Ez, valamint a helyi roma lakosság esetében megjelenő szegénységi és mélyszegénységi mutatók előtérbe helyezik az átfogó társadalmi integrációs szempontok érvényesítésének szükségességét.

A tervezési dokumentumok tartalma átfogó ágazati és helyi társadalmi egyeztetés keretében kerül véglegesítésre, melynek kereteit Partnerségi Terv rögzíti. A programozási munka során kiemelt szempont az egyes területi- és ágazati szereplők érdekeinek megismerése, ezek összehangolása és érvényesítése az elkészülő szakmai anyagokban. A partnerségi folyamat során hangsúlyos szerepet kapott Békéscsaba MJV, mint kiemelt térszervező település, valamint a gazdasági centrum városok elképzeléseinek megismerése és beépítése a szakmai dokumentumokba. A területfejlesztési koncepció, és az ehhez kapcsolódó stratégiák és programok hatékony megvalósítása érdekében építeni szükséges a városok közötti - erőforrásokkal is megalapozott - hálózatos együttműködésre, a város és vonzáskörzete között meglévő kapcsolatok erősítésére. A gazdaság dinamizálásának is az alapja a vállalkozások, illetve a gazdaságot közvetlenül kiszolgáló intézményeinek valós partnerségen alapuló együttműködése. A partnerségek ösztönzése nem csupán megyén belül, hanem a határokon átnyúló viszonylatban is fontos, és kiterjesztendő nem csupán a program előkészítő munkálatokra, de a megvalósítás időszakára is.

Békés Vármegye Területfejlesztési Programja kiemelt célként fogalmazza meg a negatív folyamatok lassítása, megállítása érdekében átgondolt, egymást erősítő fejlesztési célok és beavatkozások rögzítését. Az elkövetkező időszakban elengedhetetlen a vármegye népességének csökkenését generáló kedvezőtlen tényezők javítása. Ennek egyik kiemelt elemeként elő kell segíteni a gazdaság erősödését, megteremtve annak külső és belső feltételeit. A fiatal népesség megtartása csak a gazdaság fejlesztésén és kedvező, vonzó munkahelyteremtésen keresztül érhető el. Ehhez – egyik elemként – be kell kapcsolni a megyét az országos közlekedési kapcsolatok fő áramába és megfelelő lehetőségeket kell teremteni a cégek letelepüléséhez és működéséhez.

11. ábra: Békés Vármegye fejlesztési célrendszere
(forrás: Békés Vármegye Területfejlesztési Koncepciója)

A területfejlesztési koncepció a „Komplex programmal fejlesztendő járások” közé sorolja a Mezőkovácsházai járást, mely a megyén belül is jelentős hátrányokkal rendelkezik, így fejlesztése kiemelt fontosságú a leszakadás megakadályozása érdekében. E terület fejlesztése összehangolt, mint térségi, mind tematikus értelemben komplex programok mentén érvényesülhet csak. Ennek érdekében fontos feladat e térség helyzetének pontos feltérképezése és önálló fejlesztési programjai kidolgozása, a meglévők felülvizsgálata.

A területfejlesztési koncepció kiemeli továbbá, hogy a területi kohézió biztosítása érdekében kiemelt jelentősége van annak, hogy a tervezett fejlesztési programok előkészítése és megvalósítása során törekedjenek a megyén belül lebonyolítandó egyéb fejlesztési elképzelésekkel való illeszkedés biztosítására.

1.2.5 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás

Békés Megye Mezőkovácsházai Járási Fejlesztési Stratégia

A Békés Vármegyei Önkormányzat TÁMOP-7.2.1-11/K pályázati felhívásra benyújtott projektje Békés Vármegye komplex felzárkóztatási programjának kidolgozását célozta, elsődlegesen az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (továbbiakban: EFOP) elemeire támaszkodva. A 2014-2020-as fejlesztési ciklusra való vármegyei felkészülés keretében összeállított Integrált Területi Program továbbfejlesztéseként a projekt során olyan fejlesztéseket tartalmazó vármegyei felzárkóztatási program került összeállításra, melynek megvalósítása túlmutat az EFOP és az egyes operatív programok keretein, komplex módon, több OP forrásait felhasználva hajtható végre, így biztosítva az EFOP programok fenntarthatóságát, a szinergiák kiaknázását, és a projektek eredményességének növelését.

A Komplex Program kidolgozása több főtevékenységet foglalt magába. Az 1. főtevékenysége a „Stratégiai tervezés a komplex felzárkóztatásért”, melynek célja a 2014-2020-as EFOP programok helyi adottságainak felmérése, a fejlesztendő kulcsterületek kijelölése, a kulcsprojektek kimunkálási, ill. a fejlesztési módszertan kidolgozása volt. A 2. főtevékenység azt a célt fogalmazta meg, hogy a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, a Vidékfejlesztési Program, a Románia - Magyarország Határon Átnyúló Együttműködés Program, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program, a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program, a „Kitörési pont a háztáji gazdaságok irányába” című Békés vármegyei közmunka pilot program, valamint az egyes intézkedések szerint külön-külön az EFOP programok közötti szinergiákat feltárja, illetve az egyes elemeket komplex módon kezelő, az egymásra épülőket időrendben is bemutató útvonaltervet alakít ki. 3. főtevékenységként kidolgozta a fejlesztési/felzárkóztatási stratégiákat a vármegye két komplex programmal fejlesztendő járására. A 4. főtevékenység, „A társadalmi egyeztetési mechanizmus lebonyolítása” folyamatosan és visszacsatolásokkal történt meg.

Békés Megye Kistérségi Komplex Környezetvédelmi Programja

Az 1995. évi LIII. törvény előírja a települések és a vármegyei önkormányzatok számára a környezetvédelmi program készítését. A Békés Vármegyei Önkormányzati Hivatal ennek megfelelően készítette el a SZTE Természeti Földrajzi Tanszékével a Békés Megye Kistérségi Komplex Környezetvédelmi Programját, melyet 2008-ban vizsgáltak felül.

A vármegye környezetvédelmi stratégiai programjai:

- Árvíz- belvízvédelem fokozása
- Korszerű hulladékgazdálkodás
- Ivóvíz minőségének javítása
- Szennyvíz hálózat kiépítése
- Holtág rehabilitáció
- Maros hordalékkúp vízbázisának védelme
- A vármegye erdőszűtségeinek fokozása
- Környezetbarát mezőgazdaság
- A megújuló energiaforrások kiaknázása, fejlesztése
- Társadalmi tudatformálás

1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)

Az OTrT. az Ország Szerkezeti Tervét, valamint az Országos Övezeti Tervet és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában. Az ország területrendezési terve meghatározza az országos területfelhasználás rendszerét, a települések térbeli rendjét, az országos műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények térbeli rendjét, és ezek összefüggéseit. Az alábbi ábra az országos területrendezési terv térképi melléklete, szerkezeti terve Mezőkovácsházára vonatkozóan:

12. ábra: OTrT szerkezeti tervlap kivonata (forrás: <https://oeny.e-epites.hu/oeny/4tr/#/tudastar/interaktiv-terkep>)

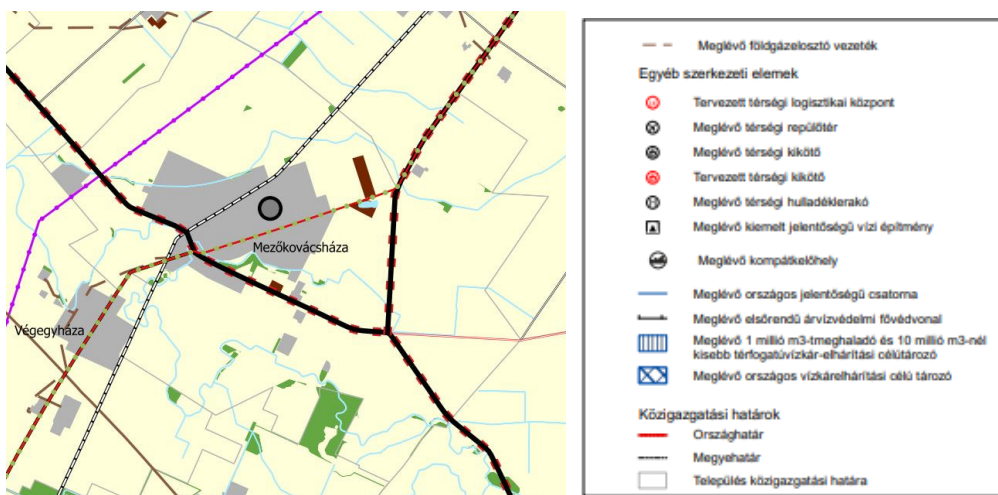
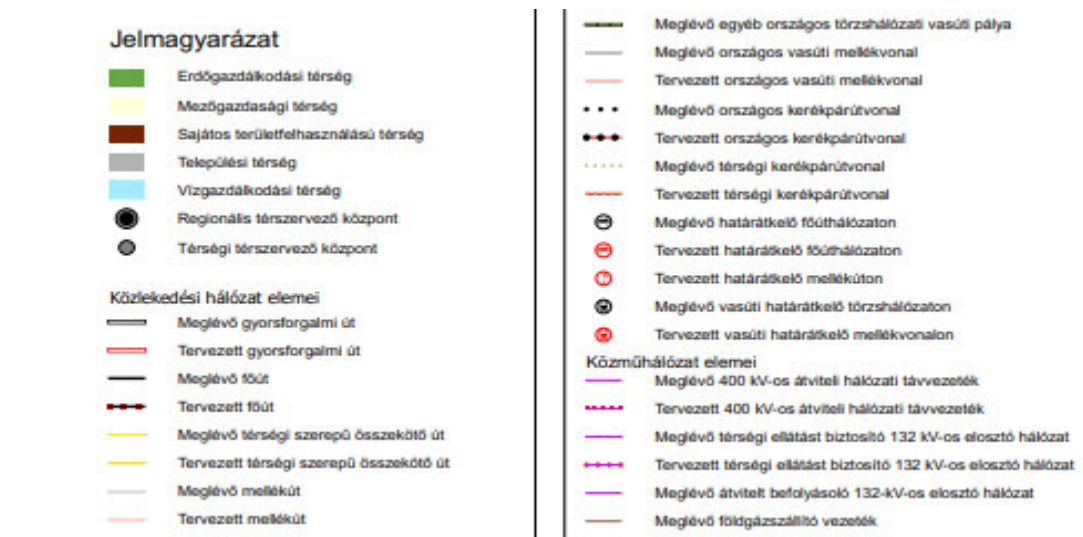
A település területének a települési térségen kívüli legnagyobb része a mezőgazdasági térség, kisebb része erdőgazdasági térség, illetve egy kis kiterjedésű vízgazdálkodási térség. Az OTrT szerkezeti tervlapja szerint Mezőkovácsháza területét érintő szerkezeti elemei a következők:

- Szarvas (44. sz. főút) - Orosháza - Mezőkovácsháza - Battonya - (Románia)
- -Békéscsaba - Medgyesegyháza – Mezőkovácsháza

Ez utóbbi új keleti elkerülő nyomvonalon jelölt Mezőkovácsházán.

1.3.2 Békés Vármegye Területrendezési Terve (BMTTrT)

Békés Vármegye Területrendezési Terve Békés vármegye szerkezeti tervét, valamint övezeti tervét és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában. Békés Vármegye szerkezeti terve Mezőkovácsházára vonatkozóan az alábbiakat tartalmazza:

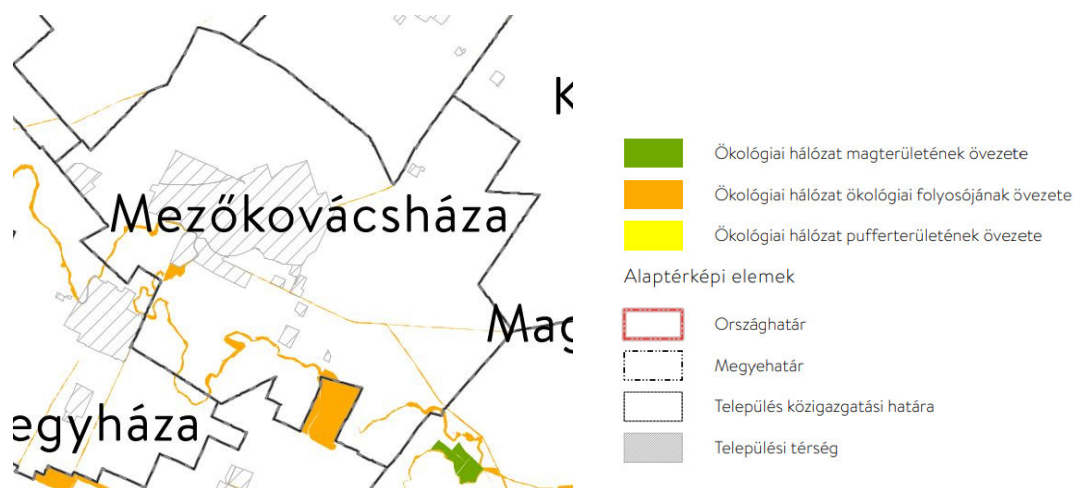
13. ábra: Békés Vármegye Szerkezeti Terve 1. sz. melléklet kivonata (forrás: BMTrT)

A BMTrT - a készítésére vonatkozó tartalmi követelményeket rögzítő 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet előírásaival összhangban - térségi területfelhasználási kategóriákat alkalmaz.

1.3.2.1 Az OTrt és a BMTrT övezeti tervei

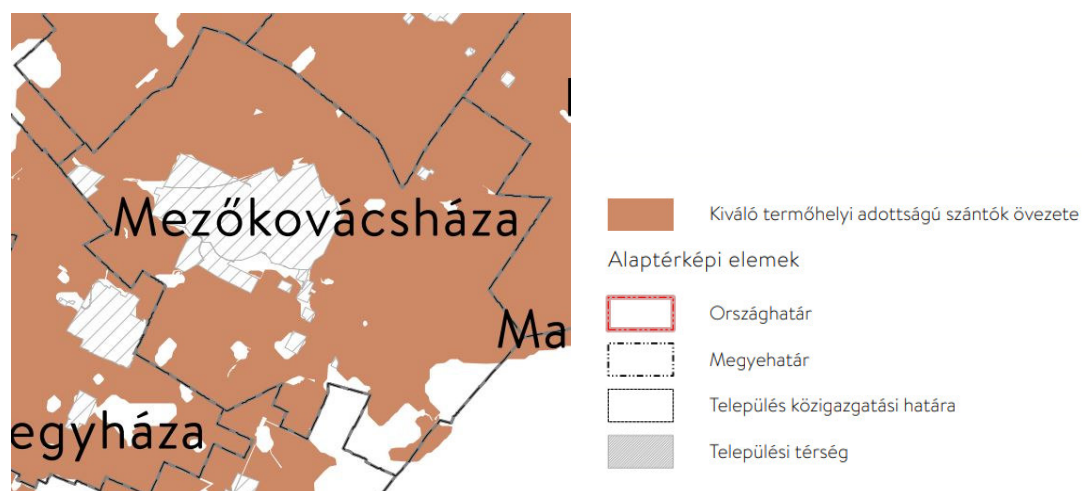
Országos Övezeti Terv tervlapjait az 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről 3. számú melléklet (hatályos: 2019.03.15-től) tartalmazza, míg a Békés Megye Területrendezési Tervéről szóló 6/2020. (VII.2.) önkormányzati rendelet 2020. augusztus 1-től lépett hatályba. A dokumentumok mezőkovácsházi érintettsége a következő:

Az OTrt 3. számú melléklete alapján Mezőkovácsháza érintettsége az alábbi övezetek kapcsán mutatható ki:

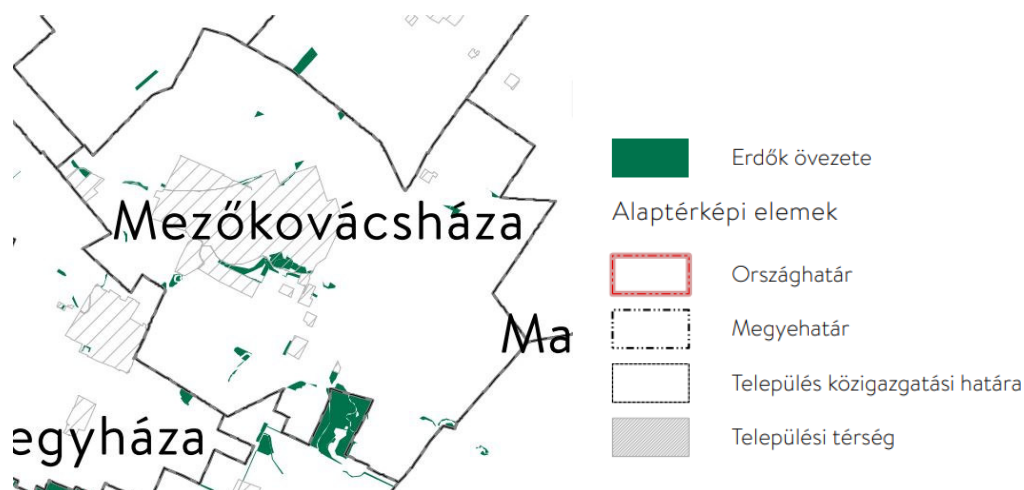
14. ábra: OTrT 3.1 melléklet (forrás: <https://www.e-epites.hu/orszagos-teruletrendezesi-terv-terkepi-mellekletei-hatalyos-20190315-tol>)

Ökológiai hálózat magterületének övezete, a hálózat ökológiai folyosójának övezete és a hálózat puffer területének övezete (2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek ökológiai hálózat magterületének övezete: 2018. CXXXIX tv. 25. § ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete: 2018. CXXXIX tv. 26. § ökológiai hálózat puffer területének övezete: 2018. CXXXIX tv. 27. §)

15. ábra: OTrT 3.2 melléklet (forrás: <https://www.e-epites.hu/orszagos-teruletrendezesi-terv-terkepi-mellekletei-hatalyos-20190315-tol>)

Kiváló termőhelyi adottságú szántók területe (2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete: 2018. CXXXIX tv. 28. §)

16. ábra: OTrT 3.3 melléklet (forrás: <https://www.e-epites.hu/orszagos-teruletrendezesi-terv-terkepi-mellekletei-hatalyos-20190315-tol>)

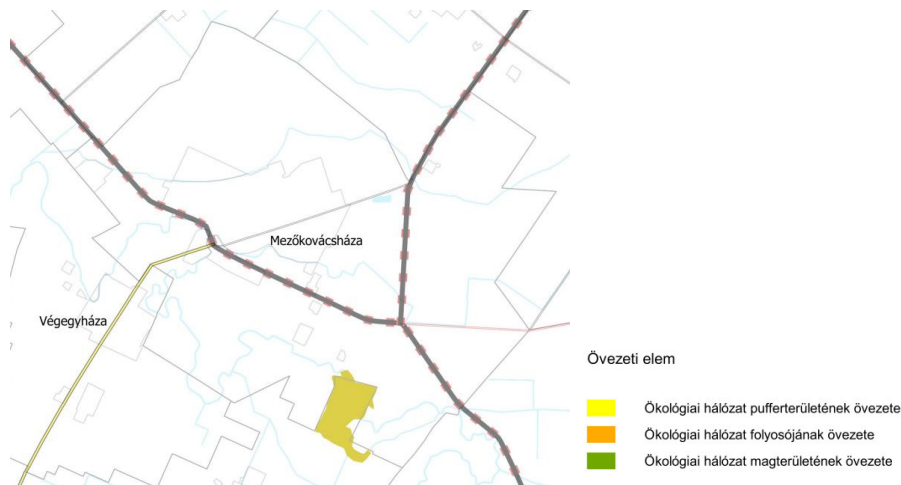
Erdők övezete (2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek erdők övezete: 2018. CXXXIX tv. 29-30. §

Világörökségi és világörökség várományos terület övezete valamint honvédelmi és katonanai célú övezet nem érinti Mezőkovácsháza térségét az OTrT szerint.

A BMTTrT 3. melléklete alapján Mezőkovácsháza érintettsége az alábbi pontokon mutatható ki:

- Az országos és térségi jelentőségű közlekedési infrastruktúra hálózatok és a térbeli rendjük szempontjából meghatározó települések felsorolása:
 - 1.1.3.2. Távlati főutak, Tervezett szakaszok: Békéscsaba – Medgyesegyháza – Mezőkovácsháza; Szarvas (44. sz. főút) – Orosháza – Mezőkovácsháza – Battonya – (Románia);
 - 1.1.4.1. Mellékutak, Meglévő térségi szerepű összekötő utak: 4434. j. út Mezőkovácsháza (tervezett főút) – Mezőhegyes – (Pitvaros (4426. j. út)); Mezőkovácsháza (tervezett főút) – Mezőkovácsháza (tervezett főút); 1.1.4.4. Tervezett egyéb mellékutak: Mezőkovácsháza (tervezett főút) – Battonya (4442. j. út);
 - 1.3.2.1. Meglévő országos vasúti mellékvonal: Kétegyháza–Mezőhegyes–(Szeged [Újszeged vá.])
 - 4.4. Meglévő térségi ellátást biztosító 132 kV-os főelosztó vezeték: Békéscsaba–Medgyesegyháza–Mezőhegyes–(Makó)
 - 5.2. Meglévő földgázelosztó vezetékek: Végegyháza – Mezőkovácsháza;

A BMTTrT 4. számú melléklet alapján – összhangban az OTrT-ben rögzítettekkel, Mezőkovácsháza övezeti érintettsége érintettsége az alábbiak szerint alakul:

17. ábra: 4.1. melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, a hálózat ökológiai folyosójának övezete és a hálózat pufferterületének övezete (forrás: BMTrT)

Ökológiai hálózat magterületének övezete, a hálózat ökológiai folyosójának övezete és a hálózat puffer területének övezete (2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek ökológiai hálózat magterületének övezete: 2018. CXXXIX tv. 25. § ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete: 2018. CXXXIX tv. 26. § ökológiai hálózat puffer területének övezete: 2018. CXXXIX tv. 27. §)

18. ábra: 4.2. melléklet: Kiváló termőhelyi adottságú szántók területe (forrás: BMTrT)

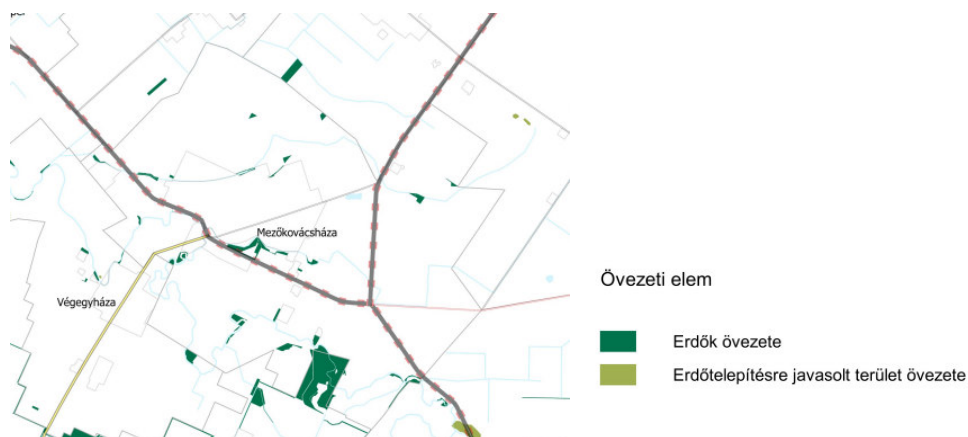
Kiváló termőhelyi adottságú szántók területe (2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete: 2018. CXXXIX tv. 28. §)

19. ábra: 4.3. melléklet: Jó termőhelyi adottságú szántók övezete (forrás: BMTrT)

A 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 2. § (1) értelmében a településrendezési eszközök készítése során a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység területét elsősorban - a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete mellett - a jó termőhelyi adottságú szántók övezetén javasolt kijelölni.

(2) A jó termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

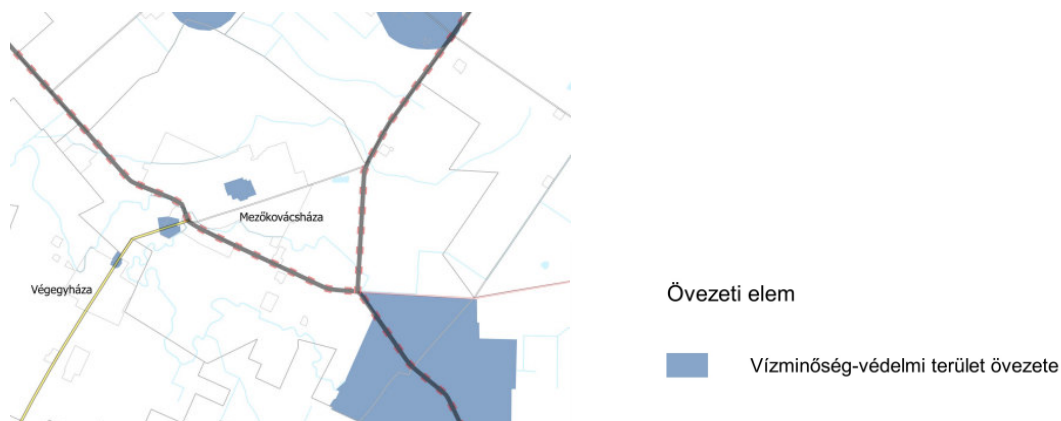
20. ábra: 4.4 melléklet: Erdők övezete (forrás: BMTrT)

Erdők övezete (2018. évi CXXXIX. törvény – országos övezetek erdők övezete: 2018. CXXXIX tv. 29-30. §

21. ábra: 4.5 melléklet: Tájképvédelmi terület övezet (forrás: BMTrT)

Tájképvédelmi terület övezet (9/2019. (VI.14.) MVM rendelet 3. melléklet)

22. ábra: 4.7. melléklet: Vízminőség-védelmi terület övezete (forrás: BMTrT)

Vízminőség-védelmi terület övezete (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 4. melléklet)

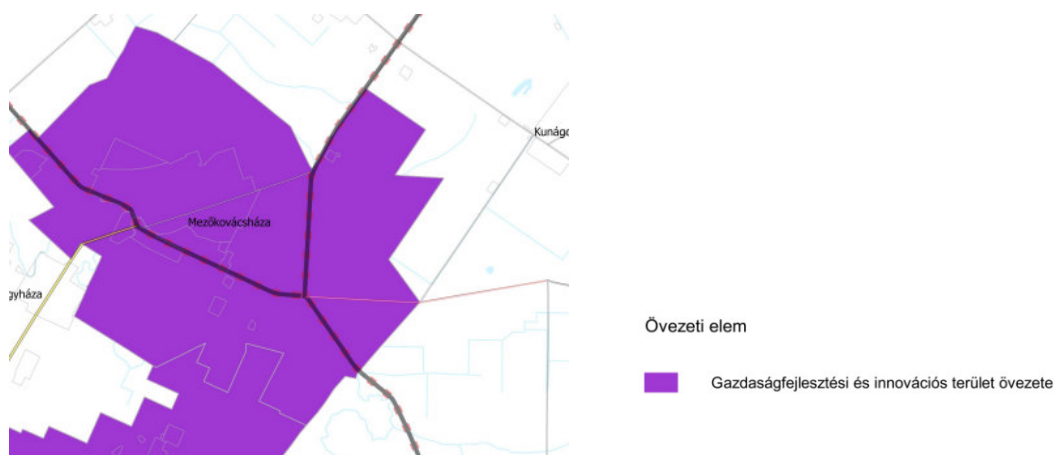
23. ábra: 4.10. melléklet: Ásványi nyersanyagvagyon övezete (forrás: BMTrT)

Ásványi nyersanyagvagyon övezete (6/2020. (VII. 2.) KGy rendelet 3. Térségi övezetek 3. § (3) Megyei övezetek: a) 4/10. melléklet: ásványi nyersanyagvagyon övezete).

24. ábra: 4.11 melléklet: Rendszeresen belvízjárta terület (forrás: BMTrT)

Rendszeresen belvízjárta terület (6/2020. (VII. 2.) KGy rendelet 3. Térségi övezetek, 3. § (3) Megyei övezetek: b) 4/11. melléklet: rendszeresen belvízjárta terület övezete).

25. ábra: 4. 13 melléklet: Gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete (forrás: BMTrT)

Gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete (6/2020. (VII. 2.) KGy rendelet 3. Térségi övezetek 3. § (3) Megyei övezetek: d) egyedileg meghatározott megyei övezetek: da) 4/13. melléklet: gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete

26. ábra: 4.14 melléklet: Kiemelt turisztikai terület övezete (forrás: BMTrT)

Kiemelt turisztikai terület övezete (3. Térségi övezetek 3. § (3) Megyei övezetek: d) egyedileg meghatározott megyei övezetek: db) 4/13. melléklet: gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezete).

A BMTTrT alapján világörökségi és világörökségi várományos területek övezete, nagyvízi meder övezete, honvédelmi és katonai célú terület övezete, tanyás területek övezete továbbá együtt tervezésre javasolt térség övezete nem érinti Mezőkovácsházát és térségét.

1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

A szomszédos települések közül az alábbiak Településszerkezeti Tervei tartalmaznak Mezőkovácsháza fejlesztési elképzeléseit érintő javaslatokat. Az itt nem felsorolt településszomszédok Terveiben nem található a város területére, céljaira hatást gyakorló megállapítások.

Mezőhegyes esetében megjelenik a „Világörökség Várományos Város” turisztikai fejlesztés. Battonya város településszerkezeti terve hivatkozik a Mezőkovácsházára vezető 4443. sz. országos út főúttá fejlesztésére (OTRT szerint), míg Magyarbánhegyes község esetében a kemping bővítése a termálfürdő mellett, Végegyháza község településszerkezeti tervében pedig Végegyháza és Mezőkovácsháza közti kerékpárút, a tervezett fürdő és üdülőterület a „Néplavór” körzetében, továbbá a tatárok kaszaperi mészárlásának emlékhelye a Zsibrikdombon szerepel. Nagybánhegyes, Kaszaper és Kunágota városrendezési dokumentumai tehát nem tartalmaznak Mezőkovácsháza fejlesztési elképzeléseit érintő javaslatokat.

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

Mezőkovácsháza Város Önkormányzata Gazdasági Programja (2020-2024)

Mezőkovácsháza Város Önkormányzata Gazdasági Programja a 2004-ben elfogadott településfejlesztési koncepció fő megállapításaira építve vázolja fel a város középtávú fejlesztési stratégiáját.

A hosszú távú célja az életminőség javítása, amely a helyi kis-és közép, valamint magán gazdaságok versenyképességének fokozásával, a helyi foglalkoztatási szint emelésével, illetve a nem anyagi jellegű életfeltételek javításával érhető el. Ögnyanigy kiemelt célkitűzés a városmarketing szerepének növelése.

A dokumentum koncepcionális fejezete a településfejlesztési elvek (pl. településfejlesztési politika, vagy az egyes közszolgáltatások biztosítására, színvonalának javítására vonatkozó megoldások) rögzítését követően konkrét feladatokat nevesít többek között a városfejlesztés, városüzemeltetés, továbbá a – zöld átállás szempontjából hangsúlyos – környezet- és tájvédelem, vagy a köznevelés és közművelődés területén.

Rendkívül előremutató és a 2021-2027-es időszak egyik kiemelt tématerületként is kezelt digitális átállás szempontjából különösen fontos, hogy a program az informatika és e-közigazgatás témakörére vonatkozó elképzeléseket is megfogalmaz.

Mezőkovácsháza Integrált Településfejlesztési Stratégia céljai és intézkedései

Mezőkovácsháza Integrált Városfejlesztési Stratégiáját 2017-ben vizsgálták felül. A 2014-2020-as fejlesztési időszakra vonatkozó dokumentum a város rövid-középtávra (7-10 évre) szóló településfejlesztési eszköze. A stratégia amellett, hogy rögzíti a város jövőképét („Nyugodt kisvárosi élet – leszakadás helyett felzárkózás”), három darab átfogó cél és 7 darab tematikus célkitűzés mentén vázolja fel a beavatkozási stratégiát.

Fontos kiemelni, hogy az ITS nevesíti a fejlesztések területi kereteit biztosító városrészi struktúrát is, így megjelenik a Központi városrész, a Sport és szabadidő városrész, a Keleti és Nyugati városrész, a Ipari, gazdasági városrész továbbá a Reformátuskovácsháza városrész. Ezekhez egy-egy területi típusú célkitűzés került hozzárendelésre.

a koncepcióval összhangban készül, a célrendszerén, beavatkozásain alapul és projektszintű intézkedéseket tartalmaz. A stratégia a konkrét beavatkozásokhoz illeszkedő fejlesztési elképzeléseket

- kulcs projektek,
- hálózatos projektek,
- egyéb projektek,
- valamint egyéb projektek csoportjába rendezi.

Fentiek mellett a dokumentum 5 darab akcióterületet is nevesít. Az ezekben megvalósítani tervezett projektek között infrastruktúra fejlesztési beavatkozásokat, így például energetikai korszerűsítési projekteket, épület infrastruktúra funkcióváltását célzó projektet (volt mozi épületében sport és szabadidős központ kialakítása) is találunk, de ezek mellett hangsúlyosak a turisztikai fejlesztések, vagy a közszolgáltatások és az üzleti környezet minőségének javítását célzó projektek is.

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Nem releváns, jelenleg nincsenek hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.

1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök

Amint azt a 2014-2020-as időszakra vonatkozó ITS megalapozó vizsgálata is felhívja a figyelmet, Mezőkovácsháza Város területén az alábbi hatályos településrendezési eszközök érvényesek:

- Mezőkovácsháza Város Településrendezési Terve, Településszerkezeti Terv 2004.

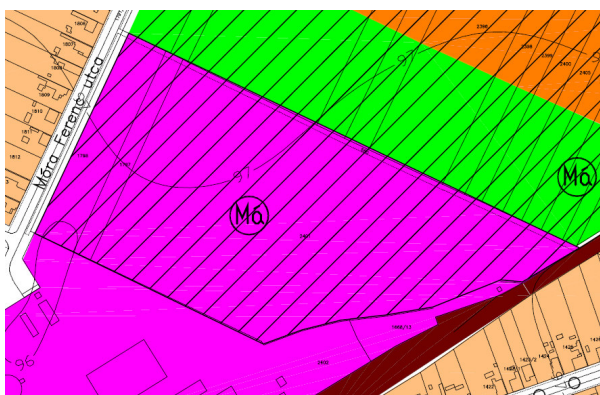
- Mezőkovácsháza Város Településrendezési Terve, Szabályozási Terv 2004.
- Mezőkovácsháza Város Helyi Építési Szabályzata 2004.
- Mezőkovácsháza Város Településképi Rendelete (2019)

Jelen dokumentum készítése során a képviselőtestület a település helyi építési szabályozásáról szóló 46/2004. (XII. 31.) rendelete a 20/2008. (VI. 30.) ÖR., 24/2009. (X. 27.) sz. kt., 15/2010. (VIII. 5.), 21/2016. (XI. 29.), 26/2018. (XII. 18.), 14/2021. (IX. 02.), 19/2021. (X. 26.) sz. önkormányzati rendelettel egységes szerkezetben áll rendelkezésre.

A 2004-ben elkészült három dokumentum és azok alátámasztó munkarészei együttesen képezik a Településrendezési Eszközök (Terv) anyagát. Mivel a hatályos településfejlesztési koncepcióhoz korábban nem készült régészeti és építészeti szempontú örökségvédelmi hatástanulmány, a Terv alátámasztó munkarészei ezt is tartalmazzák.

Helyi Építési Szabályzat

Mezőkovácsháza hatályban lévő Helyi Építési Szabályzatát (HÉSZ) Mezőkovácsháza Város Önkormányzata Képviselő-testülete a 46/2004. (XII. 31.) önkormányzati rendelettel fogadta el. Jelen megalapozó vizsgálat készítésével egy időben folyamatban van a HÉSZ felülvizsgálata, módosítása. A módosítás oka a 2402.hrsz alatti Tárház „ipari Gip-1 építési övezet bővítése, annak kiegészítése a Tárháztól északra fekvő ingatlanokra. A jelenlegi „gazdasági Gksz-3” építési övezetbe sorolt terület övezeti besorolását át kell minősíteni „ipari Gip-1” besorolású építési övezetbe.

27. ábra: A 2022. áprilisi HÉSZ módosítással érintett terület (forrás: Mezőkovácsháza Város Településrendezési Terve)

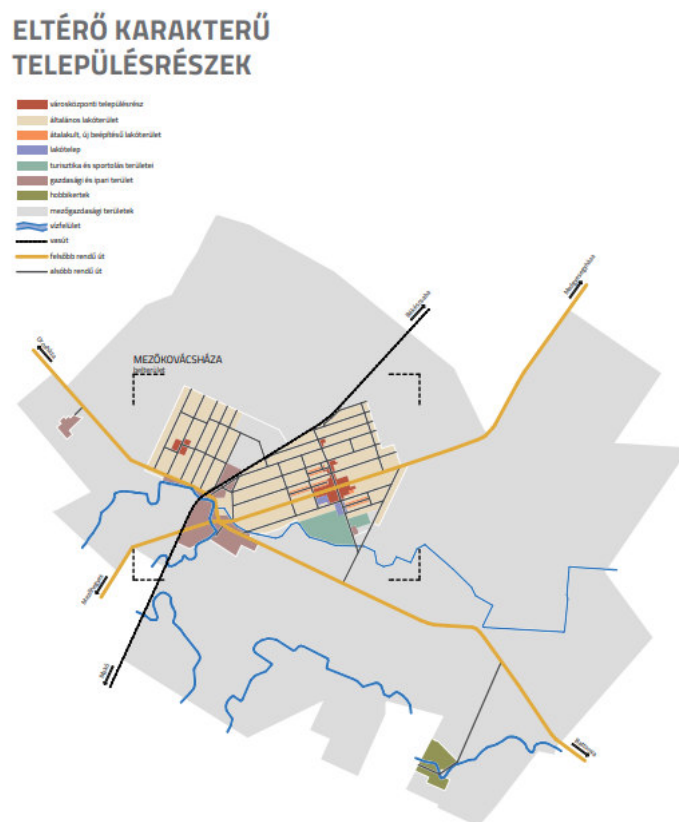
A módosítás célja, a tárházat megközelítő ipari út építése, hogy a lakóterületekről a forgalom át kerüljön a megépítendő útra.

Településképi Arculati Kézikönyv (TAK)

Mezőkovácsháza Város Önkormányzata a 479/2017. (XII.29.) Kt. határozattal fogadta el a Településképi Arculati Kézikönyvet (TAK). A kézikönyv célja, hogy feltárja a településen belül a településrészek arculati jellemzőit és értékeit, javaslatot tegyen a településképhez illeszkedő építészeti elemek alkalmazására, megalapozza a településképi rendeletet.

A dokumentum Mezőkovácsháza létrejöttének rövid történeti áttekintését követően részletesen bemutatja az eltérő karakterű városrészeket. A Városközponti településrész, az általános lakóterület, az átalakult, új beépítésű lakóterület, továbbá a lakótelep és a turisztika és sportolás területei mellett bemutatásra kerül a gazdasági és ipari terület, illetve a hobbikertek és a mezőgazdasági területek is.

Az alábbi térkép a településképi szempontból eltérő karakterű településrészek térbeli elhelyezkedését mutatja be.

28. ábra Településképi szempontból eltérő karakterű településrészek Mezőkovácsházán
(forrás: Mezőkovácsháza Településképi Arculati Kézikönyv)

Településképi rendelet

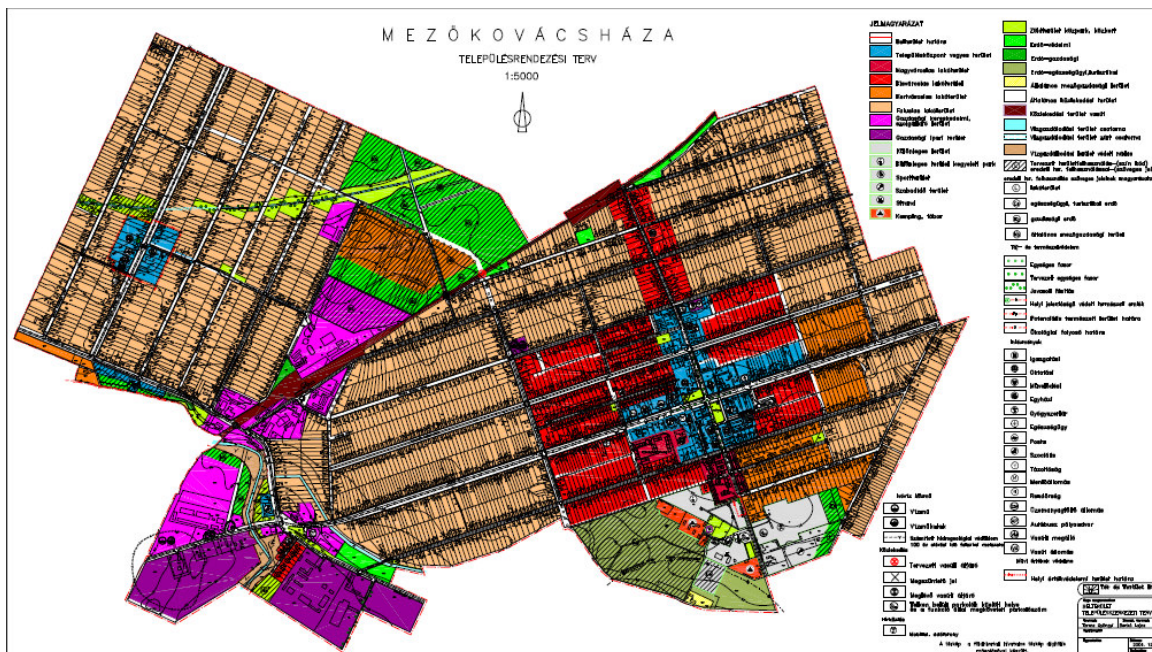
Településképi rendeletét Mezőkovácsháza Város Önkormányzata a 26/2018 (XII.18.) önkormányzati rendelettel fogadta el. A dokumentum célja Mezőkovácsháza Város építészeti, településképi, illetve természeti értékeinek védelme és igényes alakítása érdekében, a település történeti múltját, építészeti kultúráját és polgárjainak önbecsülését, identitását elősegítő épületek, épületrészek, építmények, illetve az azok által létrehozott utcák, terek, szobrok egészben vagy részben történő megőrzése, minőségi fejlesztése a jövő nemzedékek számára, az építészeti illeszkedéssel és a településfejlesztési célokkal összefüggő követelmények érvényesítése, összességében az épített környezet esztétikus kialakítása. A rendelet rögzíti az alábbiakat:

- Helyi védelem (II. fejezet)
- A településképi szempontból meghatározott területek (III. fejezet)
- Településképi követelmények (IV. fejezet)
- Településkép-érvényesítési eszközök (V. fejezet)

1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

Településszerkezeti terv

A településszerkezeti terv meghatározza a város alakításának, védelmének lehetőségeit és fejlesztési irányait, ennek megfelelően az egyes területek felhasználási módját, a város működéséhez szükséges műszaki infrastruktúra elemeinek a város szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését, az országos és a térségi érdek, a szomszédos vagy a más módon érdekelt többi település alapvető jogainak és rendezési terveinek figyelembevételével a környezet állapotának javítása vagy legalább szinten tartása mellett.

29. ábra Mezőkovácsháza város Településszerkezeti Terve (forrás: Mezőkovácsháza Város Településrendezési Terve)

Mezőkovácsháza város hatályos településszerkezeti terve fontosabb megállapításait a 2014-2020-as időszakra vonatkozó megalapozó vizsgálat átfogó módon tárgyalta, itt most az egyes területekre vonatkozó fontosabb szempontok bemutatására törekszünk. A hatályos településszerkezeti terv tehát az alábbi fontosabb követelményeket és általános alapelveket rögzíti:

Általános alapelvek:

- A szerkezeti terv kialakításánál alapvető szempont az egymástól elszakadva települt Mezőkovácsháza és Reformátuskovácsaháza szervezettebb kapcsolatának megteremtése mind a közlekedésszerkezet fejlesztésével mind pedig e két településszerkezeti egység közötti jelenleg beépítetlen, mezőgazdasági területek felhasználásával.

- A város központja a településen átmenő 4434-es számú országos mellékút mentén Árpád utca - és arra merőleges irányban, az Alkotmány utcán alakult ki. A kialakult központot kell fejleszteni településközponti vegyes területként mindkét meglévő irányba történő kiterjesztéssel és a templom körüli tér rendezésével.
- Őgyancsak településközponti vegyes területként kell fejleszteni a reformátuskovácsné Tánicsics utcán levő templom környezetét, az Orosházi út déli oldalának egy szakaszát és a Végegyházi út - Vásárhelyi kereszteződésénél levő területet.
- A reformátuskovácsné Tánicsics utcán levő templomot és környezetét helyi értékvédelmi területté kell nyilvánítani, melyen belül egyedileg védett épületek is vannak.

Lakóterületek esetében

- Lakóterületen jelen rendelet életbelépésekor meglévő telekállapothoz képest lakóépület építése céljára legfeljebb két – a telekalakítási paramétereknek önmagában is megfelelő – telket lehet összevonni.
- Azokon a lakótelkeken, ahol a telek mélysége meghaladja a 60,0m-t, az építési hely az első 50,0 m-re korlátozódik. Az 50,0m-en túli telekrész a hátsókert része; arra vonatkozóan az általános előírásokat kell betartani
- A városközpont környezetében levő lakóterületeket kisvárosi lakóterületként kell továbbfejleszteni a megkezdett tömbfeltárásokhoz hasonló új utcanyitások lehetőségének biztosításával.
- A lakótelepi (nagyvárosias) beépítési forma további folytatására nem kell területet biztosítani; a meglévő beépítés kialakult adottságként kezelendő.
- Kertvárosias beépítésre kell kijelölni a reformátuskovácsné beépítetlen területek azon részeit, melyeken lakóterületi fejlesztés történhet. Ezen új lakóterületeket a gazdasági területtől és a vasútvonaltól véderdővel kell elválasztani. A város további lakóterületei falusias lakóterületek.
- A városközpont sokszínű szerepköre miatt a meglévő (2004-ben) vegyes területek egyaránt képesek befogadni a térségi és települési intézményi funkciókat, valamint a lakófunkciót. A területen a kisvárosias jelleg erősítése a cél.
- Terv nem dedikál vegyes területeket konkrét intézmények, fejlesztések számára.

Vegyes területek esetében

- A településközponti vegyes terület elsősorban a település intézményeinek elhelyezésére szolgáló terület.
- A településközponti vegyes területen levő tömbfeltárássra is alkalmazni kell a tömbfeltárások ütemezésére vonatkozó előírásokat
- Új vegyes területek kijelölésére nincs szükség.

Gazdasági területek esetében

- A gazdasági területek lehetnek:
 - kereskedelmi, szolgáltató és

- ipari gazdasági területek
- A kereskedelmi, szolgáltató terület elsősorban nem jelentős zavaró hatású gazdasági tevékenységi célú épületek elhelyezésére szolgál
- Az ipari terület olyan gazdasági célú ipari építmények elhelyezésére szolgál, amelyek más beépítésre szánt területen nem helyezhetők el
- Az üdülőterület elsősorban üdülőépületek elhelyezésére szolgál. A területek az Üü jelű övezetbe sorolandók. Az övezetben elhelyezhetőek üdülőépületek, üdültáborok, kempingek és a pihenést, üdülést, rekreációt elősegítő és kiszolgáló épületek, melyek változó üdülési kör tartózkodására szolgálnak.
- A település belterületi gazdasági területeit továbbra is ilyen célra kell felhasználni, melyek közül a vasúthoz kapcsolódóak kereskedelmi-szolgáltató területbe, a Battonyai út melletti területek ipari-gazdasági területi kategóriába sorolandók.
- A kereskedelmi-szolgáltató terület bővül a reformátuskovácsházi részen a meglévő terület folytatásaként északi irányba.
- Az ipari-gazdasági terület bővül déli irányba a mezőgazdasági művelésű terület felhasználásával.

Sport- és rekreációs területek esetében

- A meglevő strand területe bővítendő déli irányba az egészségügyi-turisztikai erdő területének részbeni felhasználásával; a bővítés előfeltétele a szennyvíztisztító védőtávolságának 500m-ről 300m-re történő csökkentése.
- A strand környezetében a kemping, az ifjúsági tábor területét üdülőterületté kell kijelölni, ahol az említett létesítmények fejlesztése, bővítése biztosított.
- Az Alkotmány utca déli oldalán a sportterület bővítendő a sportpályával szomszédos területek felhasználásával; az a külterület kapcsolódó részén is továbbfolytatandó. A sportterületet véderdővel kell elválasztani a szomszédos falusias lakóterületektől és a kapcsolódó gazdasági területtől.

Különleges területek esetében

- A Kt jelű övezet temető céljára használt és fenntartott terület, melyet más célra nem lehet igénybe venni. A temető bővítése során gondoskodni kell az 1999. évi törvény valamint a végrehajtására kiadott 145/1999. (X. I.) Korm. rendelet előírásinak érvényre juttatásáról. A temetőn belül kápolna és kripta épületek helyezhetők el. A beépítési paraméterek az OTÉK-ban meghatározottak lehetnek.
- A Ks jelű övezet a sportpályák övezete. Az övezeten belül sportolás és szabadidő eltöltésére szolgáló létesítményeket szabad elhelyezni. Az övezetet kiszolgáló parkoló területet saját telken belül, közvetlenül az Alkotmány utcához kapcsolódóan kell elhelyezni.
- A Kst jelű övezet a strandfürdő övezete. Az övezeten belül a strandfürdő épületei, építményei valamint kereskedelmi és vendéglátó létesítmények helyezhetők el. A terület bővítése csak a szennyvíztisztító védőtávolságának 300m-re történő csökkentése után lehetséges.
- A Ksl jelű övezet turisztikai rendeltetésű övezet. Az övezeten belül sportpályák, vendéglátási, kereskedelmi, szálláshely szolgáltató létesítmények, skanzen, a lótarás és lovassport valamint speciális őshonos magyar állatfajták bemutatására szolgáló épületek, építmények helyezhetők el. Az állattartó épületeket az egyéb létesítményektől elkülönítetten kell elhelyezni és min. 15,0m-es fásítással kell körbevenni.
- A Kho jelű övezet a horgásztó melletti terület övezete. Az övezetben a horgászat létesítményei, szabadtéri sportpályák és pihenőhelyek, a horgászatot kiszolgáló kereskedelmi és vendéglátó létesítmények helyezhetők el.
- A Kszo jelű övezet a speciális szociális otthon építési övezete. Az övezetben csak az alaplétesítményhez kapcsolódó épületek, építmények helyezhetők el a vonatkozó egészségügyi rendeletek betartásával.
- Ksz jelű övezet a szennyvíztisztító övezete. Védőtávolságának 500m-ről 300m-re történő csökkentése a strand bővítésének előfeltétele. Véderdő létesítése szükséges a telep északi és keleti telekhatára mentén min.30m széles sávban.
- Kh jelű övezet a hulladékudvar övezete. A komposztálható hulladékok, a bontási törmelékek, és az egyéb helyben kezelendő hulladékok kezelésére, a dögkamra elhelyezésére szolgáló terület. Kerítés, felügyelet és ellenőrzés kialakítása ill. biztosítása szükséges.

- A szennyvíztisztító telep továbbra is fennmarad, a technológia fejlesztésével el kell érni, hogy 500m-es védőtávolsága 300m-re csökkenjen.
- A hulladéklerakót fel kell számolni, területe rekultiválandó. A szennyvíztisztító mellett kell kialakítani a hulladékudvart, melyen szennyeződés kizárását biztosító gyűjtés, rövid idejű tárolás történik, innen a hulladékot a szerződött szolgáltató elszállítja és kezelésükről gondoskodik.
- A Medgyesegyházára vezető út mentén a horgászto környezet olyan különleges területként kerül kialakításra, ahol a sporthorgászat és a szabadidő eltöltésére szolgáló létesítmények letelepítésére nyílik lehetőség
- A Babó major területe bővítendő. Itt elsősorban a lovassport létesítményei, ehhez kapcsolódó szálláshelyek, skanzen, őshonos tenyésztett állatok bemutatási célú létesítményei kaphatnak elhelyezési lehetőséget
- A Királyhegyesi-Száraz-ér partja mentén, a kezdeményeiben már meglévő üdülőterület bővítendő, egyúttal a szomszédos Pszichiátriai Betegek Szociális Otthona és területe fenntartandó.
- A 062 hrsz-ú terület kegyeleti parkként, a 0189 és a 0126 hrsz-ú területek temetőként tartandók fenn.

Zöldfelület fejlesztés kapcsán

- A zöldterületekből és az erdőkből álló egységes zöldfelületi rendszer kialakítása
- A település zöldfelületi rendszere kiegyensúlyozatlan, mert jelentős kiterjedésű zöldterületek csak az Árpád utcától délre helyezkednek el. Ezért kell kialakítani a Reformátuskovács háza - Kunágota - éri csatorna mentén egy új zöldterületi sávot, mely részben közkert, részben egészségügyi-turisztikai erdő besorolást kap. A zöldterület kiterjesztése a csatorna mentén megoldja a kapcsolódó mélyfekvésű terület problémáját is.
- A természeti környezet alakítási és helyi éghajlati jellegét meghatározó elemek megőrzése.
- A településszerkezeti szempontból jelentős utcákban a várostűrő fafajokból egységes fasor kialakítását kell biztosítani.

Beépítésre nem szánt területek kapcsán külön kiemelendők a zöldfelületi részekre vonatkozó fontosabb megállapítások:

- A zöldterületeken a növényzeten kívül elhelyezhető ill. kialakítható:
 - sétaút, pihenőhely,
 - szabadtéri művészeti alkotás, emlékmű,
 - játszótér a Nyírfá, a Kalocsa Róza és a Kodály utcákban
- A Zkp jelű közpark övezetben jelen rendelet 19. §-ában megengedett létesítményeken túl városi rendezvények lebonyolítására alkalmas rendezvényter alakítható ki nézőtérrel. A rendezvényter csak úgy alakítható ki, hogy határvonalánál a temetők, ill. kegyeleti parkokra előírt környezetvédelmi határértékek betarthatóak legyenek.

A településszerkezeti terv megvalósult elemei közül kiemelendő a tervezett gazdasági területek kapcsán az ipari parkban megvalósult alpinfrastruktúra fejlesztés, valamint az inkubátorház kialakítása. Zajlik a vasútállomás rekonstrukciója is. Zöldterületek, közhasznú zöldfelületek esetében TOP forrásból megkezdődött a rekonstrukció, ezek folytatása tervezett.

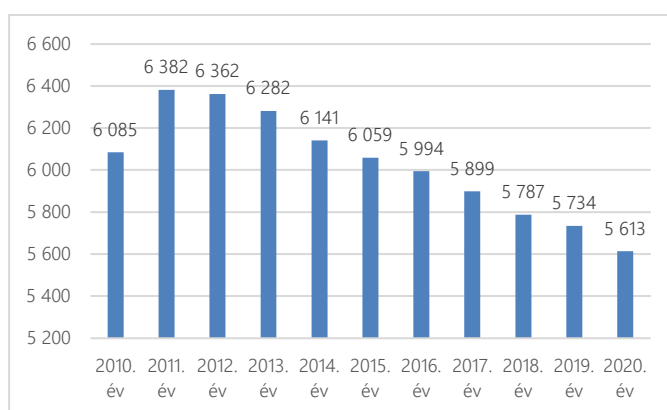
A tervezett sport- és rekreációs területek esetében a fürdő energetikai korszerűsítése zajlik, a jövőben további komplex fejlesztések megvalósítását tervezi az önkormányzat.

1.7 A település társadalma²

1.7.1 Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

1.7.1.1 Demográfia, népeség

Magyarország lakónépessége 2010-2020 között 9.985.722 főről 9.730.772 főre csökkent, a csökkenés mértéke az időszakban 2,55%-os volt. A Békés vármegyei lakónépesség ezt jelentősen meghaladó mértékben, 9,75%-kal esett vissza 2010 és 2020 között (361.802 főről 326.530 főre).

30. ábra: A lakónépesség számának változása Mezőkovácsháza városban (forrás: KSH T-Star)

Mezőkovácsháza lakónépessége 2010-ben 6.085 fő volt. A népszámlálás során a korábbi, továbbszámított adat pontosításra került, így a 2011-es népességszám emelkedést mutat. 2020-ban a város lakónépessége 5.613 fő volt, így 2010 és 2020 között 7,76%-kal csökkent a lakónépesség Mezőkovácsházán, ami háromszorosa az országos népességfogyásnak, ugyanakkor nem éri el a Békés vármegyei fogyás szintjét. A lakónépességen belül magasabb a nők aránya a férfiakénál, 2010-ben 53,26%, míg 2020-ban 53,11%. A nemek közötti arány viszonylag stabilnak mondható a vizsgált időszakban. A nők aránya országosan is magasabb volt 2020-ban (52,07%), Mezőkovácsházán azonban nagyobb különbség mutatkozik a nemek közötti arányszám mutatójában. A lakosság korösszetétele a 2011-es népszámlálást követően így változott:

Korcsoport	2011*	2011*	2020
0-14	16,33%	11,53%	11,05%
15-64	66,80%	69,85%	66,57%

² Az elemzés a KSH népszámlálási kötetei és a Békés vármegyei évkönyvek alapján készültek az összehasonlíthatóság érdekében. Minden máshonnan származó adat forrása külön feltüntetésre került.

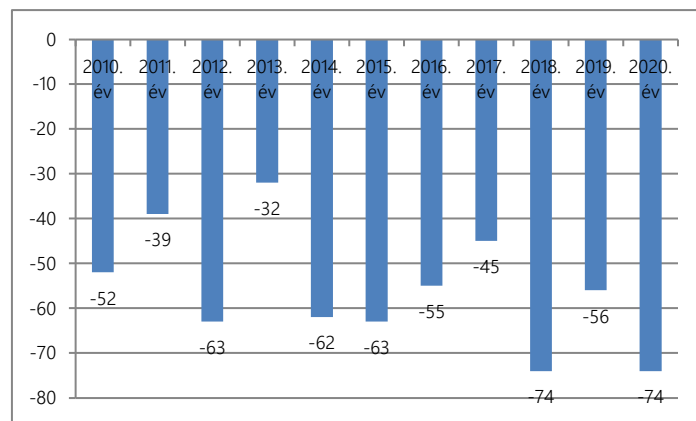
65-x	16,87%	18,62%	22,38%
------	--------	--------	--------

2. táblázat: A lakosság korcsoportok szerint Mezőkovácsházán (forrás: KSH Népszámlálás* és T-Star)

A két népszámlálás, valamint az utóbbiból továbbvezetett 2020-as KSH T-Star adatokat összevetve láthatjuk, hogy a mezőkovácsházai lakosságon belül a 0-14 évesek aránya az elmúlt mintegy 20 év során 5%-ot meghaladó mértékben csökkent, amely mellett a 65 év felettek arányának növekedése is szembetűnő (5,5%).

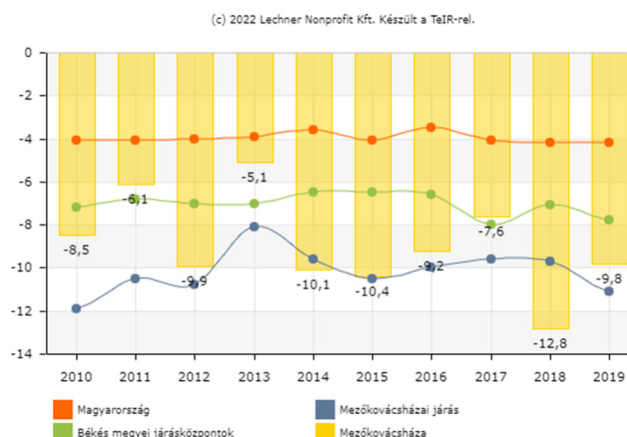
A két korcsoport adatai alapján meghatározható öregedési index (a 65–X éves népesség és 0–14 éves népesség százalékában) értékének változása (2001: 103,32, 2011: 161,52 és 2020: 202,58) a település lakosságának egyértelmű öregedésére utal.

A városi népesség számának alakulását alapvetően a természetes népmozgalom és a vándorlási folyamatok határozzák meg. Az élveszületések és halálozások különbözeteként számított természetes szaporodás és fogyás mutatója 2010 és 2020 között végig negatív volt a városban, azaz a halálozások száma minden évben meghaladta az élveszületéseket.

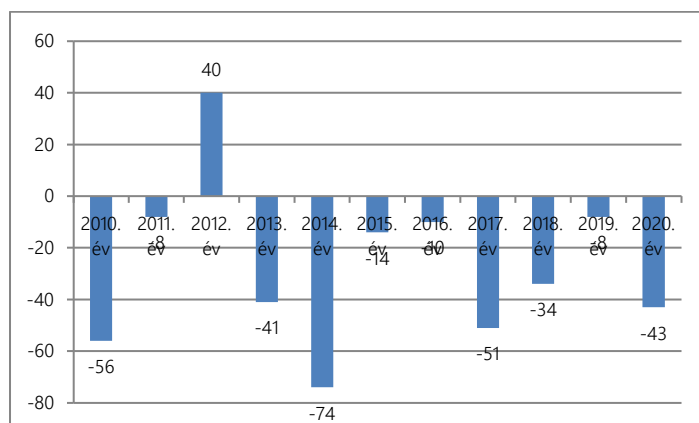
31. ábra: A természetes fogyás Mezőkovácsháza városban (forrás: KSH T-Star)

Az alábbi ábra segítségével látható, hogy a mezőkovácsházai természetes fogyás mértéke jelentősen meghaladja az országos szintet.

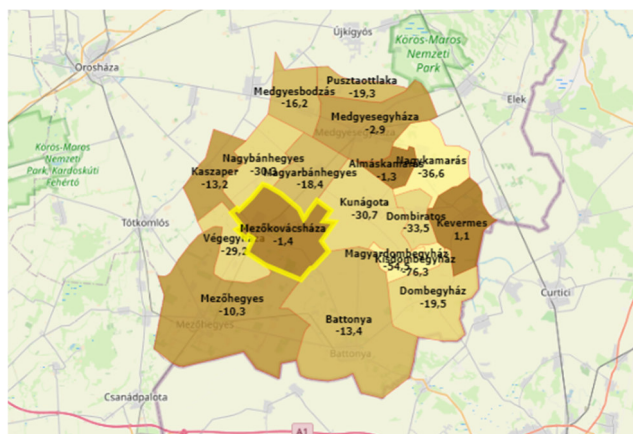
32. ábra: Az 1000 főre jutó természetes fogyás mértéke (forrás: TeIR)

Az 1000 főre jutó természetes fogyás Magyarországon, 2010 és 2020 között -3,5 és -4,2 fő között mozgott. Ezzel szemben Mezőkovácsházán több évben is meghaladta, vagy megközelítette a 10 főt. A népesség természetes fogyása mellett a vándorlás folyamata is megvizsgálásra került.

33. ábra: Belföldi vándorlási egyenleg Mezőkovácsháza városban (állandó és ideiglenes együtt (eset) (forrás: KSH T-Star)

A fenti ábra tanúsága szerint a vándorlási folyamatok is egyértelműen közrejátszanak Mezőkovácsháza népességének csökkenésében. A vizsgált 2010–2020 közötti időszakon belül mindössze egy olyan év volt, amikor a településre odavándorlók száma meghaladta az onnan elköltözők számát.

34. ábra Az 1000 főre jutó vándorlás mértéke a Mezőkovácsházai járásban (forrás: TelR)

A fenti ábra a járás településeinek 2019 évre vonatkozó, 1000 főre jutó belföldi vándorlási egyenlegét mutatja. Az adott évben a járás teljes területén negatív volt a vándorlási egyenleg, egyes településeken kirívóan magas, ami azt jelzi, hogy az adott évben a szűkebb térség egészéből jellemző módon elköltöztek a lakosok.

A vizsgált adatok tehát megerősítik, hogy a települési népességfogyás háttérben mind a természetes fogyás és a lakosság erőteljes öregedése, mind pedig az erőteljes elvándorlás meghúzódik.

1.7.1.2 Nemzetiségek

A településen élő lakosság nemzetiségi hovatartozása a 2011-es népszámlálás során került utoljára átfogóan felmérésre. Minthogy a 2021-re tervezett népszámlálás elhalasztásra került, leghamarabb 2023-ban fognak releváns új adatok rendelkezésre állni a témakörben.

A városban a 2011 népszámlálás alapján jelen lévő nemzetiségek: cigány (1,34%, 83 fő), német (0,6%), szlovák (0,31%) szerb (0,08%) román (1,12%). 2001 óta a nemzetiségek arányában nem állt be jelentősebb változás a településen, ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a népességnek csupán 86,5%-a adta meg nemzetiségi hovatartozását a népszámláláskor. A településen a hazai nemzetiségi lakosság aránya (2,32%) alacsonyabb, mint az országos (3,31%) és megyei (5,44%) arányok. Ugyanez elmondható a cigány népességre is (megyei arány 2,65%, országos 3,17%). A román és a cigány nemzetiségi csoport önkormányzattal rendelkezik a településen. Mezőkovácsháza városában a népszámlálási adatok tanúsága szerint mindössze 28 fő sorolta magát egyéb, nem hazai nemzetiségek közé.

1.7.1.3 Iskolázottság, képzettség

A lakosság képzettsége tekintetében ugyanaz mondható el, mint a nemzetiségi összetétel kapcsán: egyelőre nem állnak rendelkezésre új adatok, így a 2011-es népszámlálási adatokon alapulnak a legfrissebb, teljes népességet érintő mutatók.

Az alábbi táblázat adatai alapján rögzíthető, hogy a város népességének iskolázottsága valamennyi mutató vonatkozásában elmarad a megyei és országos szinttől. Ugyanakkor 2001 és 2011 között Mezőkovácsháza népességének képzettségi szintje is jelentősen emelkedett, ez mind a négy elemzett kategória alapján egyértelmű.

Adattípus	2001	2011	Változás 2001/2011 viszonylatában
általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya (városi)	0,3	0,4	0,1
megyei	0,6	0,6	0,0
országos	0,7	0,6	-0,1
15-X éves korosztályban legalább általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (városi)	85,3	94,0	8,7
megyei	85,4	93,6	8,2
országos	88,8	95,1	6,3
18-X éves korosztályban legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya (városi)	31,6	43,7	12,1
megyei	30,1	40,6	10,5
országos	38,2	49,0	10,8
24-x éves korosztályban egyetemi vagy főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya (városi)	7,5	12,2	4,7
megyei	8,1	12,9	4,8

országos	12,6	19,0	6,4
----------	------	------	-----

3. táblázat: Mezőkovácsháza város lakossága iskolai végzettség szerint megyei és országos összehasonlításban (2001, 2011)

A táblázat adatai alapján látható, hogy az „általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya” (amely adat ténylegesen azokat takarja, akik az általános iskola első osztályát sem végezték el), mutató esetében mindhárom területi szint esetében minimális változás történt. A „15-X éves korosztályban legalább általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya” mutatók tekintetében a város jelentősebb javulást mutatott, mint Békés megye és az ország egésze, és egyben a város kedvezőbb mutatóval is rendelkezik (94%), mint a megye (93,6%). Ugyanez mondható el a „18-X éves korosztályban legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya” mutatóval kapcsolatban is. A középfokú végzettségűek aránya jelentősen nőtt a városban, meghaladva a megyei arányt. A „24-x éves korosztályban egyetemi vagy főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya” mutató esetében az elmozdulás szerényebb mértékű, ugyanakkor alig marad el a megyei szinttől. E területeken a város 2011-ben nem éri el a 2001-es országos átlagos arányt.

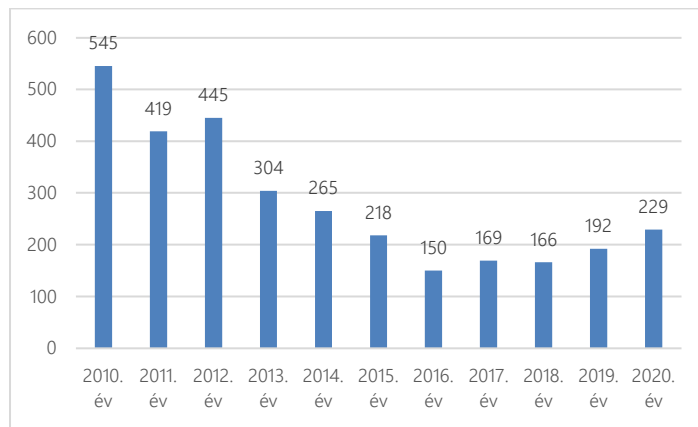
1.7.1.4 Foglalkoztatottság

A foglalkoztatás kapcsán is hangsúlyozni szükséges, hogy az adatok egy része nem vizsgálható az újabb felmérések hiányában, ennek megfelelően, alapvetően a rendelkezésre álló foglalkoztatási, álláskeresői adatok kerülnek áttekintésre.

A 2001-es és 2011-es népszámlálások közötti legfontosabb változások:

- javult a foglalkoztatottak aránya a munkaképes korú népességben belül (44,96%-ról 52,24%-ra),
- 2001 óta kis mértékben nőtt a napi szinten ingázó foglalkoztatottak aránya (24,05%-ról 25,08%-ra).

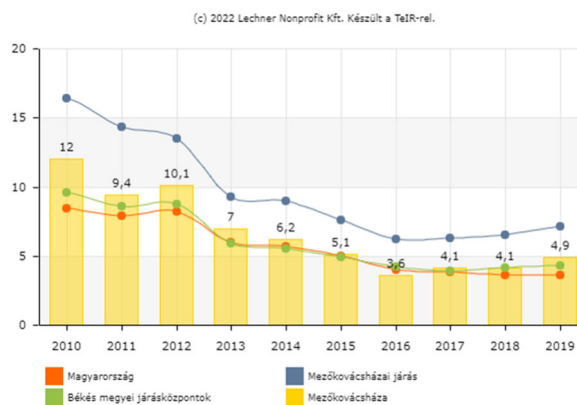
A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) havonta településsoros adatokat ad közre, melyben a nyilvántartott álláskeresők száma mellett – többek között – az ún. relatív mutató értéke is megjelenik, amely a nyilvántartott álláskeresők munkavállalási korú népesség %-ában kifejezett arányát jelenti. Az alábbiakban a KSH és a TeIR adatbázisai mellett az NFSZ adatbázisát is használjuk a legfrissebb adatok bemutatása érdekében, hangsúlyozva, hogy az adatok összehasonlíthatóak, a KSH és a TeIR is az NFSZ adatokból építi fel saját foglalkoztatási adatbázisát.

35. ábra A nyilvántartott álláskeresők száma Mezőkovácsházán (forrás: KSH T-Star)

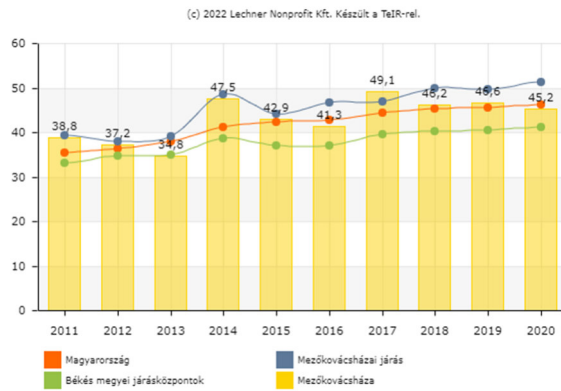
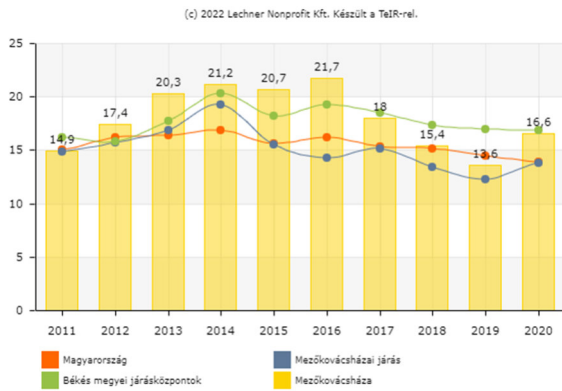
Az álláskeresők (munkanélküliek) száma a 2008-2009-es gazdasági válság idején jelentősen megemelkedett, ennek hatása egyértelműen érezhető még a 2010-es adatokon is. Ezt követően 2016 folyamatos, határozott csökkenés látszik a munkanélküliek számában, ami a javuló gazdasági helyzetnek és a különböző foglalkoztatási kezdeményezéseknek (közmunka program, paktum programok, stb.) egyaránt köszönhető. A 2017-2018-as álláskeresői adatok kismértékű emelkedést mutatnak, majd a 2019-es és 2020-as erőteljesebb növekedésben a COVID 19 pandémia kedvezőtlen gazdasági hatásai mutatkoznak meg.

Az alábbi ábra a nyilvántartott álláskeresőket a munkaképes korú népesség százalékában mutatja. Az adatok megerősítik a korábban tett kijelentéseket, a 2016-ig tartó kedvező folyamat és a 2019-ben kezdődő emelkedést is egyértelműen tükrözik. Az is látható, hogy a városi mutató kedvezőbb a járás egészére vonatkozó értékeknél, illetve, hogy a kedvezőtlen folyamatok – pl. a 2019-es járvány – erőteljesebben fejtik ki negatív hatásukat Mezőkovácsházán az országos átlaghoz viszonyítva, tehát a település foglalkoztatási szempontból sérülékeny területnek számít.

36. ábra A nyilvántartott álláskeresők a munkaképes korú népesség százalékában Mezőkovácsházán (forrás: TeIR)

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat legfrissebb adatai szerint Mezőkovácsházán a nyilvántartott álláskeresők száma 2021 júniusában 204 fő, 2021 decemberében 214 fő, 2022 márciusában 227 fő, míg az utolsó ismert adat szerint, 2022 májusában 208 fő volt, ami azt mutatja, hogy a 2020 végén megemelkedett álláskeresői létszám továbbra sem tudott visszaállni a korábbi évek, optimálisnak tekinthető szintjére.

37. ábra 25 év alatti és 45 év feletti nyilvántartott álláskeresők Mezőkovácsházán (forrás: TeIR)

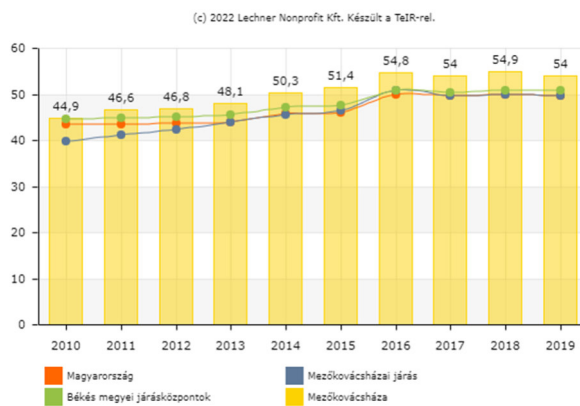
A relatív mutató értéke, azaz a nyilvántartott álláskeresők munkaképes korú népesség százalékában megadott értéke 2020 decemberében 5,76%, 2021 decemberében 5,53%, 2022 májusában 5,57% volt. A mutató értéke mindhárom esetben meghaladta az országos átlagot, 2022 májusában annak 151% volt, tehát a munkanélküliség szintje 51%-kal meghaladta az országos átlagot.

A munkanélküliségi adatok alakulása kapcsán kiemelten figyelni kell a pályakezdő és fiatal (25 év alatti) munkanélküliek arányának alakulását, valamint a 45 év feletti munkavállalók megjelenését a munkanélküliek között. Előző csoportba tartozók a munkatapasztalat hiánya, míg utóbbiak – bizonyos esetekben – az elavult, kevésbé modern és „eladható” tudás miatt kerülhetnek kiszolgáltatott helyzetbe. A 25 év alatti munkanélküliek aránya 2011-2016 között 14,9 és 21,7% között mozgott és folyamatosan emelkedett. Arányuk a 2017-től csökkent, a legalacsonyabb 2019-ben volt, 13,6%. Az utolsó vizsgált évben, 2020-ban azonban ismét emelkedett, 16,6%-ra.

A munkanélkülieken belül a 45 év felettek aránya a teljes időszakban magas volt, a legkiemelkedőbb szintet 2014-ben és 2017-ben érte el, utóbbi évben megközelítette az 50%-ot. Mindkét korcsoportot áttekintve kijelenthető, hogy fokozottabb mértékben vannak kitéve annak a veszélynek, hogy elveszíthetik munkájukat, különösen a gazdaságilag kedvezőtlenebb időszakokban.

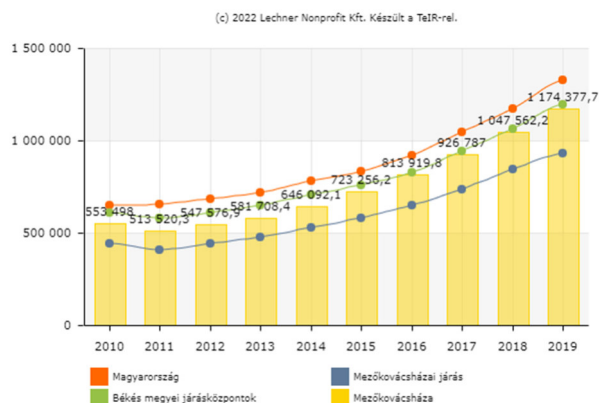
Amint a korábbi ITS rögzítette, Mezőkovácsházán a száz lakosra jutó adófizetők száma 2012-ben 46,7 volt, ez az adat 3,2%-kal haladta meg az országos szinten rögzített értéket (43,5). Emellett az is elmondható, hogy 2005-2008-ig, majd némi visszaesést követően 2009-től 2012-ig folyamatosan emelkedett a mutató értéke.

A legutóbbi években szintén folytatódott ez a pozitív folyamat, a 2012-es 46,8-ról 2015-ben 51,4-re, 2016-ban 54,8-re emelkedett a száz lakosra jutó adófizetők száma. Az utolsó három ismert évben 54, vagy e feletti városi értéket láthatunk a mutató vonatkozásában, amely minden évben meghaladta az országos szintet.

38. ábra 100 lakosra jutó adófizetők száma Mezőkovácsházán (forrás: TeIR)

A jövedelmi viszonyok javulását jelzi az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem szintjének emelkedése is. A korábbi ITS megalapozó vizsgálatában láthattuk, hogy a 2008-ban kezdődött gazdasági világválság hatására megtorpant, illetve 2010-2011-ben visszaesett a jövedelmek szintje Mezőkovácsházán is, de ezt követően újra emelkedésnek indult. A 2019-ben rögzített 1.174.377 forintos összeg a 2010-es 553.498 forintos jövedelemhez képest 212%-os emelkedést jelez. Ez az azonban továbbra is elmarad az országos átlagként megállapított 1.326.307 forintos szinttől, de a Békés megyei járásközpontok átlagos értékétől is (1.196.152 forint).

39. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Mezőkovácsházán (forrás: TeIR)

Folyamatosan emelkedett a város személygépkocsik száma is. Mezőkovácsházán 2000-ben 1.388, 2010-ben 1.691, 2015-ben 1.695, 2020-ban 2.025 darab személygépkocsi volt bejegyezve az üzemeltető lakhelye alapján. Ennek a jármű állománynak azonban csak töredéke a Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsi, 2015-ben 65, 2020 87 darab.

Az életminőséget nagymértékben meghatározó, a lakások komfortosságát felmérő átfogó adatfelvétel a 2011-es népszámlálás óta nem történt. A 2015-ös ITS megalapozó vizsgálata rögzítette, hogy bár a lakások száma csökkent a két népszámlálás között, a népesség fogyása miatt az 1000 főre jutó lakások száma emelkedett 410-ről 468-ra. Az új lakások építése nagyon visszaesett az elmúlt időszakban: míg 2005-ben 15, 2006-ban 5, 2010-ben 3 új lakás épült a városban, 2011-2020 között összesen 4 darab – a KSH adatai szerint.

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A témakörben a 2001-es és 2011-es népszámlálások alapján készített elemzések állnak csak rendelkezésre jelenleg. Eszerint az alacsony komfortfokozatú lakások aránya városi szinten 2001-ben 28,8%, 2011-ben 15,1% volt. A kedvezőtlen lakhatási feltételekkel rendelkező lakások jelentős része szegregátumokban volt található, ahol az alacsony komfortfokozatú lakások aránya jelentősen meghaladta a városi szintet.

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a városban élő alacsony státuszú lakosság száma 447 fő volt. Az aktív korú lakosságon belüli arányuk 11,5%. Az alacsony státuszú lakosság elsősorban a Keleti, a Nyugati és a Reformátuskovácsháza városrészben, illetve külterületen lakik. A KSH által lehatárolt szegregátum a Keleti városrészben, a szegregációval veszélyeztetett terület Reformátuskovácsházán feküdt a tíz évvel ezelőtti adatok szerint.

A 2011-es KSH adatok előzetesen 2 szegregátummal veszélyeztetett területet tártak fel, e területeken az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 21,7%, illetve 25%. Az e területekhez kapcsolódó részletesebb elemzést a korábbi megalapozó vizsgálat 3.1.5 fejezete tartalmazta, melyre jelen dokumentum azonos fejezetében is utalni fogunk, hangsúlyozva, hogy mindenképpen szükséges az új népszámlálás alapján a helyzetet újra értékelni.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

1.7.3.1. Történeti és kulturális adottságok

A település és környéke ősidők óta lakott terület, ismert történelmi múltja a VII. századi avar korig nyúlik vissza.. Az avar-, majd honfoglalás kori lakott helyet a tatárjárás pusztította el először, amely a környéken különösen nagy károkat okozott. Rogerius váradi kanonok leírása szerint a vidék lakói az egykori kaszaperi templom körüli árkokkal megerősített helyre húzódtak be, ahol a tatár seregek 70 falu népét végezték ki egy hetes kemény ostrom után. A tragikus történelmi esemény színhelye a kutatás jelen állása szerint Mezőkovácsháza igazgatási területének közvetlen szomszédságában, a végegyházi Zsibrik-dombon volt.

A hosszú évtizedek alatt kialakult település már jóval a török idők előtt „Kowachaza” néven szerepel. Mivel a házak az út mellett hosszan elnyúlva épültek meg, a település neve a XIX. század vége felé Hosszúkovácsháza névvel bírt, majd a település fejlődése, újabb házak, utcák építése után kialakult végleges neve: Mezőkovácsháza.

A XV. század második felében, 1463-ban Mátyás királytól mezővárosi rangot kapott a település. A templom mellett jelentősebb építménye a földesúr Bessenyei család castelluma, erődített, várszerű

lakóhelye lehetett, amely vélhetően a templom közelében állt. A virágzó mezőváros 1552-ben a török elleni harcok időszakában ismét pusztulásnak indult, 1567-ben és 1579-ben, mint szultáni házsbirtoknak még voltak adófizető magyar juhsgazda lakosai. A Tizenöt éves Háború alatt, az 1596-os krími tatár hadjárat során végleg elpusztult a középkori település s pusztává vált. A XVII. század első felében az erdélyi fejedelmek a borosjenői várhoz csatolták. A hódoltság után Csanád megye területének legnagyobb részén megszűnt a birtokjogi folytonosság, ezzel az óriási kiterjedésű elnéptelenedett puszták feletti rendelkezés az ún. Újszerzeményi Bizottság kezébe került. Az udvar döntése értelmében a csanádi területeket nem adományozták el, azokat a Magyar Kamara igazgatása alá vonták, jószágkormányzójuk Temesváron székelte. A kamarai puszták hasznosítása általában bérbeadással történt, ezért a vidék fejlődése lelassult, a bérlők ugyanis nem voltak érdekeltek komolyabb fejlesztések megvalósításában.

A Kovácsházi pusztát az Arad megyei Bibich család vette meg a Kincstártól, tőlük 1773-ban a galántai gróf Fekete família kezelésébe került, majd 1835-ben jutott vissza a kincstár kezébe a birtokos család magvaszakadtával. A napóleoni háborúk idején, a kontinentális zárlat hatására a dohány ára jelentősen emelkedett. A konjunktúrát látva a bérlők már 1806-tól dohánykertészek letelepítésével próbálkoztak. A Bittó család – a puszták főbérlőjeként – 1814-ben Észak-Magyarországról származó magyar és szlovák telepeseikkel népesítette be Kovácsházát mint szerződéses dohánykertész telepítvényt. Ez az újratelepítés képezi a mai Mezőkovácsháza alapjait, az első lakosok magyar és szlovák katolikus, míg Reformátuskovácsháza népe kálvinista volt. A kertésztelepek jogállása meglehetősen bizonytalan volt, ezért kerülhetett sor arra, hogy a dohánykonjunktúra múlásával egyes telepeket egyszerűen szétzavartak, a szerencsétlen lakosok házaikat pedig lerombolták (pl. a közeli Bánkúton, vagy a Csongrád megyei Pallavicini uradalomban).

A kertészségek csak a Kiegyezés után 1873-ban válhatták meg magukat és alakulhattak községek közizgatási értelemben. A mezőgazdasági termelés mellett a lakosság főként a jól jövedelmező fuvarozással foglalkozott. Ezen kívül nagyállattartása volt még jelentős, kiváltképp a juhtenyésztés. Az 1860-70-es évekre – a népességben számottevően gyarapodott a település – a környék közlekedési és kereskedelmi központjává vált. A dohánytermesztésben jeleskedő Kovácsházák lakosai már az 1830-as évektől felhasználták a fekvésük adta lehetőséget és az ősi aradi úton Pestig, Nagyszebenig, Fiuméig vállaltak távolsági fuvarozást, Bécsig vagy tovább pedig marhahajtást. Ez a hagyomány a vasutak kiépítéséig élt.

Amikor a kincstári földek megvásárolhatóak lettek, több középirtok alakult ki a határban. A birtokos Nágel, Simonyi, Babó, Sármezey, Simay, Purgly, stb. családok a határban kisebb kúriákat emeltek majorságaik központjaként. A dohánytermesztés egészen a második világháborúig számottevő maradt, a századfordulótól a seprőcirkok honosodott meg, a két háború között már országosan meghatározó arányban. A cirokkerkedelem fő helye Mezőkovácsháza lett.

1872-től a szolgabírószékhely szerepét töltötte be a település. Fejlődése során jellegzetes agrárproletár községgé lett. A mezőgazdasági bérmunkások aratósztrájkokkal hívták fel a figyelmet a kor problémáira. Ebben az időszakban Csanád vármegyén belül járási székhelyként működött. Mindezek a változások a község megnevezésében is megmutatkoztak, ugyanis ekkor Nagykovácsháznak hívták. A község fejlődésének jelentős állomása volt az 1883-as év; ekkor készült el az Arad-Csanádi vasútvonal, s ez Mezőkovácsházát is bekapcsolta az országos közlekedés vérkeringésébe. Forgalmas útállomásként tartották nyilván az Orosháza-Arad útvonalon, sőt – mivel

akkoriban a Százász még dereglyékkal hajózható volt – hajóval akár Hódmezővásárhelyig vagy Szegedig is el lehetett jutni innen.

Az I. és II. világháború mérhetetlen viszontagságaival, borzalmaival és pusztításaival kitörölhetetlen nyomokat égetett a túlélők és a község életébe. Az I. világháború súlyos veszteségeit tetézte az 1919 áprilisától 1920. márciusáig tartó csaknem egyéves román megszállás.

Mezőkovácsháza 1950-től kezdődően tartozik Békés megyéhez. Az 1960-as években elindított fejlesztésének elsősorban az állami és megyei településpolitika támogatása volt az alapja. A vasútvonallal ma kettévágott, lélekszámához képest (a kiterjedt háztelkek miatt) nagy területtel rendelkező város eredetileg két önálló, fokozatosan összeépült település volt: a vasúttól nyugatra eső Reformátuskovácsháza 1969 nyarán egyesült Mezőkovácsházával. Az 1945 és 1970 közötti mérsékelt fejlődési periódust követően, 1971-től a község fokozott mértékben fejlődött. 1971-ben a kormány döntése alapján az országos településfejlesztési koncepció Mezőkovácsházát középfokú központnak, vidéki ipartelepítési centrumnak jelölte ki. Ettől kezdve a település dinamikusan fejlődött, komoly beruházásokra került sor. A járási megszűnéséig, vagyis 1984-ig, Békés megye déli területének mezőgazdasági, kereskedelmi, oktatási, kulturális és igazgatási központja volt. Városi rangot 1986-ban kapott.

A Művelődési Ház – Kalocsa Róza Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság – fontos szerepet játszik a település kulturális és közművelődési életében. A legfontosabb feladatai között szerepel a közösségi művelődés, a szabadidő eltöltés feltételeinek biztosítása, a település hagyományainak ápolása, a helyi értékek megőrzése és átadása, közösségek szervezése és a civil szervezetek működési feltételeinek megteremtése, művészeti csoportok működtetése, az egyéni és közösségi önmegvalósítás feltételeinek biztosítása, ismeretterjesztő, közhasznú tanfolyamok szervezése, a nemzetközi kulturális együttműködés koordinálása, fesztiválok, nagyrendezvények szervezése, kiállítások és koncertek rendezése.

A helyi kulturális örökség megőrzése érdekében alakított ki Mezőkovácsháza Város Önkormányzata 2014-ben azt a Tájházat, amely a település hagyományait, régi ereklyéit hivatott megőrizni az utókor számára. A könyvtár szerepe nem csak hagyományos kulturális funkciója révén kiemelkedő a városban, hanem építészeti szempontból is jelentős értéknek számít. A helyi védettséget élvező Városi Könyvtár a térség egyik legrégebbi és legnagyobb könyvtára. A védelem kiterjed: - az utcai ill. az utcáról látható homlokzatokra, - a tömegkontúrok megtartására. A Városi Könyvtár dokumentumállománya meghaladja a 43 ezret, a beiratkozott olvasók száma pedig az 1 500 főt. A könyvtárban külön felnőtt és gyermek részleg működik.

A kultúra világa ma már nem képzelhető el civil szervezetek nélkül. Kulturális jellegű vagy ilyen tevékenységet is folytató egyesületek, alapítványok, kulturális és művészeti közösségek Mezőkovácsházán is működnek, különböző társadalmi és korcsoportokhoz köthetően, a kultúra eltérő területeihez kötődve.

A helyi kulturális örökség megőrzésében fontos szerepe van a helyi, települési értéktárnak, melyben szerepel többek között a „Mezőkovácsháza és környéke élővilága állandó kiállítás, a helyi védett löszgyepsáv, Mezőkovácsháza gyalogos és kerékpártúra útvonalai, a Városház központi szobrai, Jankó Mihályné munkássága, a Borostyán Gyógyvíz valamint a Tájház.

1.7.3.2. Civil szerveződések

A Mezőkovácsházi székhellyel bejegyzett civil szervezetek száma a KSH 2010-től vezetett nyilvántartása szerint az elmúlt 11 évben az alábbiak szerint alakult:

Év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Civil szervezetek száma	22	23	24	23	25	23	25	26	30	31	31

4. táblázat: Civil szervezetek száma Mezőkovácsházán (forrás_ KSH T-Star)

Fontos megemlíteni, hogy megalakult 2017-ben és Mezőkovácsháza Város Önkormányzatával együttműködik, a Mezőkovácsházi Civil Kerekasztal Fórum (közel 20 civil szervezet tagságával) Mezőkovácsháza Város Civil Konceptiója alapján.

1.7.3.3. Vallási élet

Mezőkovácsházán – a település honlapján található információk szerint – a két legjelentősebb jelen lévő egyház a Magyar Katolikus Egyház és a Magyarországi Református Egyház.

Amint a katolikus egyházzal szóló bejegyzésben olvasható, az első telepesek 1810-től a battonyai egyházközséghez tartoztak, majd 1833-ban alapították meg önálló plébániájukat. Mindeközben a szomszédos Reformátuskovácskőháza is épült egy miséző hely Szent Ferenc tiszteletére.

A Boldogságos Szűz római katolikus templom 1879-ben épült meg, az épületen a neogótikus építészet jegyei fedezhetők fel. 1967-ben nemesvakolattal látták el, majd 2005-ben jelentősebb felújítást hajtottak végre rajta. A mezőkovácsházi katolikus közösséghez tartozik Végegyháza és Kaszaper is. A gyülekezet életében a legnagyobb vallási ünnep a búcsú, melyet a szeptember 8-ához legközelebb eső vasárnap tartanak meg.

Kovácskőháza reformátusai az 1800-as évek első felében szerveződtek gyülekezetté. Korabeli feljegyzésekben olvasható, hogy az ide települő református családok példamutató életet éltek Isten tiszteletében, egymás szeretetében, erkölcsben, szolgálatban, tiszteletadásban. Ezért nevezték el az általuk alapított települést Reformátuskovácskőháza. 1896-ban kezdődött meg a templomépítés és 1898-ban fejeződött be. A templommal egy időben épült meg a parókia épülete is. A templomot 1899. október 9-én szentelték fel, orgonáját még ebben az évben Soukenik János készítette el.

A templomépítés éveiben feljegyzések szerint 378-an vallották magukat református vallásúnak. Az 1911-13- évi névtárak szerint 760 református vallású lakója volt Reformátuskovácskőháza.

Az I. világháborúban a templom harangjait háborús célokra elvitték. Ezeket pótolták, de a II. világháború idején ismét áldozatul estek. A templom tornyát megfigyelőállásként használták, ezért célponttá vált. Ekkor lőtték le a torony sisakját, melynek helyreállítását csak 1966-ban sikerült elvégezni. Reformátuskovácskőházát ebben az időben csatolták Mezőkovácsházához, így változott

meg az egyházközség hivatalos neve Reformátuskovácsházi Református Egyházközségről Mezőkovácsházi Református Egyházközségre.

A háború után a gyülekezet létszáma erősen megfogyatkozott. Az egyházközségnek jelenleg 49 Egyházfenntartói Járulékot fizető tagja van Mezőkovácsházán, illetve a két szórványgyülekezetben Magyarbánhegyesen, és Medgyesegyházán.

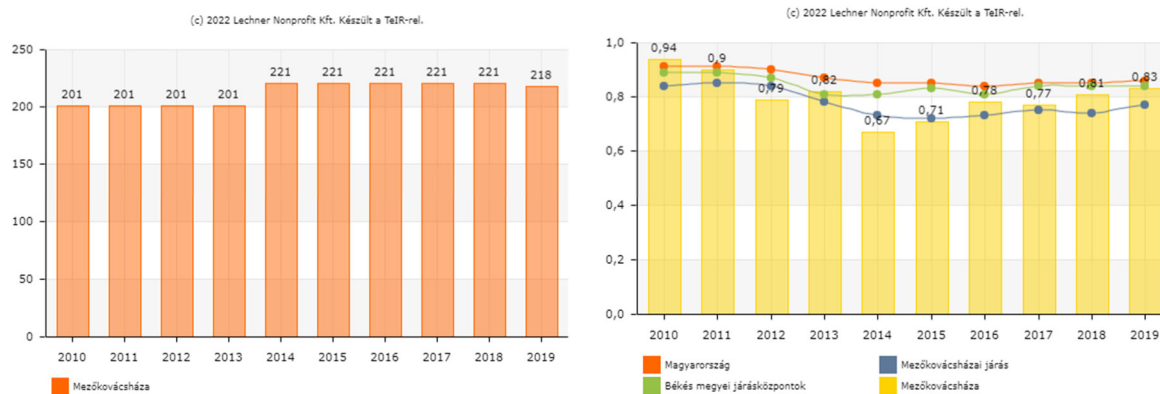
1.8 A település humán infrastruktúrája

1.8.1 Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

1.8.1.1 Közoktatás, köznevelés

Óvodai ellátás

Mezőkovácsházán az óvodai feladatellátás 1 intézményben történik. A Négy Évszak Óvoda és Bölcsőde fenntartója és működtetője Mezőkovácsháza Városi Önkormányzata, működési területe Mezőkovácsháza város közigazgatási területe.

40. ábra: Óvodai férőhelyek és azok kihasználtsága Mezőkovácsházán (forrás: TeIR)

A fenti ábrák a városban működő óvodai férőhelyeket és azok kihasználtságát mutatják 2010 és 2019 között. Amint látható, a férőhelyek száma 2014-et követően 221, illetve 218 volt, a kihasználtság 2014 óta emelkedett, 2019-ben 83%-os volt, ebben az évben 181 gyermek járt óvodába a városban.

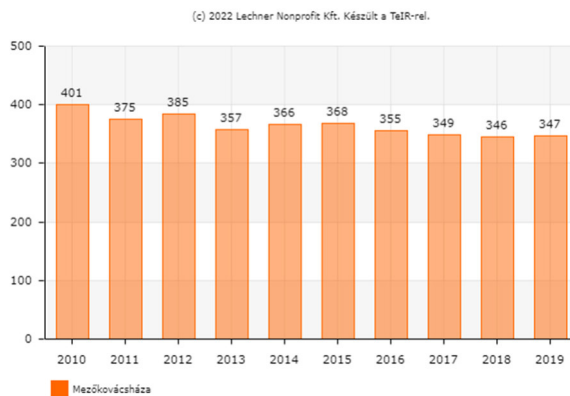
Az óvoda adatai szerint a 2021-2022-es nevelési évben az intézmény 3 óvodai feladat ellátási helyen 8 óvodai csoportban 172 kisgyermekkel foglalkoznak.

- Ifjúsági lakótelepi óvoda: 4 csoport, 80 fő,
- Petőfi utcai óvoda: 3 csoport, 76 fő,
- Táncsics utcai óvoda: 1 csoport 16 fő.

A „TOP-1.4.1-16-BS1-A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével” kiírás keretei között, 50 millió forintos támogatásból valósult meg a 4. számú óvodai épületének fejlesztése. Emellett további 20 milliós keretből a „Négy Évszak Óvoda és Bölcsőde intézményben óvodai infrastruktúra fejlesztés” című projekt (Azonosító: TOP-1.4.1-16-BS1-2021-00050), valamint, 103,7 millió forintos keretből a „Mezőkovácsháza Önkormányzatának óvodai intézményének infrastrukturális fejlesztése” című projekt (Azonosító: TOP-1.4.1-16-BS1-2017-00022) is megvalósult.

Alapfokú oktatás

A városban a Mezőkovácsházi Hunyadi János Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium nyújt alapfokú oktatást. Az iskola a Békéscsabai Tankerületi Központ fenntartása alatt áll. Az intézmény három feladatellátási helyen működik (általános iskola, gimnázium, kollégium).

41. ábra: Általános iskolai tanulók száma Mezőkovácsházán (forrás: TeIR)

□gyancsak a városban működik a Mezőkovácsházi Alapfokú Művészeti Iskola, amely alapfokú művészetoktatási feladatokat lát el és szintén a Békéscsabai Tankerületi Központ fenntartása alatt áll. Az intézmény két feladatellátási helyen működik.

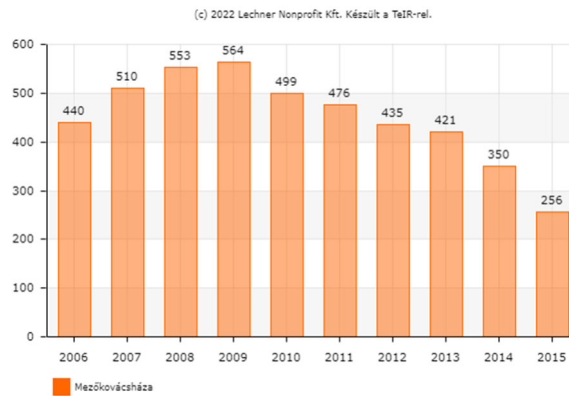
Az általános iskolai tanulók száma Mezőkovácsházán csökkenő tendenciát mutat. A 2015-ben készült megalapozó vizsgálat alapján láthattuk, hogy 2001 és 2010 között 683 főről 401 főre esett vissza a tanulók száma, ami 41%-os csökkenést jelez. A 2010 és 2019 közötti időszakban is megmaradt a csökkenés, mértéke azonban szerényebb, 13,5%-os. A más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya 2010 és 2018 között emelkedett, utóbbi évben 12,7% volt, 2019-ben azonban 3,5%-ra esett vissza.

Középfokú oktatás

A városban a középfokú oktatást és a kollégiumi ellátást a Mezőkovácsházi Hunyadi János Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium biztosítja, az intézmény fenntartója a Békéscsabai Tankerületi Központ. Amint fentebb jeleztük, az intézmény három feladatellátási helyen működik (általános iskola, gimnázium, kollégium).

Mezőkovácsházán a középiskolai tanulók száma 2009 után kezdett jelentősen visszaesni. Az akkor még 564 fős létszám 2010-ben 499 főre csökkent, 2014 350 fő volt, 2015-ben pedig 256 fő.

A KSH adatai a 2015 utáni időszakra is adnak támpontot, azonban nincsenek teljes összhangban a TeIR adataival. A KSH T-Star adatai szerint 2015-ben 242 fő gimnáziumi tanuló volt a városban, 2018-ban 178, 2020 pedig 181.

42. ábra: Középiskolai tanulók száma Mezőkovácsházán (forrás: TeIR)

A más településről bejáró gimnáziumi tanulók száma a KSH adatai szerint 2018-ban 133 fő (74,7%), 2020-ban 98 fő (54,1%) volt, számuk és arányuk is csökkent tehát, ami azt mutatja, hogy a vidéki tanulók egyre nagyobb része választott más iskolát az elmúlt évek során.

Mezőkovácsházán felsőfokú oktatási intézmény nem működik.

1.8.1.2 Szociális és gyermekjóléti ellátás

Mezőkovácsházán a szociális alapellátási feladatokat a 2007. január 01-én alakult Humán Szolgáltató Központ biztosítja.

A mezőkovácsházi Humán Szolgáltató Központ által nyújtott szolgáltatások:

- Család- és Gyermekjóléti Szolgálat

Lakóhely szerinti minimum szolgáltatások biztosítása település szinten, általános segítő feladatok ellátása.

- Idősek klubja

Elsősorban a saját otthonukban élő, tizenhétéves életévüket betöltött, egészségi állapotuk vagy idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek részére biztosítanak lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére, továbbá igény szerint megszervezik az ellátottak napközbeni étkeztetését.

- Házi segítségnyújtás

Gondoskodás azokról az időskorúakról, akik otthonukban önerőből nem képesek magukat ellátni, azokról a pszichiátriai betegekről, fogyatékos személyekről és szenvedélybetegekről, akik állapotukból adódóan az önálló életvitellel kapcsolatos feladataik ellátásában segítséget igényelnek. Ezen szolgáltatás keretében kell gondoskodni azokról, akik egészségi állapotuk miatt ezt igénylik, illetve bentlakásos intézményi elhelyezésre várnak.

- Étkeztetés

Napi egyszeri meleg étkezést biztosítanak azon ellátottak részére, akik önmaguk vagy eltartottjuk számára ezt nem képesek biztosítani.

- Támogató szolgálat

A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása.

- Család- és Gyermekjóléti Központ

Hatósági feladatokhoz kapcsolódó, a gyermekek védelmére irányuló tevékenységek ellátása, speciális szolgáltatások biztosítása, a Mezőkovácsházi Járás településeinek működő szolgáltatások szakmai támogatása.

- Napközi konyha

1000 adagos főző konyha, a település gyermek, szociális és vendég étkeztetési feladatait látja el, cateringek, hidegtálak elkészítése, városi – és családi rendezvények vendéglátási feladatainak lebonyolítása.

- Készenléti Szolgálat (Gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálat)

A család és gyermekjóléti központ napi nyitvatartási idején túl (éjszaka, hétvégén, ünnepeken) folyamatos gyermekjóléti szakember elérhetőségének biztosítása, aki szakszerű segítséget nyújt, vagy segítséget mozgósít a krízis helyzetekben.

Fentieken túl működik Mezőkovácsházán a Református Misszió és a Pünkösdi Egyház Missziója is, valamint a Pünkösdi Egyház ingyenes Népkonyhát is működtet.

A „TOP-4.2.1-15-BS1-Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése” felhívás forrásainak segítségével két projekt is támogatta a szociális alapszolgáltatások biztosítását a városban: 8,7 millió forintos keretből a „Mezőkovácsháza szociális alapszolgáltatásainak eszközfejlesztése”, (Azonosító: TOP-4.2.1-15-BS1-2018-00060) valamint 65 millió forintos keretből a „Nappali szociális ellátás infrastruktúrájának fejlesztése Mezőkovácsházán” (Azonosító: TOP-4.2.1-15-BS1-2016-00026) című projektek.

1.8.1.3 Egészségügy

A településen alapellátás keretében biztosított a felnőtt háziorvosi-, házi gyermekorvosi-, fogorvosi ellátás, védőnői szolgálat, iskola egészségügyi ellátás, központi háziorvosi ügyeleti szolgálat, valamint Járási Központ Mentőállomás is található itt.

Mezőkovácsházán 2016 óta 3 háziorvos látja el a betegeket 3 körzetben (szolgálat), emellett 1 házi gyermekorvosi körzet működik 1 orvossal. A fogászati alapellátás 2 körzetben biztosított a városban, az Önkormányzat honlapjának információi szerint az egyikben helyettesítéssel. A területi védőnői szolgálat ellátása 2 körzetben történik, 2 védőnő által, emellett Mezőkovácsházán 1 iskolavédőnő is tevékenykedik, mind a gimnáziumi, mind az általános iskolai feladatokat ellátva. Járóbeteg szakellátást a Via Medica Egészségügyi Kft., valamint a Dr. Csernai Katalin Háziorvosi, Otthonápolási és Szolgáltató Kft. biztosít Mezőkovácsházán. A városban 1 gyógyszertár működik. A „TOP-4.1.1-15-BS1-Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése” felhívás 53,5 millió forintos támogatást nyújtott a „Háziorvosi rendelő infrastrukturális fejlesztése Mezőkovácsházán” projekt (Azonosító: TOP-4.1.1-15-BS1-2016-00019) lebonyolításához.

1.8.1.4 Kultúra és sport

Mezőkovácsházi Városi Könyvtár:

A városban az első könyvtár 1899-ben létesült, a városi könyvtár jelenlegi helyén, a 400 m² alapterületű, kifejezetten könyvtári célokra kialakított épületben 1990 óta működik. A földszinten az olvasóterem, folyóirat olvasó, Európai Unió Információs Sarok, zenei részleg, az irodák, helytörténeti gyűjtemény és a kölcsönzés kapott helyet. A galérián a szakirodalom került elhelyezésre. A tetőtérben található a fagerendás "padlás" jellegű gyermekkönyvtár, amely különböző rendezvények megtartására is helyet biztosít.

2014-2020 között, a „TOP-3.2.1-15-BS1-Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése” kiírás keretei között 67 millióforintos keretből „A Mezőkovácsházi Városi Könyvtár energetikai korszerűsítése” (Azonosító: TOP-3.2.1-15-BS1-2016-00066) keretében megvalósult a könyvtár energetikai korszerűsítése.

Kalocsa Róza Művelődési Központ:

A Kalocsa Róza Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság a Kalocsa Róza Kulturális Kht. jogutódjaként a törvény által előírt szervezeti átalakulást követően 2009. február 4-én került bejegyzésre. A szervezet jogelődje Mezőkovácsháza város 1960-ban épült művelődési házában 2004 óta végzett közművelődési tevékenységet, átvéve a korábbi Városi Művelődési Központ feladatait, újabb tevékenységekkel egészítve ki azokat.

A Kalocsa Róza Nonprofit Közhasznú Kft. legfontosabb feladata Mezőkovácsháza város kulturális életének szervezése, kulturális kínálat nyújtása az ott élőknek, hagyományőrzés, hagyományápolás, közösségi munka, programok, kiállítások, tanfolyamok szervezése. Részvétel a felnőttképzésben, koordináló feladatellátás a kistérségi kulturális életben és a közművelődési, közgyűjteményi feladatellátásban. A Művelődési Központ látogatószáma 2014 és 2019 között folyamatosan nőtt (2014: 5 003 fő), és 2019-re az üzleti terv már 9 500 fős értéket irányzott elő.

A Kft. kiemelten kezeli az ifjúsági területen megfogalmazódott kulturális igények és szükségletek kielégítését, mint a fiatalok társadalmi részvételének egyik legfontosabb módszerét. A Mozgalom projektjeinek pénzügyi kötelezettségvállalója, elsősorú segítője, támogatója. Ifjúsági együttműködések, kezdeményezések ösztönzője. Az ifjúsági feladatellátást Ifjúságsegítő szakember segíti.

A mezőkovácsházi művelődési ház 2015-ben ünnepelte fennállásának 55. évfordulóját. Erről nagyszabású történeti kiállítással emlékeztek meg, és névadót is tartottak. Felvették a Kalocsa Róza Művelődési Központ nevet. A városban, a Reformátuskovácsházi településrészen működik továbbá egy TEF Fejlesztési és Közösségi Központ (2016-ban épül és átadott), mely helyszínt ad több civil, sport és kulturális programnak is.

A „TOP-3.2.1-16-BS1-Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése” felhívás támogatása segítségével lehetőség nyílt a Kalocsa Róza Művelődési Központ energetikai korszerűsítésére 60

millió forintos pénzügyi keretből. A projekt címe „A mezőkovácsházi Kalocsa Róza Művelődési Központ energetikai korszerűsítése” volt, (Azonosító: TOP-3.2.1-16-BS1-2017-00066).

Múzeumok, galériák:

Mezőkovácsháza Város Önkormányzata 2014-ben tájházat alakított ki, figyelembe véve, hogy a városban eddig nem volt olyan múzeum vagy tájház, mely a hagyományokat, régi ereklyéket őrizné. A tájházat egy évek óta félig romos állapotban álló épület felújítása révén a Táncsics u. 26. sz. alatti ingatlanban alakították ki. Az épület és környezetének külső és belső felújítása mellett lehetőség nyílt kulturális programok megrendezésére alkalmas tér kialakítására is.

Sport és rekreáció

Mezőkovácsháza önkormányzata 2011-ben fogadta el a város 2011-2016-os sportkoncepcióját, majd ezt megújította 469/2015. (XI.26.) számú kt. határozatával elfogadott, 2016-2020-as időszakra vonatkozó koncepcióval. A dokumentum kiemeli az önkormányzat kiemelt, jogszabályilag is megerősített feladatát és felelősségét a sport területén. Sportegyesületek, sport- és rekreációs létesítmények a városban:

- Mezőkovácsházi Torna Egylet: futball. A mérkőzéseknek a Sári Ferenc Sportközpont nyújt helyszínt, ahol futópálya és aszfaltozott kispálya is található.
- Borostyán Strandfürdő: A fürdő több mint 1000 négyzetméteren, zöld környezetben helyezkedik el. A strandon egy feszített víztükrű úszó- és minősített gyógymedence, valamint röplabda pálya, homokos foci pálya várja a vendégeket. A fürdő honlapjának tájékoztatása szerint a Strandfürdőben lévő úszómedence és gyerekmedence nyitása: 2022. július 1., a gyógymedence azonban üzemén kívül lesz a 2022-es évben (termálkút fejlesztése miatt).

A sportolást és rekreációt több egyesület és civil szervezet is segíti: Hunyadi Diák Sport Kör, Kovácsházi Testépítők Sportegyesülete, Mezőkovácsházi Atlétikai Szabadidő Klub Egyesület, Mezőkovácsházi Fitness Club, Mezőkovácsházi Torna Egylet, Sporthorgász Egyesület, a Dél-Békés Bike csapata.

A koncepció részletesen kitér a rendelkezésre álló önkormányzati és egyéb tulajdonú infrastruktúra állapotának bemutatására, és bemutatja a városi sportrendezvényeket is. A dokumentum végül rögzíti a fontosabb fejlesztési irányvonalakat is: óvodai- és iskolai sport támogatása, helyi igények felmérése, helyi szerveződések, kezdeményezések ösztönzése stb.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Mezőkovácsháza hatályos Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2019-2023 közötti időszakra készült, 2020-ban felülvizsgálatra került. A Képviselő-testület 120/2021. (V.11.) határozatával került elfogadásra. A program többnyire 2017-ig terjedő adatokra épülő elemzéseket és következtetéseket tartalmaz. A program intézkedései az alábbi területekre összpontosulnak:

1. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége

- A családok ösztönzése életvitelük, gazdálkodási szokásaik tudatos változtatására, az egészségügyi prevenció jelentőségének tudatosítása. Megfelelő, biztonságos lakókörnyezet kialakítása, esztétikailag is megfelelően kialakított lakókörnyezet rendben tartása
- Meglévő szakrendelések bővítése. A helyi adottságok, gyógyvíz rehabilitációs szintérenként történő fejlesztése.
- Kerékpárút felújítása, kerékpár úthálózat bővítése, belterületi utak, járdák fejlesztése a releváns területeken
- Roma Önkormányzat vagy civil szervezet megalakításának szorgalmazása, tanulásra és életmód változtatásra ösztönzés elsősorban az óvodás és az általános iskolás korosztályban. Romák visszavezetése a munka világába

2. Gyermekes esélyegyenlősége

- Korai fejlesztés megkezdése már bölcsődében, óvodában. Szakemberek képzése a fejlesztések elérhetősége érdekében.
- A szociokulturális és társadalmi hátrányok enyhítése. A család szerepének erősítése.
- Pszichológus szakemberek minél magasabb óraszámú történő alkalmazása a településen.

3. Nők esélyegyenlősége

- A prevenciót szolgáló egészséges életmód és életminőség-javító programok és egészségügyi szűrések népszerűsítése, kiemelt figyelemmel a magas halálozási mutatókkal rendelkezők vonatkozásában.
- A munkaidők és rendelkezésre állási idők összehangolása, munkahelyen családbarát rugalmas munkaidő vizsgálata és lehetőség szerinti bevezetése

4. Idősek esélyegyenlősége

- Életmód és életminőség javító programok hosszú távú elérésének biztosítása. A településen belül a közlekedési infrastruktúra és közlekedésbiztonság javítása (járdák, kerékpárutak, közvilágítás).
- Önkormányzati fenntartású bentlakásos elhelyezést biztosító intézmény kialakítása.

5. Fogytékkal élők esélyegyenlősége

- A szociális foglalkoztatás kialakítása és a helyi szükségletek szerinti biztosítása. Törekvés a közintézményekben akadálymentes munkahely kialakítására.
- Akadálymentes szabadidő parkok, közterek kialakítása. Alapvető szolgáltatások elérhetőségének javítása a célcsoport számára.

1.9 A település gazdasága

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

Békés megyében a közép-békési centrumon (Békéscsaba-Gyula) kívül elsősorban a jelentős ipari funkciójú Orosháza, illetve a nagyvállalatain kívül oktatási, közintézményi centrumként is szereplő Szarvas jelenik meg kisebb önálló gazdasági súlypontként. Hozzájuk képest a korábbi iparát és népességét is jelentős arányban elvesztő északkelet-békési térség (Gyomaendrődi, Sarkadi, Szeghalmi járás) és Dél-Békés (elsősorban a Mezőkovácsházai járás) lényegesen alacsonyabb gazdasági „sűrűségű” és fejlettségű térség. Békés vármegye 2021-2027-es időszakra vonatkozó területfejlesztési programja a Mezőkovácsházai járást, mint komplex programmal fejlesztendő járást nevesíti. Kijelenthető, hogy a járás településeit az országos szintnél súlyosabban érintik a társadalmi problémák, az elvándorlás mellett jellemző a halmozottan hátrányos, szegény és munkanélküli emberek koncentrációja, melynek kísérő jelenségeként megjelentek a társadalmi szegregáció különböző típusai, melyeket releváns intézkedések tervezése révén kezelni szükséges.

A vármegyei területfejlesztési program kiemeli továbbá, hogy a Mezőkovácsházai járás esetében a perifériális pozíció oldása a közlekedési, gazdasági, és közszolgáltatási fejlesztési programok integrált tervezése és megvalósítása révén válik lehetségessé. Mezőkovácsháza – a vármegyei területfejlesztési koncepciót megalapozó helyzetelemzés megállapítása szerint – „alapvetően saját szűkebb környezetére gyakorol munkaerő-vonzó hatást”, és funkcionál mikrotérségi gazdasági-szolgáltató centrumként.

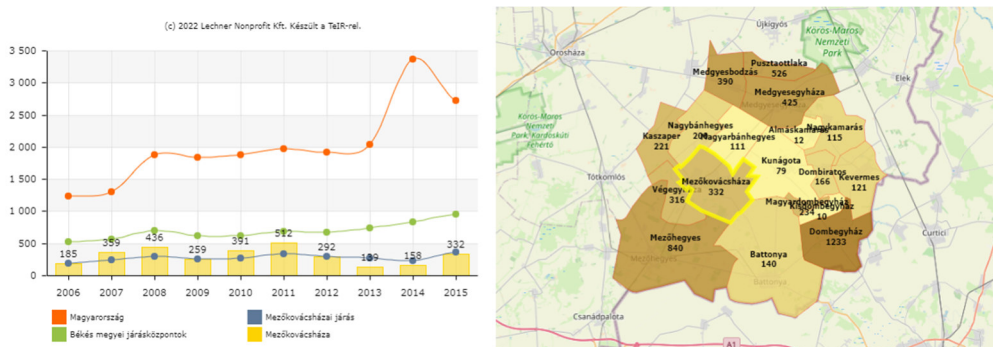
	Mezőkovácsháza	Mezőkovácsházai járás	Békés vármegye
1-9 fős létszámú működő társas vállalkozások száma	61	307	5 424
10-49 fős létszámú működő társas vállalkozások száma	11	51	736
50-249 fős létszámú működő társas vállalkozások száma	1	9	117
250-499 fős létszámú működő társas vállalkozások száma	0	1	11
500 és több fős létszámú működő társas vállalkozások száma	0	0	4

5. táblázat: Működő társas vállalkozások száma létszám kategóriánként Mezőkovácsházán, a Mezőkovácsházai járásban és Békés Megyében (db, 2019) (Forrás: KST T-STAR)

A fenti táblázatból látható, hogy az 1-9 fős létszámú működő társas vállalkozások közül 61 darab működik a járás központban, ami a járás egészében mért érték 19,86%-a. A 10-49 fős létszámú működő társas vállalkozások 21,56%-a, míg az 50-249 fős vállalkozások 11,11%-a található Mezőkovácsházán. A járásközpont relatíve alacsony súlyát alapvetően a járásban található nagyszámú város, és emiatt a decentralizált helyi gazdaság indokolja. A megyében működő kis

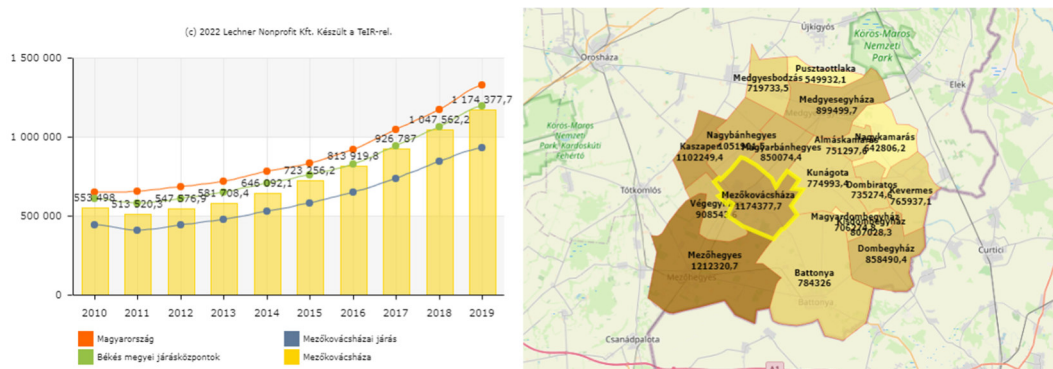
létszámú, 1-9 fős társas vállalkozásoknak ugyanakkor alig 1,11%-át teszik ki a mezőkovácsházai értékek, és a 10-49 fős kategóriában is csupán 1,49% működik a járásközpont településen. Ha idősorosan vizsgáljuk a KSH adatait azt látjuk, hogy Mezőkovácsházán 2015 és 2019 között 67 darabról 61 darabra csökkent az 1-9 fős létszámú működő társas vállalkozások száma (8,95 %-os csökkenés), míg a 10-49 fős létszámú működő társas vállalkozások száma nem változott ugyanebben az időszakban. Az 50-249 fős működő társas vállalkozások száma szintén nem változott 2015 és 2019 között.

Ha az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (BHÉ) alakulását vizsgáljuk, látható hogy a mutató értéke Mezőkovácsházán 2011-ig bővült, majd 2014-ig jelentősen csökkent, hogy azután 2015-ben ismét növekedésnek induljon.

43. ábra: Egy lakosra jutó BHÉ alakulása Mezőkovácsán és a Mezőkovács járásban (ezer Ft), (Forrás: TeIR)

Míg 2006-ban 185 ezer forint, addig 2015-ben már 332 ezer forint volt a mutató értéke, vagyis igen jelentős volt a bővülés. Ugyanebben az időszakban a vármegyei mutató értéke 529 ezer forintról 948 ezer forintra emelkedett, vagyis a mezőkovács hazai adatok a vármegyei értéknek csupán alig harmadát érték el 2015-ben. A járási adatokat vizsgálva látható, hogy Dombegyháza és Mezőhegyes adatai kiugróan magasak a járásban, és Medgyesegyháza, Pusztaottlaka valamint Medgyesbodzás adatai is magasabbak, mint a járásközponté.

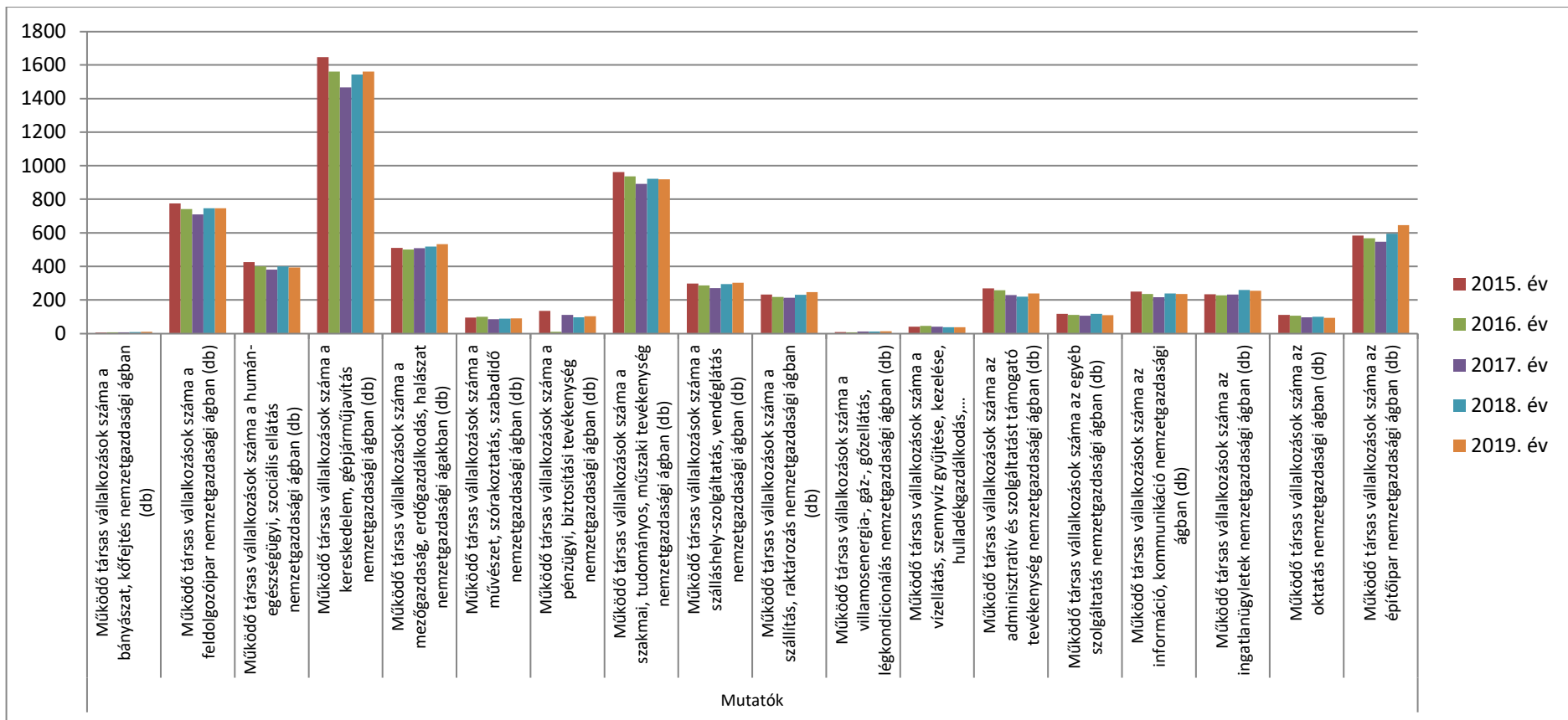

44. ábra: 1 lakosra jutó nettó belföldi jövedelem alakulása Mezőkovácsán és a Mezőkovács járásban (Ft), (Forrás: TEIR)

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem tekintetében ugyancsak jelentős bővülés volt tapasztalható a városban, ugyanakkor látni fogjuk, hogy ezek az értékek sem érik el a vármegyei

átlagokat. 2010-ben 553 ezer forint volt a mutató értéke Mezőkovácsházán, és 2019-re a járásközpontban a mutató értéke 1 174 ezer forintra emelkedett. Járási szinten látható, hogy csak Mezőhegyes értékei haladják meg a járásközpont adatait.

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

45. ábra: Működő társas vállalkozások számának alakulása Békés megyében ágazonként (2015-2019, db) (Forrás: KSH T-STAR)

Az ábrán láthatjuk, hogy Békés vármegye legjelentősebb ágazatában – kereskedelem, gépjárműjavítás – jelentősen csökkent a működő társas vállalkozások száma a vizsgált időszakban. Míg 2015-ben 1 647 darab, addig 2019-ben már csupán 1 561 darab társas vállalkozás működött ebben a szektorban, vagyis a csökkenés mértéke 5,22% volt. Szintén nagyobb mértékű csökkenés regisztrálható a második legjelentősebb – szakmai-, műszaki-, tudományos tevékenység – ágazatban, ahol 4,46%-os csökkenéssel 2015 és 2019 között 962 darabról 919 darabra esett vissza a vállalkozások száma.

A vármegye más ágazataiban kedvezőbb tendenciák figyelhetők meg a vizsgált időszakban. Az építőiparban jelentős mértékben, 583 darabról 645 darabra emelkedett a működő társas vállalkozások száma, vagyis a bővülés mértéke 10,63% volt. Ezzel párhuzamosan az ingatlanügyletek szektor is komoly bővülést tudott felmutatni (8,97%), de jelentős növekményt mutat 2015 és 2019 között a mezőgazdaság (4,5%), és a szállítás, raktározás (6,4%) ágazat is.

A koronavírus járvány miatt a 2020-as év komoly fordulatot hozott a vármegye gazdasági életében. Békés megyében a 4 főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások telephelyein az év első három negyedévére vonatkozó kibocsátás volumene a 2013-ban és 2017-ben tapasztalt átmeneti mérséklődést leszámítva évek óta nem csökkent, 2020 első kilenc hónapjában viszont a járvány negatív hatásainak következtében 9,9%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. (Országosan 9,0%-kal esett vissza a teljesítmény.) A termelési érték 395 milliárd forintot tett ki.

Összességében a 2020-as évre vetítve a telephelyi adatok alapján az ipar teljesítménye 7,6%-kal elmaradt az előző évitől. A vármegyei székhelyű építőipari szervezetek termelése és a beruházások volumene egyaránt 11%-kal csökkent. A 2020-as év különösen az építőiparban tevékenykedő vállalkozások számára volt nehéz. Az ágazaton belül az új szerződések értéke – 2020 egészét vizsgálva – ugyanis az előző évi volumen 74,5 %-ára esett vissza. 2021 I. félévében – legalábbis a KSH adatai alapján – megindult a kilábalás, hiszen az ipar teljesítménye 14, a vármegyei székhelyű építőipari szervezetek termelése pedig 11%-kal emelkedett az előző év azonos időszakához képest.

Mezőkovácsházán ugyanebben az időszakban kettős tendencia érvényesült. A működő társas vállalkozások száma egyes ágazatokban emelkedett, ugyanakkor több esetben jelentős csökkenés is rögzíthető. A működő társas vállalkozások száma a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban 2015 és 2019 között 21 darabról 19 darabra csökkent, és 8 darabról 6 darabra esett vissza a mezőgazdasági vállalkozások száma is. 3 darabról 6 darabra emelkedett ugyanakkor a vizsgált időszakban a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ágban működő társas vállalkozások száma és nőtt 1 darabról 4 darabra nőtt az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágban működő társas vállalkozások száma is.

Mezőgazdaság

A térségben vannak az ország legjobb minőségű szántóföldei (átlagosan 34,1 AK), amelyek kiválóan alkalmasak jó minőségű szántóföldi növények termesztésére, valamint az ezen alapuló állattenyésztésre. A térség Európa-szerte is egyre híresebb dinnyetermesztő vidék, ezen kívül a fóliás paprikatermesztés is népszerű a helyi gazdák körében. Mezőkovácsháza város és vonzáskörzete a Kertészek Földje Akciócsoport Egyesület tagja. Sajnos a szárnyasok feldolgozásával foglalkozó, 1990-ben alapított Pannon Lúd Kft helyi üzeme bezárt, újraindításának – és a tulajdonos által tervezett

felújítás, modernizálási munkák elvégzésének – feltétele az agrár ágazat piaci viszonyainak rendeződése hosszabb távon.

A település belterületének déli határa mentén jelentős erdőterületek vannak, melyekbe beékelődve szántóterületek találhatóak. legnagyobb egyben lévő egység a belterületet D-i irányból övező parkerdő, mely beállt, 15-20 év körüli állományával kiemelkedően jó adottság, alkotó fajai: juhar, tölgy, nyár, akác, kőris, melyekből a külterületi részen uralkodó faj a tölgy és a nyár. A meglévő erdők, erdőfoltok legtöbbször elsősorban esztétikai (tájképi érték fokozása), klímajavító (páratartalom növelése, nedvesség megtartása) és mezővédő (defláció elleni védelem) szerepe van, de néhány erdőfolt, mint pl. a vízfolyások menti erdők, ill. a települést D-i irányból övező parkerdő természetvédelmi szempontból is jelentős (potenciális természeti területek).

Ipar

Amint azt a 2014-2020-as időszak ITS-ét megalapozó elemzés is kihangsúlyozza, általában kijelenthető, hogy nem települt meg a városban jelentősebb, magas hozzáadott értéket képviselő cég, mint ahogy a külföldi tőke is lényegében elkerülte Mezőkovácsházát. A térség adottságai nem kedveznek a befektetők idevonzásának, letelepítésének. A térség rossz elérhetőségi viszonyain rövidtávon az M43-as autópálya, illetve az M44-es gyorsforgalmi út sem javított és emellett a helyi munkaerő alacsony képzettsége, és a kedvezőtlen demográfiai folyamatok is problémát jelentenek.

A városvezetés ugyanakkor tisztában van a kihívásokkal és megoldást keres, ami részben az üzleti környezet infrastruktúrális megújítását jelenti. Ennek érdekében 2017-ben az önkormányzat 450 millió forint Európai Unió támogatással 8,34 hektár ipari terület alap infrastruktúrális fejlesztését végezte el, a projektgazda a Mezőkovácsházi Településgazdálkodási Kft. volt. Emellett a 2020-2024-es gazdasági programban lehetőségként került nevesítésre a meglévő, felhagyott ipari területek rehabilitációja (barnamezős beruházások), továbbá új ipari park kialakítása is. Az iparon belül meghatározó a feldolgozóipar, melynek fontos képviselője a városban a Hungária Pehely Kft.

Szolgáltatások

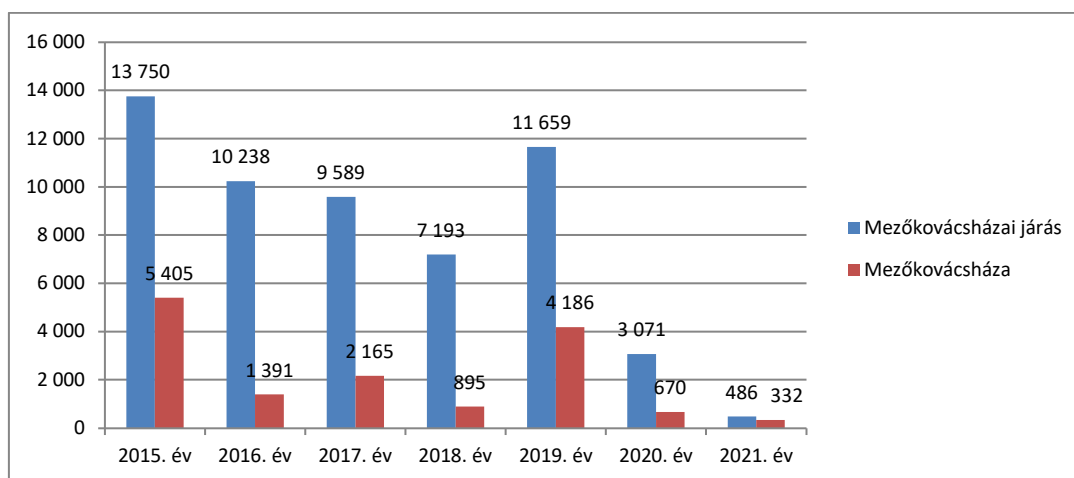
Mezőkovácsházán az alapvető szolgáltatásokat nyújtó egységek jellemzően koncentráltan, a településközpontban találhatóak. **Mezőkovácsházán működik postafiók, több étterem illetve vendéglátó egység (Arany Kacska, Farmer csárdá, Hangulat büfé, Pöttyös ételbár), valamint három bankfiók is található itt (OTP Bank, Takarékszövetkezet, K&H Bank).** Térségi ellátást biztosító nagyobb kereskedelmi egységgel a településen a Penny Market és a Lidl áruházláncok képviselik magukat. Komoly előrelépést jelentett a kiskereskedelem fejlesztésében a helyi városi piac és fedett csarnok átadása 2021-ben. A városfejlesztési projekt keretében mintegy 220 millió forint Európai Unió támogatással megvalósult beruházás a helyi igényeket hivatott kiszolgálni, de minden bizonnyal térségi vonzereje is lesz. Mezőkovácsházára is jellemző ugyanakkor, hogy gazdaság más területein is mint legnagyobb foglalkoztató jelenik meg az önkormányzat a településen. Ez sajnos jól mutatja a város jelentős mértékben visszaesett gazdasági potenciálját is.

Turizmus

A turizmus összességében nem meghatározó gazdasági szegmens a településen, mint majd látni fogjuk elsősorban belföldi turisták érkeznek a városba. Korábban Mezőkovácsháza Város Önkormányzata tájházat alakított ki, mivel a városban eddig nem volt olyan múzeum vagy tájház, mely a hagyományokat, régi ereklyéket őrizne. A Tájház régi időket hűen tükröző enteriőrjéről a Balogh György Honismereti Egyesület tagjai gondoskodtak és az ő, illetve a lakosság adományaiból származó hagyatékokkal, tárgyakkal gazdagították az épületet. Az épület ünnepélyes átadására 2014. szeptember 30-án került sor. A város kiemelt turisztikai szolgáltatója a Babó Major, vagy Babó Kastély Panzió, mely a városközponttól mintegy 5 kilométerre található. A Panzióban rendezvények szervezésére is van lehetőség, de vadászatokhoz kapcsolódó események is megrendezésre kerülnek időszakosan.

Mezőkovácsházán ugyanakkor számos nevezetesség, és látnivaló várja az ide érkezőket. A Mezőkovácsházi Borostyán Camping és Strandfürdő Mezőkovácsháza város egyik ékköve, egy gyönyörű Parkerdő szomszédságában várja vendégeit. A strand minősített gyógyvízű medencéje mozgásszervi, reumatikus és nőgyógyászati betegségek gyógyítására, alkalmas. 2022 folyamán a fürdő termálkútjának rekonstrukciója zajlik, vagyis a létesítményben folyamatosan zajlanak fejlesztések. Az önkormányzat emellett a fürdő további fejlesztését (pl. fürdő műtárgyak korszerűsítése stb.) tervezi, és előkészítés alatt áll egy szálláshely kapacitás bővítő program is.

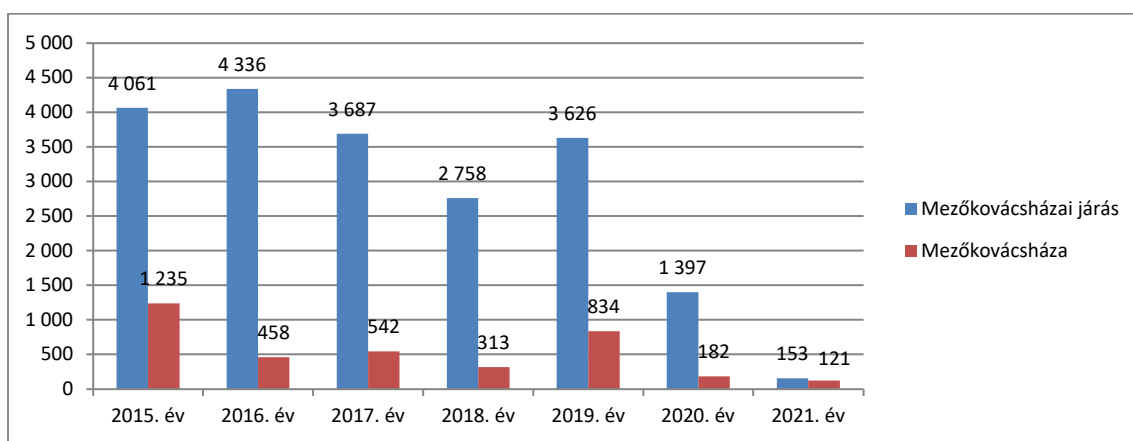
A város látnivalói közül megemlíthető továbbá a Művelődési Központ előtt kialakításra került a Történelmi Emléksétány, ahol robbantott bazalt kőoszlopokon elhelyezett emléktáblák örökítik meg a város történetének jeles eseményeit és kiemelkedő személyiségeit. Emlékszobrot emeltek a II. világháború hősi halottai és a millennium tiszteletére. A honfoglalás millecentenáriuma Emlékparkot hoztak létre és kopjafát állítottak. 1998-ban elkészült a katolikus és református templom éjszakai díszvilágítása. A város építészeti emlékei közül kiemelendő az 1879-ben, Kisboldogasszony tiszteletére épült római katolikus templom és az 1898-ban Regdon Sándor aradi építész mérnök tervei alapján épült a református templom.

46. ábra Vendégéjszakák száma Mezőkovácsházán és a Mezőkovácsházai járásban (Forrás: KSH T-STAR)

Bár a turizmus nem a legerősebb ágazat a város gazdaságában, éves szinten több ezer vendégéjszakát töltöttek el a turisták Mezőkovácsházán. Az ábrán látható, hogy a kereskedelmi szálláshelyeken 2015-ben 5 405, és még 2019-ben is 4 186 vendégéjszakát regisztráltak. Sajnos a koronavírus járvány hatására a látogatószám és a vendégéjszakák száma is jelentősen visszaesett, így 2020-ban már csak 670 db, míg 2021-ben 332 darab vendégéjszakát rögzítettek a városban.

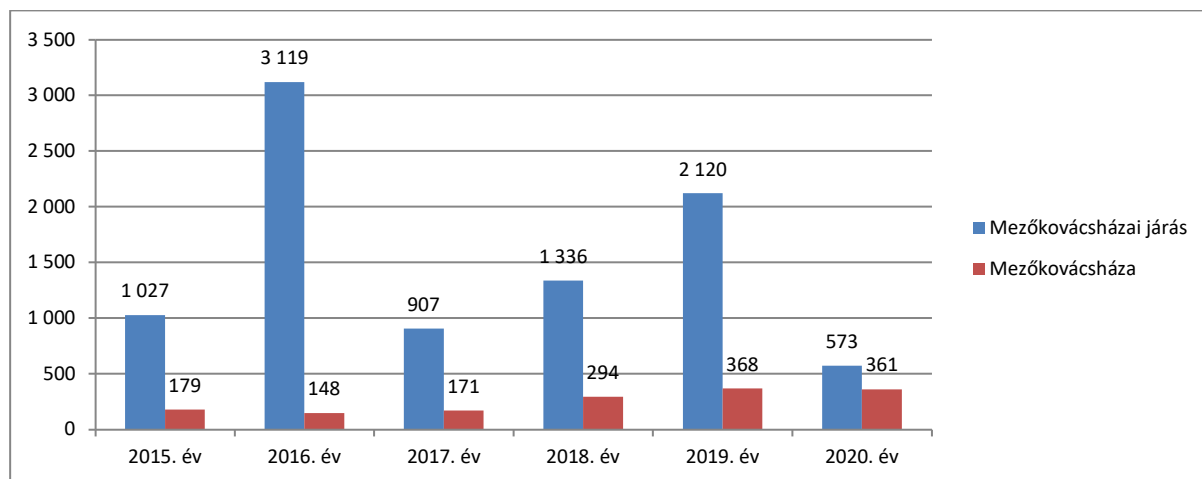
A pandémia lecsengésével várhatóan a turisztikai szektor is magára talál és a Mezőkovácsházán található kereskedelmi-vendéglátóipari egységek, éttermek, kávézók és büfék forgalma is bővül majd a közeljövőben.

47. ábra Vendégek száma Mezőkovácsházán és a Mezőkovácsházi járásban (Forrás: KSH T-STAR)

A turisztikai ágazatot tehát rendkívül hátrányosan érintette a koronavírus járvány, illetve az ennek visszaszorítása érdekében hozott intézkedések. Az ábrán látható számok jól tükrözik mind járási, mind települési szinten azt a kedvezőtlen folyamatot, mellyel a szektor szereplőinek meg kellett birkóznia 2019 és 2020 között. Mezőkovácsházán egy 2015-től kezdődő visszaesést követően 2019-ben ismét relatíve jelentős számú, közel 1 000 turista fordult meg a kereskedelmi szálláshelyeken. Az ezt követő két évben a korlátozások hatására radikálisan, alig 121 főre esett vissza a vendégek száma. Békés megyében ugyanebben az időszakban 230 ezerről 156 ezerre esett vissza ugyanennek a mutatónak az értéke.

Turisztikai bevételt egy település számára nem csupán az eltöltött vendégéjszakák bevétele jelenti, hanem többek között az éttermekben, strandon, múzeumokban vásárolt jegyárak. Valamint közvetett bevételei, haszna származik egy településnek az oda látogató vendégekből. Ilyen például a foglalkoztatás bővülése, mivel a szolgáltatások egyre szélesebb körére van szükség. Idegenforgalmi adókötelezettség terheli továbbá azt a magánszemélyt, aki nem állandó lakosként az önkormányzat illetékességi területén legalább egy vendégéjszakát eltölt. Az adó alapja a településen eltöltött vendégéjszakák száma. A képviselő testület által elfogadott rendelet szerint az adó mértéke személyenként és vendégéjszakánként 300 forint, ami jóval elmarad az országos átlagtól.

48. ábra: A helyi önkormányzatok helyi idegenforgalmi adó bevételei a Mezőkovácsházai járásban és Mezőkovácsházán (ezer Ft) (Forrás: KSH T-STAR)

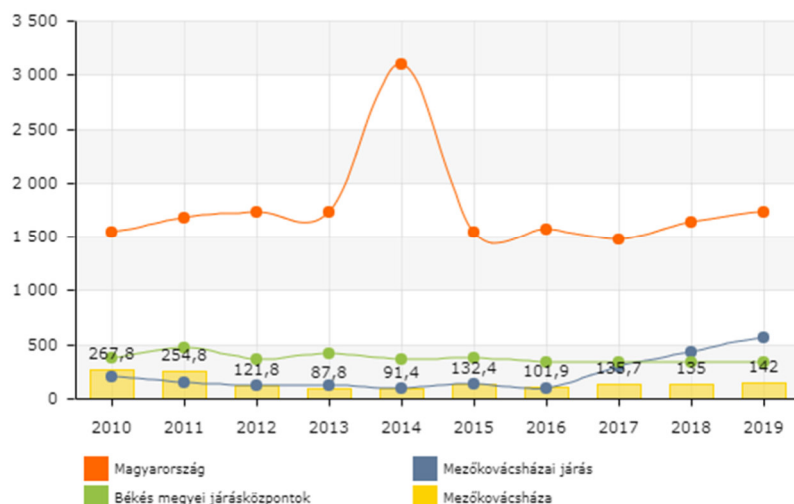
Az ágazatban tapasztalható kedvezőtlen folyamatokat tükrözi a járási települések idegenforgalmi adó bevételeinek alakulása is. A járásközpontban 2015 és 2019 között jelentős volt a bővülés, hiszen 179 ezer forintról éves szinten 368 ezer forintra nőtt az idegenforgalmi adóbevétel értéke. Látható ugyanakkor, hogy ezt követően Mezőkovácsházán 2020-ra még arányaiban nem romlott olyan sokat a helyzet, hiszen 2019-hez viszonyítva a csökkenés mértéke alig 1,9%.

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

Mezőkovácsháza helyi gazdasági ökoszisztémájában a kisvállalkozások dominálnak, hiányoznak a helyi gazdaságból a húzóágazatokban tevékenykedő nagyvállalatok, az olyan multinacionális cégek, melyek alvállalkozói láncokon, beszállítóikon keresztül dinamizáló hatást gyakorolhatnának egy szélesebb vállalkozói körre.

A Mezőkovácsházai járásban mindemellett hagyományosan decentralizált a gazdaság, hiszen az itt található városok önálló mikrotérségi centrumként működnek. Az alábbiakban áttekintjük a helyi vállalkozások jegyzett tőkéjének alakulását, valamint az elmúlt években bonyolított fontosabb beruházásait.

(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

49. ábra: Egy lakosra jutó jegyzett tőke alakulása Mezőkovácsházán (ezer Ft), (Forrás: TeIR)

Az egy lakosra jutó jegyzett tőke mértéke Mezőkovácsházán 267,8 ezer forintról 142 ezer forintra csökkent 2010 és 2019 között, vagyis közel megfeleződött a mutató értéke. Ugyanebben az időszakban a vármegyei járásközpontok átlagértéke 381 ezer forintról 329 ezer forintra csökkent.

Noha a jegyzett tőke mértéke kedvezőtlenül alakult az elmúlt években, a Mezőkovácsházán működő vállalkozások több komolyabb fejlesztést is végrehajtottak. A Start-Comp Plus Kkt. hírközlési szolgáltatási tevékenységeinek fejlesztésére 23,8 millió forint Európai Unió támogatást nyert a GINOP keretében (Azonosító: GINOP-1.2.2-16-2017-00199), míg az Oros-Com Kft. kapacitásbővítő beruházásra 38 millió forint (Azonosító: GINOP-1.2.2-15-2015-01711), vízpalackozási tevékenységre közel 88 millió forint támogatást nyert (Azonosító: GINOP-1.2.1-16-2017-00183). A cég a város meghatározó vállalkozása, 2021-es mérleg adatok szerint mintegy 350 millió forint nettó árbevétel mellett 15 főt foglalkoztatott.

A „Komplex fejlesztés a Hungária Pehely Kft-nél” című projekt közel 150 millió forint támogatást nyert a GINOP-ból (Azonosító: GINOP-1.2.14-20-2021-00002). A fejlesztést lebonyolító cég a város nagyfoglalkoztatója, hiszen 148 fő munkavállalóval 2021-ben több, mint 3,6 milliárd forint nettó árbevételt ért el.

	Támogatott pályázatok száma (db)	Megítélt támogatás (Ft)
Békés vármegye	1 262	42 608 747 318
Mezőkovácsházai járás	95	1 884 271 804
Mezőkovácsháza	28	717 110 365
Battonya	11	122 962 046
Medgyesegyháza	6	68 401 274
Járásközpont adatai a járási adatok százalékában	29,47%	38,06%

6. táblázat: GINOP pályázatok fontosabb adatai Mezőkovácsházán, a Mezőkovácsházai járásban és Békés megyében³ (Forrás: palyazat.gov.hu)

A táblázatból jól látható, hogy járási szinten a Mezőkovácsházán nyertes projektek az összes járási támogatott fejlesztés mintegy 30%-át teszik ki. A megítélt támogatás mértéke Mezőkovácsházán eléri a járási vállalkozások részére megítélt támogatás 38%-át.

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

1.9.4.1 A település külső elérhetősége, helyzete és kapcsolatai a térségben

A térség az ország Dél-keleti részén, az autópályától és a kiemelt országos közlekedési utaktól távolabb helyezkedik el. A térség infrastruktúrájában a trianoni határmódosítások hatása szinte napjainkig érezhető (a határ hosszú évtizedekre elszakította a térséget természetes piaci központjaitól, megszakadtak a kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok).

A városnak a vármegye DK-i részén fontos szerepe van a közlekedés-szerkezetben, miután a város közigazgatási területén áthaladó úthálózat egyben a térségi kapcsolatok (országhatáron túlnyúló) meghatározó útvonala jelenleg és távlatban is. A település Békéscsabától 45 km-re délre található. A román határ a várostól mintegy 20 kilométerre található. Az elmúlt években megépült M43-as autópálya, valamint M44-es gyorsforgalmi út részben javította a város közúti megközelíthetőségét, ugyanakkor a helyi gazdaság fejlődésére ezek a beruházások még nem fejtettek ki közvetlen pozitív hatást.

Vonattal a MÁV 121-es számú Békéscsaba-Kétegyháza-Mezőhegyes-Újszeged-vasútvonalán érhető el. A településnek egy vasútállomása (Mezőkovácsháza) és egy megállóhelye (Mezőkovácsháza felső) van.

1.9.4.2 Munkaerő képzettsége

Mezőkovácsházán az „általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya” (amely adat ténylegesen azokat takarja, akik az általános iskola első osztályát sem végezték el), mutató esetében minimális változás történt. A „15-X éves korosztályban legalább általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya” mutatók tekintetében a város jelentősebb javulást mutatott, mint Békés vármegye és az ország egésze, és egyben a város kedvezőbb mutatóval is rendelkezik (94%), mint a

³ Széchenyi 2020 GINOP támogatott pályázataira vonatkozó statisztika (járási adatok esetében 2022. 06. 14-i adatgyűjtés, míg a vármegyei adatok esetében 2022. 06.04-i adatszolgáltatás)

vármegye (93,6%). Ugyanez mondható el a „18-X éves korosztályban legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya” mutatóval kapcsolatban is. A középfokú végzettségűek aránya jelentősen nőtt a városban, meghaladva a vármegyei arányt. A „24-x éves korosztályban egyetemi vagy főiskolai oklevéllel rendelkezők aránya” mutató esetében az elmozdulás szerényebb mértékű, ugyanakkor alig marad el a vármegyei szinttől. E területeken a város 2011-ben nem éri el a 2001-es országos átlagos arányt.

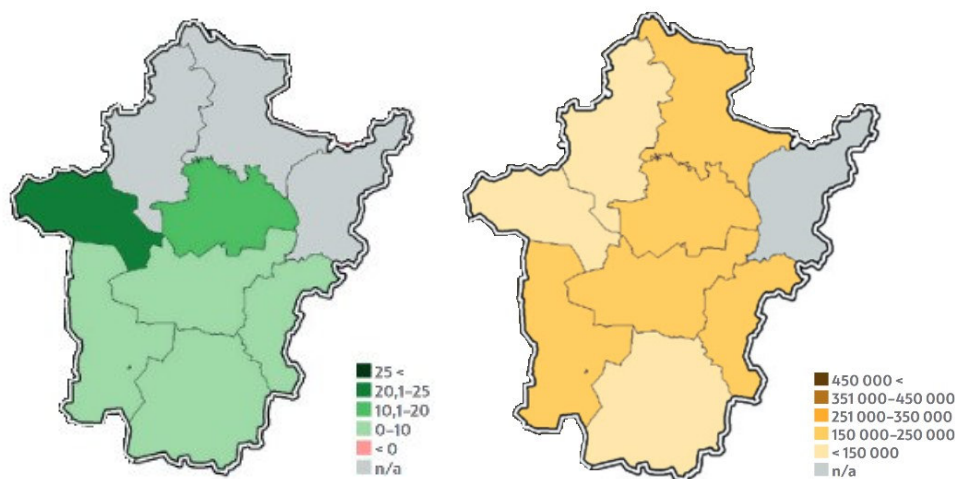
1.9.4.3 K+F helyzete és ipari infrastruktúra

Mezőkovácsházán nem található felsőoktatási intézmény, sem kutató központ, továbbá a gazdasági szereplők K+F tevékenysége sem jelentős. A település K+F potenciálja alacsony, ami a betöltött térségi szerepkörből és a gazdasági szerkezetből együttesen adódik. A K+F+I szektor Mezőkovácsházán nem tehát nem meghatározó, a közelmúltban a városban működő cégeknél lezajlott fejlesztések is elsősorban telephelyfejlesztésre és az infrastruktúra minőségének javítására fókuszáltak. Klaszterek, vállalati együttműködések nem alakultak ki.

Mezőkovácsházán az elmúlt időszakban Európai Unió társfinanszírozással inkubátorház létesült (Azonosító: TOP-1.1.2-16-BS1-2017-00002). Az épület tíz vállalatot tud befogadni, kivitelezése 103 millió forintba, az eszközfejlesztési és egyéb projektfeladatok pedig 18 millió forintba kerültek. A fejlesztés költségeinek 70%-ára összesen 85 millió forint támogatást kapott az Oros-Com Kft. Emellett 2017-ben az önkormányzat 450 millió forint Európai Unió támogatással 8,34 hektár ipari terület alap infrastrukturális fejlesztését végezte el, a projektgazda a Mezőkovácsháza Város Önkormányzata volt (Azonosító: TOP-1.1.1-16-BS1-2017-00009).

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

2021 II. félévében a lakóingatlanok átlagos négyzetméter ára a Mezőkovácsházai járásban 150 000 Ft alatt alakult. Az átlagár-változás 0-10% között alakult ugyanebben az időszakban, ami elmarad a Szarvasi, vagy akár a Békési járásban tapasztalt nagyságrendtől. Békés megyében ebben az időszakban az átlagos négyzetméter ár 200 000 forint körül alakult, ami Nógrád után a második legalacsonyabb érték.

50. ábra Átlagár-változás (balra) és átlagár (jobbra) Békés vármegye lakóingatlan-piacán
(forrás: OTP Jelzálogbank Lakóingatlan Értéktérkép 2021/2.)

Mezőkovácsháza város közigazgatási területére az ingatlanpiaci elemzést két online hirdetési felület, az ingatlan.com és a jofogas.hu oldalak adatai alapján végeztük. Az eredményeket az alábbi táblázat összegzi:

Ingatlan típusa	Mehirdetett ingatlanok (db)		Legalacsonyabb ár (millió Ft)	Legmagasabb ár (millió Ft)
	ingatlan.com	jofogas.hu		
Ház	21	25	1,99	64,9
Lakás	2	1	9,5	18
Telek	3	1	1,74	3,5
Nvaraló	0	0	-	-
Inari	2	15	4,5	130
Üzlethelviség	8	0	4,5	60,9
Iroda	0	0	-	-
Termőföld	0	0	-	-

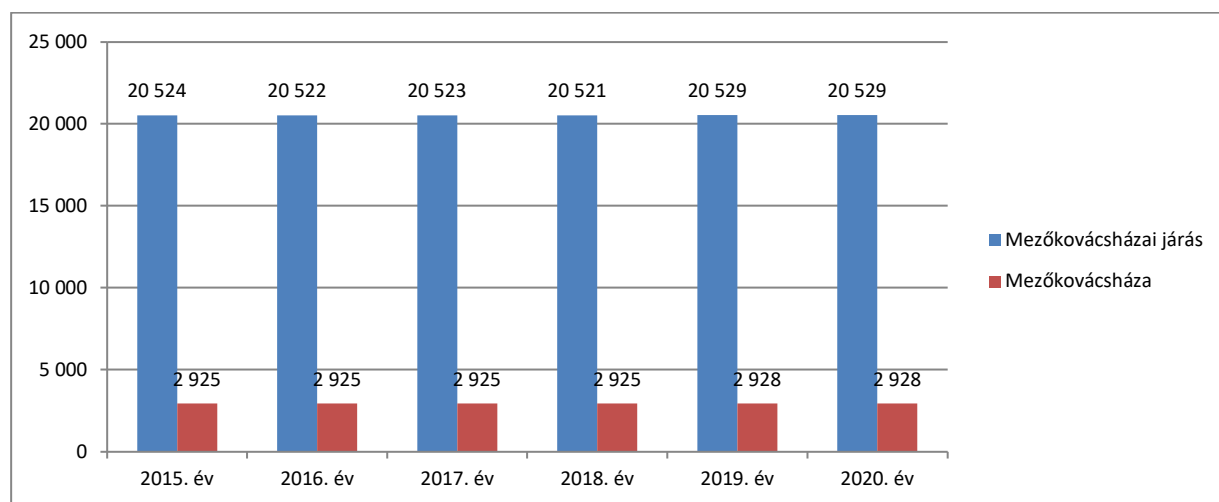
7. táblázat Ingatlanpiaci adatok Mezőkovácsházáról 2022. II. negyedévében (forrás: www.ingatlan.com, www.jofogas.hu)

1.9.5.1 Ingatlanpiaci kilátások

Amint arra az OTP Jelzálogbank Lakóingatlan Értéktérkép készítői is felhívják a figyelmet az építési engedélyek száma a tavalyi egyharmados zuhanás után idén – ugyanekkora emelkedéssel – országosan újra elérheti a 30 ezret, aminek hatására az átadott lakások volumenében 2022-től várható újra felfutás. Noha az alap demográfiai mutatók alakulása önmagukban nem feltétlenül indokolják az új építések ilyen hangsúlyos támogatását, s ezzel a lakásállomány további bővülését, az viszont vitathatatlan, hogy a belföldi vándorlás – egészen 2020-ig tartó, s tavaly vélhetően csak a korlátozások miatt megtorpanó – élénkülése új lokális gócpontokat hozott létre, ahol viszont koncentrált igény mutatkozik minőségi lakhatásra.

Ez utóbbira erősített rá a koronavírus, melynek településfejlődési hatása (azaz hangsúlyeltolódás a belvárosok és agglomerációk, kertvárosok viszonylatában) már egy év alatt megmutatkozott, s ez akár hosszabb távon megállíthatja az elmúlt másfél évtized folyamatait. Közismert, hogy a hazai ingatlanpiacon belül a lakáscélú ingatlanok esetében kiemelt szerepe van a CSOK-nak, és a kapcsolódó hitelkonstrukcióknak. A 2021-ig tartó áremelkedési tendencia ugyanakkor az elemzők szerint lassulni fog 2022-ben, sőt a közeljövőben az előrejelzések szerint korrekcióra is sor kerülhet. **Az ingatlan.com 2022-es évre vonatkozó elemzése igazolta is a várakozásokat, hiszen e szerint a múlt évben összességében több mint 30%-kal csökkent az előző évhez képest a kereslet. Az energiaárak növekedésének köszönhetően pedig új tendenciaként megjelent a kiemelt érdeklődés a modern, korszerű és hőszigetelt lakóingatlanok iránt.** Az építőanyagok piacán tapasztalható áremelkedés, az import akadozása jelentősen megdrágította az építkezéseket, ez várhatóan ugyancsak a kereslet csökkenése irányába mutat. A 2021-ben jelentősen emelkedő infláció hatásai jelenleg még nem kimutathatók, de valószínű hogy ez is visszafogja majd a piaci keresletet.

A lakásállomány alakulásánál hosszabb időtávban alapvetően stagnáló tendenciát rögzít a KSH adatbázisa.

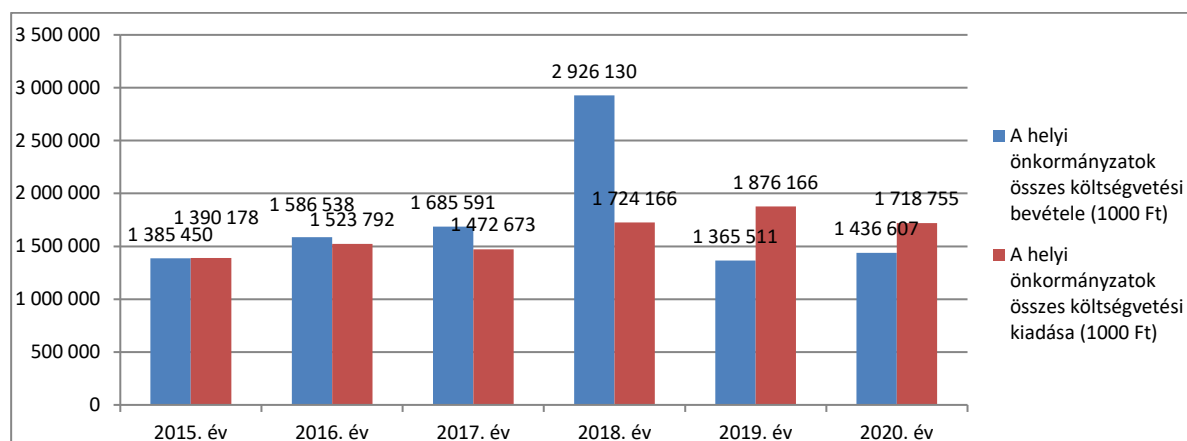
51. ábra: Lakásállomány alakulása a Mezőkovácsházai járásban és Mezőkovácsházán (2015-2019, db),
(Forrás: KSH T-STAR)

Mind járási, mind pedig járásközponti szinten a lakások száma lényegében változatlan. Mezőkovácsházán 2015-ben 2 925 darab, míg 2020-ban 2 928 darab lakás volt használatban. A lakásállomány arányai sem változtak, hiszen míg 2015-ben a járási lakások 14,25%-a volt megtalálható Mezőkovácsházán, addig 2020-ban ez az arány 14,26% volt.

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

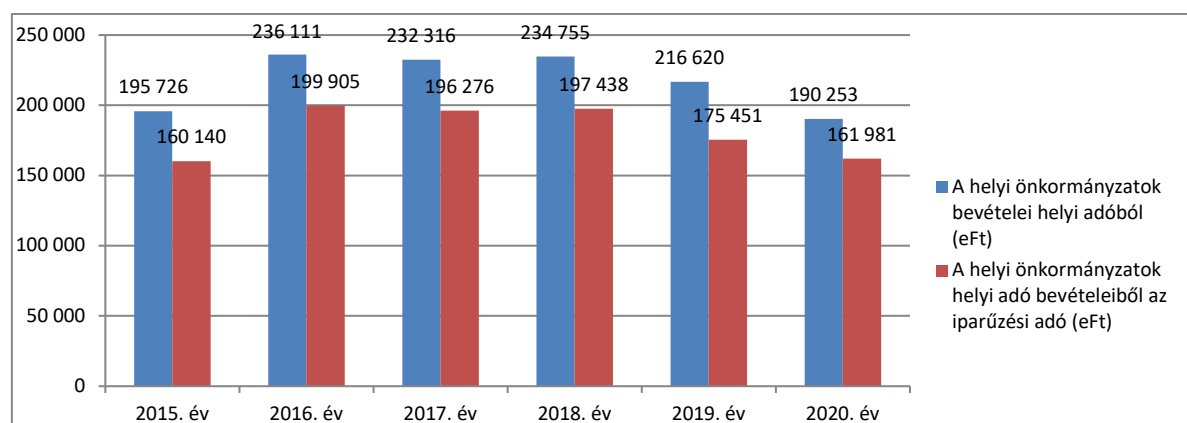
Mezőkovácsháza Város költségvetése az elmúlt évek (2015-2018) vonatkozásában kiegyensúlyozottnak tekinthető. 2019-ben és 2020-ban ugyanakkor az önkormányzati kiadások meghaladták a bevételeket.

52. ábra: Mezőkovácsháza költségvetési bevételeinek és kiadásainak alakulása 2015 és 2020 között (forrás: KSH T-STAR)

Amint az ábrán látható, a KSH adatai szerint 2019-ben mintegy 500 millió forinttal, míg 2020-ban közel 300 millió forinttal nagyobb kiadással kalkulált a város, a bevételekhez viszonyítva.

Az alábbi diagram a helyi adóbevételek alakulását mutatja 2015-2020 között. A település helyi adóbevételei 2018-ig növekvő tendenciát mutattak, majd 2019-ben volt egy kisebb visszaesés. 2020-ban a COVID-járvány következtében az önkormányzatok több adó nem bevételeitől is elestek a veszélyhelyzet következtében, ezért mutatkozott alacsonyabb adóbevétel.

53. ábra Helyi adóbevételek alakulása 2015-2020 között Mezőkovácsházán (forrás: KSH T-STAR)

A költségvetés helyzetének javítása a kiadások csökkentésével vagy bevételek növelésével érhető el. Az önkormányzat számára elsődleges szempont a közszolgáltatások színvonalának növelése, ami nem teszi lehetővé a működési költségek jelentős mértékű csökkentését, illetve az ehhez szükséges beruházások elhalasztását.

A költségvetési bevételek növelése az adóbevételek növelése által lehetséges. Az önkormányzatnak nem célja a lakossági adóterhek növelése, illetve ez nem is jelentene hosszútávon fenntartható megoldást. A bevételek növelése elsődlegesen a vállalkozásoktól származó adóbevételek növelése által biztosítható, ami akkor tekinthető fenntarthatónak, ha nem az adó mértéke, hanem az adó alapja növekszik. Ez Mezőkovácsháza gazdaságának dinamizálása által érhető el (lásd üzleti környezet fejlesztésére tett erőfeszítések), hiszen, ha a városban új vállalkozások telepsznek le, illetve a meglévő vállalkozások fejlődnek, növelik eredményeiket, az a települési adóbevételek fenntartható növekedésének alapját jelenti.

A 2020-2024-es időszakra vonatkozó gazdasági programban rögzítettek alapján Mezőkovácsháza Város Önkormányzata 2019. szeptember 30-án (jelenleg hatályos vagyonrendelet) az alább feltüntetett ingatlanvagyonnal rendelkezik.

Vagyonelemek	Érték (Ft)
Forgalomképtelen vagyonok	1 953 699 850
Korlátozottan forgalomképes vagyonok	4 184 071 197
Forgalomképes vagyonok	425 090 588
Mindösszesen	6 562 861 635

8. táblázat: Mezőkovácsháza Város ingatlanvagyonja (Forrás: Mezőkovácsháza Város Gazdasági Programja, 2020-2024)

Az önkormányzati vagyon törzsvagyonból és forgalomképes üzleti vagyonból áll. A törzsvagyon forgalomképtelen, vagy korlátozottan forgalomképes vagyon. A törzsvagyon közvetlenül szolgálja az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak ellátását. Az önkormányzat ingatlanvagyonának nyomon követése, a vagyonban bekövetkezett változások aktualizálása az Ingatlanvagyon-kataszteri programban lévő adatok, valamint az Önkormányzat vagyonrendeletének mellékleteiben szereplő adatok módosításával történik. Az Önkormányzat ingatlanvagyonával történő gazdálkodásra hosszú,- és rövidtávú vagyongazdálkodási tervet készített. A vagyongazdálkodási tervekben is rögzítésre került az, hogy az Önkormányzatnak arra kell törekednie, hogy a meglévő vagyonával optimálisan gazdálkodjon. A kötelező és önként vállalt feladatainak ellátását a rendelkezésére álló vagyonnal a lehető legmagasabb szinten oldja meg. A rendelkezésre álló vagyonnal felelősen, költségtakarékosan, rendeltetésszerűen, és átlátható módon gazdálkodjon. Vállalkozási tevékenység végzése tekintetében elsődleges szempont, melyet nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a vállalkozási tevékenység végzése nem veszélyeztetheti az Önkormányzat kötelező feladatainak ellátását.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Mezőkovácsházán a városfejlesztéssel kapcsolatos döntési jogkörrel a város Képviselőtestülete rendelkezik.

A Képviselőtestület az alakuló üléstől számított 6 hónapon belül kistérségi fejlesztési elképzelésekkel összhangban elfogadja a választási ciklusra szóló gazdasági programját, melynek előkészítésében szakterületéhez kapcsolódóan valamennyi bizottság részt vesz, a fejlesztési prioritásokat az önkormányzat gazdasági lehetőségeinek figyelembe vételével a Pénzügyi és Városfejlesztési Bizottság határozza meg.

A városfejlesztést érintő döntéselőkészítési feladatokat a Képviselőtestület mellett működő Pénzügyi és Városfejlesztési bizottság látja el, mely a Szervezeti és Működési Szabályzat értelmében a megbízott főépítéssel együttműködve kidolgozza és előterjeszti a városfejlesztés szempontjából kiemelten fontos és ellenőrzött övezetekben a telekalakítás, építés előírásait tulajdonosi formától függetlenül, e mellett közreműködik a város-, fürdőfejlesztési koncepciók, programok, tervek kialakításában. A bizottság e feladatkörében figyelemmel kíséri továbbá a város-rekonstrukciót, a műemlék és műemlék jellegű ingatlanok hasznosítását. A bizottság továbbá előkészíti a településfejlesztéssel és településrendezéssel összefüggő önkormányzati feladatokkal kapcsolatos helyi döntéseket, szervezi azok végrehajtását.

A városfejlesztéssel összefüggő döntések végrehajtása a Polgármesteri Hivatalon belül működő Műszaki iroda feladata. Az iroda feladatkörébe tartozik a településfejlesztés, városrendezés mellett a kommunális közszolgáltatások szervezése, környezetvédelemmel és vízgazdálkodással kapcsolatos tevékenységek, valamint többek között a lakásbérbeadás, lakásértékesítés előkészítése, szervezése, az önkormányzati pályázatok kezelése. A műszaki iroda szakemberei irodavezető irányítása mellett látják el feladatukat.

Az elmúlt években Mezőkovácsháza Város Önkormányzata számos a települési környezet fejlesztését, a helyben elérhető települési szolgáltatások minőségének javítását célzó beruházást hajtott végre. A városba jelentős mennyiségű Európai Unió támogatás érkezett a múltban és a 2021-2027-es fejlesztési időszakban is komoly mértékű külső forrás bevonásával lehet kalkulálni.

A következőkben a Mezőkovácsháza Város Önkormányzata által elnyert jelentősebb Európai Unió fejlesztési projekteket vesszük sorra:

Pályázat kódszáma	Pályázati kiírás címe	Projekt címe	Megítélt támogatás összege (Ft)
TOP-3.2.1-15-BS1	Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	A Mezőkovácsházi Városi Könyvtár energetikai korszerűsítése	67 370 008

Pályázat kódszáma	Pályázati kiírás címe	Projekt címe	Megítélt támogatás összege (Ft)
TOP-4.2.1-15-BS1	Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	Nappali szociális ellátás infrastruktúrájának fejlesztése Mezőkovácsházán	65 000 000
TOP-3.1.1-16-BS1	Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	Mezőkovácsháza kerékpárforgalmi hálózatának fejlesztése I. ütem	427 876 105
TOP-3.1.1-16-BS1	Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	Mezőkovácsháza kerékpárforgalmi hálózatának fejlesztése II. ütem	413 957 166
TOP-1.1.1-16-BS1	Ipari parkok, iparterületek fejlesztése	Ipari terület kialakítása Mezőkovácsházán	450 000 000
TOP-4.3.1-15-BS1	Leromlott városi területek rehabilitációja	Leromlott városi területek rehabilitációja Mezőkovácsházán	185 774 707
TOP-1.1.2-16-BS1 -	Inkubátorházak fejlesztése	Inkubátorház kialakítása Mezőkovácsházán	100 000 001
TOP-1.1.1-16-BS1 -	Ipari parkok, iparterületek fejlesztése	Az ipari terület megközelíthetőségét szolgáló fejlesztés Mezőkovácsházán	134 000 000
TOP-2.1.2-15-BS1	Zöld város kialakítása	Zöld város kialakítása Mezőkovácsházán	220 000 000

9. táblázat Európai Uniói forrásból megvalósult jelentősebb pályázatok Mezőkovácsházán
(forrás: palyazat.gov.hu)

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Mezőkovácsháza Város 2020-2024 évekre vonatkozó Gazdasági Programja rögzíti a városfejlesztés koncepcionális kereteit, ennek megfelelően nevesíti:

- A településfejlesztési alapelveket
- Városfejlesztés- és üzemeltetés, városrendezés, gazdaságfejlesztés terén meghatározott elvárásokat:
 - Lakóterületek fejlesztése területén (pl. városrész rehabilitáció)
 - Intézményhálózat fejlesztése területén (pl. önkormányzati intézményi épületek energia-hatékony korszerűsítése)
 - Gazdasági területek fejlesztésével kapcsolatban (pl. alternatív, megújuló energiaforrások hasznosítása; a kormány zöldgazdaság-fejlesztési programjának helyi lehetőségei; ipari terület, inkubátorház kialakításának támogatása)
 - Értékvédelem területén teendő lépéseket (pl. Reformátuskovács háza településközpont épületeinek rekonstrukciója, funkcióváltás lehetőségének kiaknázása)

- Közlekedés-fejlesztéssel kapcsolatban megfogalmazott elvárásokat (pl. kül- és belterületi utak felújításának, korszerűsítésének folytatása, útépítés; kerékpárút hálózat fejlesztése)
- Közműellátás, illetve egyéb infrastruktúra fejlesztése területén végrehajtandó feladatokat (pl. belterületi csapadékvíz hálózat rendbe tétele, a szikkasztóárkok szabványos kialakítása)
- Turisztika fejlesztése területén teendő lépéseket (pl. egészségturizmus feltételeinek megteremtése; fürdő és kempingfejlesztés)
- Környezet- és tájvédelem területén teendő lépéseket
- Informatika, e-közigazgatás területén lebonyolítandó fejlesztéseket
- Köznevelés, közművelődés, sport területén lebonyolítandó fejlesztéseket
- Szociális szolgáltatások terén végrehajtandó fejlesztéseket (Mezőkovácsházi Humán Szolgáltató Központ integrált intézmény, jövőre vonatkozó elképzelései)
- Egészségügyi alap- és szakellátás területét érintő elképzelések

A dokumentum a fentiekén túl lefekteti az önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységének kereteit, rögzíti a befektetéstámogatási politika célkitűzéseit, melyek az alábbiak:

- A Képviselőtestület törekszik arra, hogy a befektetők számára a település kedvező feltételeket biztosítson
- A Képviselőtestület helyi döntéseivel támogatja azokat a befektetőket, amelyek hozzájárulnak a település fejlődéséhez, illetve jelentős számú munkahelyet teremtenek
- Az Önkormányzat az ipari területtel, az infrastrukturális beruházásokkal szintén támogatja a befektetni szándékozókat

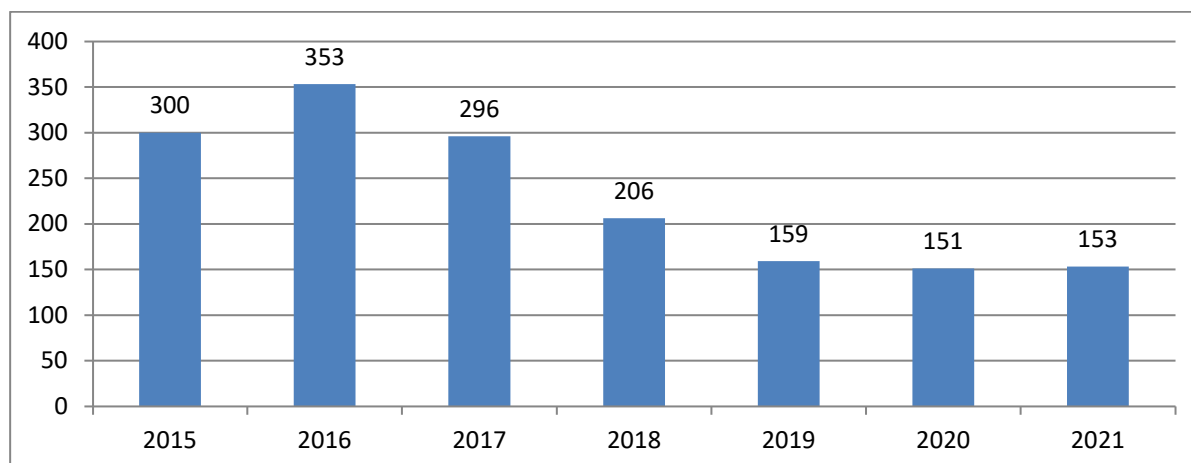
1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) 13. § (1) bekezdésének 12. pontja a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó önkormányzati feladatok között sorolja fel a helyi közfoglalkoztatás szervezését.

Napjaink egyik komoly problémája a tartós munkanélküliség, amely elsősorban az alacsony iskolázottságú társadalmi rétegeket sújtja. Mindez részben a gazdasági szektorok átalakulásának, a gyorsan változó munkaerő-piaci viszonyoknak a következménye. A szakképzetlen munkavállalók, továbbá a gazdaság által már nem keresett szakképzettséggel rendelkezők kiszorulnak a munkaerő-piacról, és egyre jelentősebb arányban válnak a segélyezési rendszer alanyaivá. Az utóbbi években egyre több azon fiatalok száma, akik egyáltalán nem találnak állást, így munkatapasztalatot sem tudnak szerezni. A tartós munkanélküliség elszegényedést, a lakhatási körülmények romlását, a szegénység átörökítését idézheti elő.

A munkanélküliség kezelésére számos aktív és passzív eszköz áll rendelkezésre. A célja ezen eszközöknek a munkanélküliség csökkentése, a káros hatások minimalizálása, a munkanélküli

személyek aktivitásának növelése. A közfoglalkoztatásnak, mint eszköznek a célja a tartósan munkanélkülivé vált, a segélyezési rendszerben megjelenő személyek számára a közösség számára értékes munka biztosítása.

54. ábra: Közmunkaprogram Mezőkovácsházán (2015-2021) (forrás: <http://kozfoglalkoztatás.bm.hu/>)

A járási startmunka program esetén a foglalkoztatás átlagosan 12 hónapos időtartamban, napi 8 óras munkaidőben történt. A programon belül az önkormányzat a belvízelvezető rendszerek rendbetétele, az illegális hulladéklerakó helyek felszámolása, a mezőgazdasági földutak karbantartása, a belterületi közutak karbantartása, a helyi sajátosságokra épülő programelemekben vett részt. A Kormány 2018. év elejétől új célként tűzte ki a „segély helyett munkát” elv érvényesítését. Átalakította a közfoglalkoztatást: leszűkítette azok körét, akiket a közfoglalkoztatási programban foglalkoztatni lehet, és megszüntette a visszafoglalkoztatás lehetőségét.

A vizsgált időszakban összességében mind a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatásban, mind az országos közfoglalkoztatási programban és a járási közfoglalkoztatási programban résztvevők száma csökkent Mezőkovácsházán. Az országos program esetében 2015-ben még 25 fő volt az átlagos létszám, ez 2021-re 11 főre csökkent, míg a járási program esetében a 2015-ös 228 fős létszám esett vissza 72 főre. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak létszáma ugyanebben az időszakban 82 főről 23 főre csökkent.

1.10.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

Mezőkovácsházán a lakásgazdálkodással kapcsolatos kérdéseket a Mezőkovácsháza Város Önkormányzata képviselő-testületének az Önkormányzat tulajdonában álló lakások és helyiségek bérletéről és elidegenítéséről, valamint a bérleti díjakról szóló 18/2008. (VI. 30.) ÖR sz. rendelete szabályozza, ezen belül a 2. számú melléklete tartalmazza a bérlakások bérlésének díjszabását.

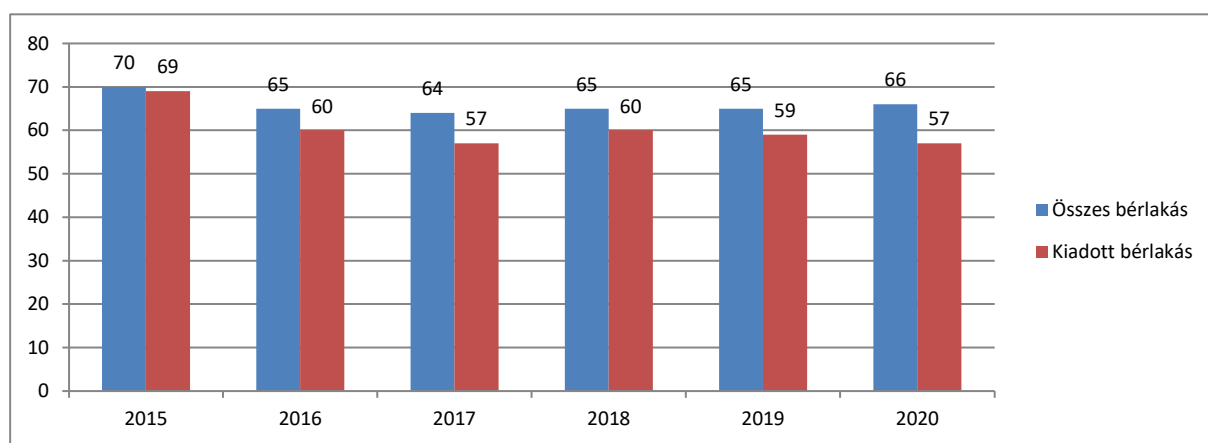
Az önkormányzat 2019. december 31-én 69 bérlakással rendelkezik. Ez 6 darabbal kevesebb az előző ciklus kezdő állományánál. A bérlakások közül 31-et szociális alapon, 22-őt költségalapon (ezek a szolgálati bérlakások) 13-at piaci alapon történő bérbeadással hasznosít. A ki nem adott lakások állapota leromlott, akár életveszélyesen rossz. Pályázat útján ezekből 3 lakás újul meg a 2020-as évben. A bérlők lakbérfizetési morálja kielégítőnek mondható. 2019. december 31. napján az önkormányzat, Mezőkovácsházi Településgazdálkodási Kft. kinnlevősége 2.635.416.- Ft volt. (Az

előző ciklus elején ez az összeg még meghaladta a 13 millió forintot) A bérlakások bérleti díjából származó bevétel 13.882.699.- Ft volt 2019. évben. A 175/2019. (V. 23.) sz. kt. határozatával Mezőkovácsháza Város önkormányzatának Képviselő-testülete meghatározta az értékesítésre jelölt ingatlanokat. Az ingatlanok ez elővásárlási joggal rendelkezők részére kerülnek felajánlásra.

Az elmúlt ciklusban a nem fizető bérlők ellen több esetben fizetési meghagyás került kibocsátásra, valamint néhány esetben a kilakoltatás kezdeményezésre. A végrehajtónál lévő ügyekből csak nehézkesen realizálódik némi bevétel. Így az önkormányzat kinnlevősége csökkenést nem tud mutatni, hisz éves szinten több hátralék keletkezik, mint amennyi a behajtásokból befolyik.

Mezőkovácsháza Város 2020-2024-es időszakra vonatkozó gazdasági programja az utoljára 2007-ben meghatározott lakáspolitikai célkitűzések felülvizsgálatát a programozási 2020-2024-es ciklusra irányozza elő.

A 342/2014. (VIII.28.) számú kt. határozat értelmében Mezőkovácsháza város a lakásgazdálkodási feladatokkal a Mezőkovácsházi Vízmű Kft-t (Továbbiakban: Vízmű Kft.) bízta meg. A határozat mellékletét képező feladat-ellátási szerződésben szabályozásra került az önkormányzat feladat- és hatásköre, valamint a Vízmű Kft. feladata. Ennek megfelelően a szerződés alapján a cég látja el az önkormányzat tulajdonában lévő, bérbeadás célját szolgáló lakások tekintetében a bérbeadói jogok gyakorlásával és a bérbeadót terhelő kötelezettségekkel kapcsolatos feladatokat a vonatkozó jogszabályokban leírtakkal összhangban. Jelenleg e feladatokat a Vízmű Kft. jogutóda, a Mezőkovácsházi Településgazdálkodási Kft. látja el.

55. ábra: Bérlakások és kiadott bérlakások számának alakulása Mezőkovácsházán (2015-2020, db) (Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás)

Az ábrán látható, hogy 2015 és 2020 között 70 darabról 66 darabra csökkent az önkormányzati bérlakások száma Mezőkovácsházán. Ugyanebben az időszakban a kiadott lakások aránya 98,57%-ról (69 db) 86,36%-ra csökkent (57).

1.10.6 Intézményfenntartás

Mezőkovácsházán a Humán Szolgáltató Központ 2007. január 01-én alakult meg. Az intézmény a szociális alapszolgáltatásokat és az egészségügyi alapszolgáltatások (védőnői szolgálat) lát el. A

mezőkovácsházi Humán Szolgáltatási Központ által nyújtott szolgáltatások a következők: nappali ellátás, étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatás.

Önkormányzati működtetésű a több telephelyen működő Négy Évszak Óvoda és Bölcsőde. 2014. évtől a Napközi Konyha üzemeltetése is ide tartozik. Önkormányzati tulajdonú nonprofit kft. üzemelteti a városi művelődési központot is. Ugyancsak önkormányzati működtetésben van a városi könyvtár, a Központi Orvosi Ügyeleti Szolgálat. A pályázati forrásból felújított önkormányzati tulajdonú szakrendelőt a Vis Medica Kft. és a Dr. Csernai Katalin Kft. működteti. Az intézményben 2013 óta nappali kórház is üzemel. A mezőkovácsházi önkormányzat tulajdonában álló Mezőkovácsházi Településgazdálkodási Kft. működteti a Borostyán Camping és Strandfürdőt. A város kulturális életét a Kalocsa Róza NKft. szervezi, és a Művelődési Házat is ugyanez a cég üzemelteti.

A mezőkovácsházai tankerülethez 7 iskola és egy tagiskola tartozik. 4 iskolának a fenntartása, 3 iskola és a tagiskola fenntartása és működtetése tartozik feladataink közé. A medgyesegyházi iskola tagiskolája működik Medgyesbodzásán. **A városban a Mezőkovácsházi Alapfokú Művészeti Iskola, valamint a Mezőkovácsházi Hunyadi János Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium tartozik a tankerülethez, önkormányzati feladat csak a használatra átadott ingatlanok működtetése maradt.**

1.10.7 Energiagazdálkodás

A városban a gázszolgáltatást az NKM Földgázszolgáltató Zrt. végzi, míg az elektromos áramellátást az NKM Áramszolgáltató Zrt. biztosítja. A városi önkormányzat az elmúlt években komoly erőfeszítéseket tett az energiagazdálkodás hatékonyságának javítására. Mezőkovácsházán az elmúlt években gázfűtés kiváltása történt meg 3 db önkormányzati épületben faelgázosító kazánokkal, melyek tüzelőanyagát (szalmabrikett) saját üzemben állítja elő az önkormányzat, közmunkaprogram keretében. Napközi Konyha 2 db faelgázosító kazán került beépítésre, a 2. sz. Óvodában a beépített kazán időközben TOP pályázat keretében gázfűtésre lett lecserélve. A 3. sz. Óvoda bezárásra került. A 4. sz. Óvoda épületében a gázkazán helyett 1 db automata pellet tüzelésű kazán került beépítésre.

Az Integrált Szolgáltató Központ új építésű épületébe gáz már nem is került bevezetésre, 1 db automata pellet tüzelésű kazán lett beépítve. A 2014-2020-as időszak fejlesztési programját megalapozó helyzetelemzés készítésének időpontjában támogatott pályázattal rendelkezett az önkormányzat 5 db önkormányzati épületen (Napközi Konyha, Rendelőintézet, Integrált Szolgáltató Központ, Bölcsőde, 1. sz. Óvoda) napelemek telepítésére. Szintén elnyert pályázatból valósulhatott meg még 2015. évben a Járási Hivatal és a Polgármesteri Hivatal épületeinek kombinált energetikai korszerűsítése, napelemek telepítésével együtt. Fentiekén túl a Polgármesteri Hivatal, az Általános Iskola és a Művelődési Központ épületének nyílászáró cseréje és fűtéskorszerűsítése is megvalósult. A fűtéskorszerűsítés keretében modern kondenzációs gázkazánok, új és egyedileg szabályozható fűtőtestek és automata szabályozás került kiépítésre ezen épületekben. Komplex, energetikailag is teljesnek tekinthető felújításon esett át a Rendelőintézet és az 1. sz. Óvoda épülete. Itt az előzőeken túlmenően teljes hőszigetelő rendszerek is beépítésre kerültek. Az új építésű Bölcsőde épülete mindenben megfelel a hőtechnikai előírásoknak.

Az önkormányzat 2017-ben a „Mezőkovácsházi Városi Könyvtár energetikai korszerűsítése” című projekt megvalósítására mintegy 67 millió forint támogatást nyert. A beruházás keretében falak hőszigetelésére, nyílászáró cseréjére valamint többek között napelemes rendszer és hőszivattyús fűtés kiépítésére került sor. Újabb pályázatok keretében a 4. sz. óvodában, a fogorvosi rendelőkben, a reformátuskovácsházi háziorvosi rendelőben valamint a Táncsics u. 29. szám alatti Idősek Napközijében további napelemes rendszerek kiépítése történt meg. **□gyancsak korszerűsítésre került a városban a közvilágítási rendszer.**

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

A 2001. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény az önkormányzatok által ellátandó településüzemeltetési feladatokat a következők szerint definiálja: köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása.

Tágabb értelemben a településüzemeltetési feladatok körébe sorolhatjuk a településen élő lakosság, vállalkozások, intézmények közszolgáltatásokhoz, komfortérzethez kapcsolódó igényeinek kielégítéséhez, illetve az élhető, fenntartható települési környezet megteremtéséhez és fenntartásához szükséges, az önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokat is.

A helyben elérhető humán közszolgáltatások kapcsán ki kell emelnünk a Mezőkovácsházi Humán Szolgáltató Központot, mely több intézményegységben látja el feladatait. Ezek közül ki kell emelni a Napközi Konyhát, ahol eszközbeszerzéssel, felújítással, korszerűsítéssel kapcsolatos fejlesztések már zajlottak le, ugyanakkor az épületen további korszerűsítés, energetikai fejlesztés lehet szükséges. A Táncsics utcai Idősek Klubjában demens ellátás került volna kialakításra 10 férőhellyel, azonban a megvalósult projekt költségvetési keretei közé már nem fért bele a tálaló konyha, étkező és kiszolgáló helyiségek kialakítása, ezért itt idős ellátás került engedélyezésre. Ugyanakkor kijelenthető, hogy továbbra is indokolt a demens ellátás kialakítása, illetve ugyanezen telken egy bentlakásos ellátás, új épület kialakítással. A Támogató Szolgálat, a Család és Gyermejjóléti Szolgálat, valamint a Család és Gyermejjóléti Központ ugyancsak fontos, a helyiek életminőségét javító meghatározó szolgáltatásokat nyújt Mezőkovácsházán. Szociális területen a közszolgáltatásba bevont külső szervezetek között az Adományok Háza Egyesületet kell megemlíteni.

Mezőkovácsházán az önkormányzat további településüzemeltetési feladatokat feladat-ellátási szerződés keretében korábban a Mezőkovácsházi Vízmű Kft-vel látta el. A 342/2014. (VIII.28.) számú kt. határozat értelmében a cég feladatai közé tartoznak az alábbi feladatok:

- lakásgazdálkodás
- üdülési feladatok, szállás szolgáltatás
- egyéb ingatlan üzemeltetés
- zöldterület gazdálkodás
- köztisztasági tevékenység
- közút, kátyúzás,
- fűtési szolgáltatás az önkormányzat által kijelölt intézményeknél, brikettgyártás

A Kft. tulajdonosa 90%-ban Mezőkovácsháza Város Önkormányzata és 10%-ban Végegyháza Község Önkormányzata volt. A Mezőkovácsházi Településgazdálkodási Kft-t a Mezőkovácsházi Vízmű Kft. egyes tevékenységeinek jogutódjaként – 2015-ben Mezőkovácsháza Város Önkormányzata hozta létre. A folyamatosan fejlődő cég tevékenységi köre elsőként a közmunkaprogramok koordinálásával majd az 5800 Mezőkovácsháza, 2429 helyrajzi számon nyilvántartott ipari park kezelési feladataival

egészült ki. A bővülő feladatkör részeként rendszeresen a Kft. végzi az önkormányzati tulajdonú bérlakások műszaki felülvizsgálatát, a beruházási munkálatok tervezését, lebonyolítását és műszaki ellenőrzését. Az önkormányzat megbízásából a Mezőkovácsházi Településgazdálkodási Kft. végzi a városi utak felújításának, a kerékpárutak építésének feladatait. A társaság feladatainak körébe tartozik a Vásárcsarnok, valamint a Borostyán Camping és Strandfürdő üzemeltetése is.

Kalocsa Róza Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság

Az intézmény alapítója Mezőkovácsháza Város Önkormányzata, a társaság működési területe alapvetően a Mezőkovácsházi Művelődési Központ működtetésére terjed ki.

Mezőkovácsházi Városi Könyvtár

Az intézmény alapítója Mezőkovácsháza Város Önkormányzata, alaptevékenysége a könyvtári tevékenység, könyvtári szolgáltatások nyújtása, könyvtári állományok nyilvántartása, gyarapítása.

Mezőkovácsházi Négy Évszak Óvoda és Bölcsőde

Az intézmény alapítója Mezőkovácsháza Város Önkormányzata, alapfeladata az óvodai nevelés, gyermekek napközbeni ellátása, gyermekek étkeztetése.

Mezőkovácsházi Alapfokú Művészeti Iskola

Az iskola alapítója a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, működtetője Mezőkovácsháza Város Önkormányzata, üzemeltetője a Humán Szolgáltató Központ.

Az önkormányzat kötelező közzolgáltatásai közül szerződéses jogviszonyban kerül ellátásra néhány feladat.

- Temetkezési szolgáltatás

A Tajki és Társa Bt. végzi kegyeleti közzolgáltatási szerződés alapján. A szerződés hatálya 2023. április 30-án telik le. A temetkezési szolgáltató a szerződésben rögzített feladatait időarányosan teljesítette, évente rendszeresen beszámol tevékenységéről a képviselő-testületnek.

- Települési szilárd és folyékony hulladék gyűjtése, kezelése

A település szilárd hulladék szállítását, elhelyezését - mint kötelező közzolgáltatást - az Orosházi Városüzemeltetési Zrt. látja el. A szerződés (közzolgáltatás) időtartama 2014. március 31-ig tartott. A rezsicsökkentés miatt kialakult díjak mértéke miatt egyetlen szolgáltató sem tudta elvállalni a tevékenység folytatását, így a Katasztrófavédelmi Igazgatóság kijelölése alapján 2015. április 1-ig továbbra is a Zrt látja el a tevékenységet, mint közérdekű szolgáltató. 2015. április 1-től 2015. június 30-ig terjedő időszakra a feladatot az FBH-NP Nonprofit Kft. végziezte. Jogszabályi változások központosítási előírásai miatt a szolgáltatást a DAREH Önkormányzati Társulás látja el 2019 óta.

Tevékenysége azóta kiegészült a háztól történő szelektív és zöldhulladék elszállítással, valamint központi üvegyűjtési és elszállítási szolgáltatással.

- Helyi autóbusz-közlekedés

A Körös Volán Zrt. megállapodás alapján, a helyközi közlekedés keretébe beillesztve látja el a város közigazgatási területén belül a helyi autóbusz-közlekedési feladatokat. A járatok kialakításánál figyelembe veszi a lakossági, önkormányzati igényeket.

- Víz-, és csatornaszolgáltatás

A Mezőkovácsházi Vízmű Kft. a települési víz- és csatornaszolgáltatást 2010. június 1-től látta el, Végegyházán 2011. január 1-től vette át a szolgáltatást. A Kft. tevékenységi köre folyamatosan bővült. A fürdő-kemping üzemeltetés, a start közmunkaprogram, és a Meszolgker Kft. valamennyi tevékenysége átkerült a céghez. Több kormányzati intézkedés is hátrányosan érintette a Kft. tevékenységét, hiszen csak nagyméretű cégek kapnak üzemeltetési engedélyt, így a település víz és csatornaszolgáltatás terén kénytelen volt csatlakozni a Gyulai Közüzem Kft.-hez.

- Fürdő és kemping üzemeltetés

A komplexumot 2010. évtől szerződés alapján a Mezőkovácsházi Vízmű Kft., illetve 2015 óta a Mezőkovácsházi Településgazdálkodási Kft. üzemelteti.

- Állati hulladékkal kapcsolatos feladatok, gyepmesteri feladatok

Gáspár Tamás egyéni vállalkozó végzi az Önkormányzattal kötött szerződések alapján.

- Folyékony hulladék kezelése

A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz összegyűjtését és elszállítását az Önkormányzattal kötött szerződés alapján Szikszai László egyéni vállalkozó végzi.

Mezőkovácsházán a digitális önkormányzati szolgáltatások a <https://varos.mezokovacshaza.hu/> felületen keresztül érhetőek el. A városi honlapról nyomtatványok tölthetők le (<https://varos.mezokovacshaza.hu/letoltheto-nyomtatvanyok/>), emellett helyi adónyomtatványok illetve az önkormányzat működésével kapcsolatos általános információk (pl. fejlesztési dokumentumok) is hozzáférhetőek a honlapon.

2 HELYZETELEMZŐ MONKARÉSZ

2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra gyakorolt hatásuk összevetése

2.1.1 Településhálózat

Mezőkovácsháza az országos városhálózat fontosabb városfejlődési tengelyeitől elszakadva, városhiányos térségben fekszik. Az Arad elcsatolásával kialakult urbanizációs vákuum kitöltése az elmúlt közel száz évben nem történt meg maradéktalanul, holott erre már a két világháború között és a szocializmus éveiben is történtek erőfeszítések. A település egyes központi funkciói azonban kétségtelenek, járási és kistérségi székhely. Vonzáskörzetének első szintje a közvetlenül szomszédos települések felé markánsan jelentkezik, azoktól távolodva gyorsan csökken. A településen Orosháza és Békéscsaba napi szintű vonzása érzékelhető, a másodlagos vármegyei centrum Gyula szerepe főleg az egészségügy terén nagy. A felsorolt városok elérhetősége meglehetősen rossz, úgy az úthálózat szerkezete, mint annak állapota miatt. A térség úthálózatának problémái rendkívül kedvezőtlenül befolyásolják a település fejlődési lehetőségeit.

A járás valamennyi városáról, így Mezőkovácsházáról is elmondható, hogy területükön elhelyezkedő városi funkciók száma relatíve alacsony, vagyis a járás területén nem található egy olyan város sem, ahol helyben elérhető valamennyi városi szintű intézmény, szolgáltatás. Funkcionális szempontból legkedvezőbb helyzetben a járásközpont, Mezőkovácsháza van. A településen a városi funkciók közül a humán szolgáltatási (oktatás, szociális ellátás, egészségügy), a közigazgatási (polgármesteri hivatal, járási hivatal), valamint a gazdasági (ipari park) funkciók említendők meg. Ezek megléte azonban nem elégséges a járásközponti szerepkör maradéktalan betöltéséhez.

2.1.2 Társadalom

A városi népesség számának alakulását alapvetően a természetes népmozgalom és a vándorlási folyamatok határozzák meg. Az élveszületések és halálozások különbözeteként számított természetes szaporodás és fogyás mutatója 2010 és 2020 között végig negatív volt a városban, azaz a halálozások száma minden évben meghaladta az élveszületéseket. A helyzetelemzésben vizsgált adatok megerősítették, hogy a települési népességfogyás hátterében mind a természetes fogyás és a lakosság erőteljes öregedése, mind pedig az erőteljes elvándorlás meghúzódik. Ez a tendencia nehezen visszafordítható, és a lassítása érdekében is komoly erőfeszítéseket kell tennie az önkormányzatnak. Kijelenthető, hogy a népességmegtartás érdekében a korábbiakhoz hasonlóan komplex eszközrendszert kell a városnak bevetnie.

A képzettség vizsgálatánál továbbra is a 2011-es népszámlálási adatokra támaszkodott az elemzés, vagyis továbbra is igaz a 2014-2020-as ITS-t megalapozó vizsgálat megállapítása, mely szerint

„...2001 és 2011 között Mezőkovácsháza népességének képzettségi szintje jelentősen emelkedett, ugyanakkor a város népességének iskolázottsága valamennyi mutató vonatkozásában elmarad a vármegyei és országos szinttől.

Foglalkoztatás tekintetében Mezőkovácsházán a vármegyei és országos tendenciák érvényesültek. Az álláskeresők (munkanélküliek) száma a 2008-2009-es gazdasági válság idején jelentősen megemelkedett, ennek hatása egyértelműen érezhető még a 2010-es adatokon is. Ezt követően 2016 folyamatos, határozott csökkenés látszik a munkanélküliek számában, ami a javuló gazdasági helyzetnek és a különböző foglalkoztatási kezdeményezéseknek (közmunka program, paktum programok, stb.) egyaránt köszönhető. A 2017-2018-as álláskeresői adatok kismértékű emelkedést mutatnak, majd a 2019-es és 2020-as erőteljesebb növekedésben a COVID 19 pandémia kedvezőtlen gazdasági hatásai mutatkoznak meg. Összességében megállapítható, hogy bár időszakosan rögzíthetők kedvező tendenciák, összességében a munkaerőpiaci folyamatok továbbra is kedvezőtlenül alakulnak a városban és vonzáskörzetében.

2.1.3 Gazdaság

Gazdasági teljesítményét tekintve a térség és a járásközpont is elmarad a vármegyei és az országos átlagértékektől. Mezőkovácsházán, összhangban a vármegyei adatokkal - kimagasló a kereskedelem, gépjárműjavítás ágazatban működő cégek száma, de jelentős számú vállalkozás van a mezőgazdaságban valamint a különböző ipari szektorokban is. Ez utóbbiak száma csökkent, míg például a mezőgazdasági cégek száma emelkedett a helyzetelemzés által vizsgált időintervallumban jellemzően csökkent. Egyes mutatók (pl. BHÉ – bruttó hozzáadott érték) tekintetében Mezőkovácsháza adatai egyes járási településektől is elmaradnak.

A térségben vannak az ország legjobb minőségű szántóföldei (átlagosan 34,1 AK), amelyek kiválóan alkalmasak jó minőségű szántóföldi növények termesztésére, valamint az ezen alapuló állattenyésztésre. A relatíve kedvező adottságok (pl. fürdő) ellenére a turizmus és általában a szolgáltató szektor súlya nem meghatározó a városban, kevés a szálláshely és a turisztikai attrakciók fejlesztése is részben még a jövő feladata. A szektor ráadásul a koronavírus járvány miatt rendkívül nehéz helyzetbe került, ami a bővülést tovább nehezíti. Fontos ugyanakkor, hogy az ipari infrastruktúra fejlesztésére komoly lépések történtek az elmúlt években.

Általában kijelenthető, hogy nem települt meg a városban jelentősebb, magas hozzáadott értéket képviselő cég, mint ahogy a külföldi tőke is ez idáig elkerülte Mezőkovácsházát. A térség adottságai nem kedveznek a befektetők idevonzásának, letelepítésének. A térség rossz elérhetőségi viszonyai mellett a helyi munkaerő alacsony képzettsége is problémát jelent.

Mindezek ellenére a helyi vállalkozások több fejlesztést is lebonyolítottak az elmúlt években, hiszen járási szinten a Mezőkovácsházán nyertes EÖ-s projektek az összes járási támogatott fejlesztés mintegy 30%-át teszik ki. A megítélt támogatás mértéke Mezőkovácsházán eléri a járási vállalkozások részére megítélt támogatás 38%-át (717 millió forint).

Kijelenthető tehát, hogy miközben a helyi vállalkozások komoly fejlesztéseket hajtanak végre, a gazdasági ökoszisztéma komplex fejlesztésének még csupán a kezdeti lépései történtek meg.

Remélhetően a jövőben az ipari park fejlesztése, esetleg a helyi munkaerő képzését segítő programok vonzóvá teszik a várost a potenciális befektetők számára.

2.1.4 Infrastruktúra

A kiegyensúlyozott költségvetéssel működő önkormányzat az intézményfejlesztés kapcsán fontos célokat tűzött ki a gazdasági programban. Ezzel összhangban számos komoly beruházást végrehajtottak Mezőkovácsházán, így többek között megújult a városi könyvtár épülete is.

Közszolgáltatások terén a városban mind az oktatás-, mind pedig az egészségügyi- és szociális szektor jelen van, a helyi igények kielégítésére elegendő kapacitással.

Mezőkovácsháza egy-egy fontos vasúti és közúti tranzitfolyosó közé esik. A TEN-T maghálózati elemeknek besorolt M5-M43 autópályák és a Budapest - Lökösháza vasútvonal egyaránt az EU magzóna és Dél-Erdély/Bukarest/Constanta/Bulgária/Törökország között teremt igen fontos kapcsolatot, ezek a folyosók jelenleg is fejlesztés alatt állnak. Fontos lenne a minőségi ráhordó hálózat megléte. Mezőkovácsháza számára kulcskérdés a vármegyeszékhely és az M44 autótút elérése is, továbbá a közeli Arad, illetve a kicsit távolabbi Szeged megközelítése.

A belterületi kerékpáros infrastruktúra fejlesztésében komoly előrelépés történt Mezőkovácsházán, ugyanakkor a hasonló beruházások folytatása mindenképpen indokolt a jövőben. Ezenkívül a közúti közlekedés bel- és külterületi infrastrukturális feltételeinek további javítása, az alternatív közlekedési módok esetleges elterjedése nagyban segítheti a térség népesség megtartó és tőkevonzó erejének javítását.

2.1.5 A területrendezési és településrendezési tervek összhangja

Amint arra a 2014-2020-as időszakra vonatkozó ITS megalapozó vizsgálata is felhívja a figyelmet, Mezőkovácsháza Város területén az alábbi hatályos településrendezési eszközök érvényesek:

- Mezőkovácsháza Város Településrendezési Terve, Településszerkezeti Terv 2004.
- Mezőkovácsháza Város Településrendezési Terve, Szabályozási Terv 2004.
- Mezőkovácsháza Város Helyi Építési Szabályzata 2004.

Jelen dokumentum készítése során a képviselőtestület a település helyi építési szabályozásáról szóló 46/2004. (XII. 31.) rendelethez a 20/2008. (VI. 30.) ÖR., 24/2009. (X. 27.) sz. kt., 15/2010. (VIII. 5.), 21/2016. (XI. 29.), 26/2018. (XII. 18.), 14/2021. (IX. 02.), 19/2021. (X. 26.) sz. önkormányzati rendelettel egységes szerkezetben áll rendelkezésre.

A 2004-ben elkészült három dokumentum és azok alátámasztó munkarészei együttesen képezik a Településrendezési Terv (Terv) anyagát. Mivel a hatályos településfejlesztési koncepcióhoz korábban nem készült régészeti és építészeti szempontú örökségvédelmi hatástanulmány, a Terv alátámasztó munkarészei ezt is tartalmazzák.

Mezőkovácsháza hatályban lévő Helyi Építési Szabályzatát (HÉSZ) Mezőkovácsháza Város Önkormányzata Képviselő-testülete a 46/2004. (XII. 31.) önkormányzati rendelettel fogadta el. Jelen megalapozó vizsgálat készítésével egy időben-folyamatban van a HÉSZ felülvizsgálata, módosítása. Az aktualizálás oka a 2402.hrsz alatti Tárház „ipari Gip-1 építési övezet bővítése, annak kiegészítése a Tárháztól északra fekvő ingatlanokra. A jelenlegi „gazdasági Gksz-3” építési övezetbe sorolt terület övezeti besorolását át kell minősíteni „ipari Gip-1” besorolású építési övezetbe. A módosítás célja, a tárházat megközelítő ipari út építése, hogy a lakóterületekről a forgalom át kerüljön a megépítendő útra.

2.1.6 A hatályos településfejlesztési koncepció, a hatályos integrált településfejlesztési stratégia és a tervezet összhangja

Az alábbi ábra Mezőkovácsháza Város hatályos IT S-ének célrendszerét foglalja össze. A korábban nevesített célok és jelen tervezet megállapításai több ponton is illeszkedést mutatnak.

10. táblázat Településfejlesztési dokumentumok célja (forrás: Mezőkovácsháza Város hatályos ITS)

Noha Mezőkovácsháza elhelyezkedése a dinamikus fejlődésnek nem kedvez, a közlekedési kapcsolatok megújítása folyamatos (T3. Tematikus cél). A helyben elérhető közszolgáltatások infrastrukturális háttérének fejlesztésére példák és komoly jövőbeni törekvések vannak (T1. Tematikus cél), és ugyanez igaz a helyi gazdaság feltételrendszerének javítására is (T5. És T6. Tematikus célok). A városi környezet folyamatosan újul meg Mezőkovácsházán, ami T2. Tematikus céllal mutat illeszkedést.

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MONKARÉSZ

3.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

3.1.1 A folyamatok értékelése

A várost és térségét évtizedek óta kedvezőtlen demográfiai folyamatok jellemzik. Mezőkovácsháza lakossága folyamatosan csökken, 2010 és 2020 között 7,76%-kal esett vissza a lakónépesség Mezőkovácsházán, ami háromszorosa az országos népességfogyásnak, ugyanakkor nem éri el a Békés vármegyei fogyás szintjét. Ezzel párhuzamosan a lakosság korfája is idősödő tendenciát mutat, hiszen a 2020-as KSH T-Star adatokat összevetve láthattuk, hogy a mezőkovácsházai lakosságon belül a 0-14 évesek aránya az elmúlt mintegy 20 év során 5%-ot meghaladó mértékben csökkent, amely mellett a 65 év felettiek arányának növekedése is szembetűnő (5,5%). Mindez a természetes fogyás országos átlagot meghaladó mértékét vetíti előre. A népességcsökkenés másik oka az elvándorlás, melynek egyenlege ugyancsak évtizedek óta negatív a városban.

Az iskolázottság kapcsán már kedvezőbb tendenciákról lehet beszámolni, hiszen mind az általános iskolai, mind pedig a középfokú végzettséggel rendelkezők aránya nőtt a városban az elmúlt években.

A foglalkoztatási mutatók Mezőkovácsházán azt mutatják, hogy a város ebből a szempontból sérülékeny területnek számít. A nyilvántartott álláskeresők száma a vizsgált időszakban ugyan kedvezőbben alakult Mezőkovácsházán a járás egészére vonatkozó értékeknél, ám a kedvezőtlen folyamatok – pl. a 2019-es járvány – erőteljesebben fejtik ki negatív hatásukat a városban az országos átlaghoz viszonyítva.

Mezőkovácsháza komoly történeti hagyományokkal, erős helyi identitással rendelkező település. A város közösségei ápolják e tradíciókat, és őrzik a város múltját. A civil szervezetek közül több folyamatosan együttműködik az önkormányzattal, támogatja annak fejlesztési, értékmegőrző tevékenységét. A civil szervezetek működését nagyban befolyásolja az önkormányzat gazdasági ereje, támogató képessége ezzel együtt a jövőben – a város arculatának építése, a helyi közösségek erősítése érdekében – erre a területre továbbra is szükséges erőforrásokat csoportosítani.

A város humán infrastruktúrája alapvetően kielégíti a helyi igényeket. Az óvodai férőhelyek száma hosszabb időtávban stagnál, ezek kihasználtsága folyamatosan magas, 80% körül alakul. Az általános iskolai és középiskolai tanulók száma ugyanakkor folyamatosan csökken, amihez a bejáró tanulók számának visszaesése is társul. A szociális- és egészségügyi intézményrendszer szolgáltatásai megfelelő színvonalúak, ugyanakkor az infrastruktúra fejlesztésére a jövőben is szükséges forrást biztosítani.

Mezőkovácsháza helyi gazdasági ökoszisztémájában a kisvállalkozások dominálnak, hiányoznak a helyi gazdaságból a húzóágazatokban tevékenykedő nagyvállalatok, az olyan multinacionális cégek,

melyek alvállalkozói láncokon, beszállítóikon keresztül dinamizáló hatást gyakorolhatnának egy szélesebb vállalkozói körre. A Mezőkovácsházi járásban mindemellett hagyományosan decentralizált a gazdaság, hiszen az itt található városok önálló mikrotérségi centrumként működnek. A város gazdasági ereje részben emiatt egyes mutatók tekintetében még járási viszonylatban is gyengének mondható, hiszen amint láthattuk, például az egy lakosra jutó BHÉ (bruttó hozzáadott érték) alakulása kapcsán is több település megelőzi a járásközpontot.

A helyi gazdaság szerkezetében jelentős előremozdulást hozhat, ha az ipari parkba sikerül befektetőt vonzani. Űgyanígy hozzájárulhat a helyi vállalkozások versenyképességének javulásához a digitális átállásban való részvétel. Bár továbbra is jelentős szerepet tölt be a város gazdaságában, a mezőgazdaság súlya mintha csökkenne, ezt jelzi a működő társas vállalkozások számának csökkenése is. A szolgáltató szektor alapvetően a helyi igényeket elégíti ki, a turizmus szerepe – a kedvező helyi adottságok ellenére – marginális, a vendégek és a vendégéjszakák száma is rendkívül alacsony. Ennek megfelelően szálláshely kapacitás sem épült ki a városban, és a turisztikai vonzerők sokszínűségének hiánya is gondot jelent. Ezen jelentős mértékben változtatna olyan lokális, vagy vármegyei rendezvények szervezése, melyek hosszabb távon jelentős látogatószámot generáló attrakciókká nőhetnék ki magukat.

A városnak a vármegye DK-i részén fontos szerepe van a közlekedés-szerkezetben, miután a város közigazgatási területén áthaladó úthálózat egyben a térségi kapcsolatok (országhatáron túlnyúló) meghatározó útvonala jelenleg és távlatban is. A település Békéscsabától 45 km-re délre található. A román határ a várostól mintegy 20 kilométerre található. Az elmúlt években megépült M43-as autópálya, valamint M44-es gyorsforgalmi út részben javította a város közötti megközelíthetőségét, ugyanakkor a helyi gazdaság fejlődésére ezek a beruházások még nem fejtettek ki közvetlen pozitív hatást.

Mezőkovácsháza Város költségvetése az elmúlt évek (2015-2018) vonatkozásában kiegyensúlyozottnak tekinthető. 2019-ben és 2020-ban ugyanakkor az önkormányzati kiadások meghaladták a bevételeket. A költségvetés helyzetének javítása a kiadások csökkentésével vagy bevételek növelésével érhető el. Az önkormányzat számára elsődleges szempont a közszolgáltatások színvonalának növelése, ami nem teszi lehetővé a működési költségek jelentős mértékű csökkentését, illetve az ehhez szükséges beruházások elhalasztását.

A helyi foglalkoztatáspolitikai markáns elemét képezi a közmunkaprogram, ami hosszabb ideje sikerrel működik Mezőkovácsházán. A helyzetelemzésben vizsgált időszakban összességében mind a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatásban, mind az országos közfoglalkoztatási programban és a járási közfoglalkoztatási programban résztvevők száma csökkent Mezőkovácsházán.

Az elmúlt években Mezőkovácsháza Város Önkormányzata számos a települési környezet fejlesztését, a helyben elérhető települési szolgáltatások minőségének javítását célzó beruházást hajtott végre. Ehhez társultak azok a gazdaságfejlesztési projektek, melyek a város vonzerejét javíthatják. A városba jelentős mennyiségű Európai Űniós támogatás érkezett a múltban és a 2021-2027-es fejlesztési időszakban is komoly mértékű külső forrás bevonásával lehet kalkulálni. Mezőkovácsháza gazdaságfejlesztési programja megfelelő alapot biztosít ezekhez a fejlesztésekhez.

A településüzemeltetési szolgáltatások terén kulcsszereplő az önkormányzat által 2015-ben létrehozott Mezőkovácsházi Településgazdálkodási Kft. A gazdasági társaságot az alapító azzal a céllal hozta létre, hogy biztosítsa Mezőkovácsházán az önkormányzati tulajdonú lakások

üzemeltetési feladatait, azaz a számviteli ügyintézés és a tulajdonos felé a havonkénti elszámolás elkészítését. A folyamatosan fejlődő cég tevékenységi köre elsőként a közmunkaprogramok koordinálásával majd az 5800 Mezőkovácsháza, 2429 helyrajzi számon nyilvántartott ipari park kezelési feladataival egészült ki. A bővülő feladatkör részeként rendszeresen a Kft. végzi az önkormányzati tulajdonú bérlakások műszaki felülvizsgálatát, a beruházási munkálatok tervezését, lebonyolítását és műszaki ellenőrzését. Az önkormányzat megbízásából a Mezőkovácsházi Településgazdálkodási Kft. végzi a városi utak felújításának, a kerékpárutak építésének feladatait. A társaság feladatainak körébe tartozik a Vásárcsarnok, valamint a Borostyán Camping és Strandfürdő üzemeltetése is.

3.1.2 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése (SWOT)

Társadalom, humáninfrastruktúra

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • A népesség iskolai végzettségi mutatói javulnak • A helyi igényeket kielégítő humán infrastruktúra • Aktív, az önkormányzattal együttműködő civil szervezetek • Erős helyi identitás, aktív helyi közösségek 	<ul style="list-style-type: none"> • A természetes fogyás és elvándorlás következtében csökkenő népesség • Öregedő lakosság • A humán szolgáltatások infrastrukturális háttere fejlesztendő • Hosszabb távon az országos átlagnál jelentősen kedvezőtlenebb munkanélküliségi mutatók • Az országos átlagtól elmaradó jövedelmi helyzet
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • A demográfiai tendenciák javulásához hozzájárulhatnak az aktív munkaerő-piaci beavatkozások • A települési identitás erősítése és a város népességmegtartó képességének javulása • Helyi közszolgáltatási infrastruktúra további fejlesztése javítja a település népességmegtartó erejét 	<ul style="list-style-type: none"> • A népesség további öregedése a természetes fogyás és az elvándorlás következtében • Foglalkoztatási, munkaerőpiaci problémák továbbra is fennmaradnak • A civil szervezetek tevékenysége ellehetetlenül forráshiány miatt • A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányú változásával a település pénzügyi mozgástere szűkül

Gazdaság

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Fejlődő üzleti infrastruktúra • A városban működő cégek folyamatosan fejlesztenek • Kedvező adottságok a turisztikai ágazatban • A térségben vannak az ország legjobb minőségű szántóföldjei 	<ul style="list-style-type: none"> • Az agrárium súlya csökken a helyi gazdaságban • Alacsony tőkeemutatók a helyi cégeknél • Kedvezőtlen munkaerőpiaci viszonyok • Közép- és nagyvállalkozások alacsony száma • Nem települt meg a városban jelentősebb, magas hozzáadott értéket képviselő cég • A város közlekedési kapcsolatai további fejlesztésre szorulnak
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Helyi KKV-k hálózatos együttműködésének erősítése (klaszterek) • A megújuló energiaforrások széleskörű hasznosítása a gazdaságban • A digitalizáció erősítése a helyi vállalkozók körében • A városi közterületek modernizálása, „okos” fejlesztése hozzájárul a Mezőkovácsháza vonzerejének erősítéséhez 	<ul style="list-style-type: none"> • Az elvándorló munkaerő tovább szűkíti a betelepülni szándékozó vállalkozások mozgásterét • A gazdaságfejlesztési célú EU-s források a fejlettebb térségekben koncentrálnak • A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányú változásával, a csökkenő helyi adóbevételek miatt a település pénzügyi mozgástere szűkül

Intézményrendszer

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Az önkormányzat hatáskörébe tartozó közszolgáltatások megfelelően működnek 	<ul style="list-style-type: none"> • Az intézményi infrastruktúra egy része műszakilag nem felel meg az elvárásoknak • A csökkenő gyermekszám miatt romló kihasználtság (általános iskola és középfokú oktatási intézmény)
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Gazdaság- és vállalkozásfejlesztési funkciók erősítése az 	<ul style="list-style-type: none"> • A további feladatelvonás az intézményrendszer elsorvadását eredményezheti

<p>intézményrendszeren belül</p> <ul style="list-style-type: none">• Zöld, környezet- és klímabarát fejlesztésekkel az intézmények működési hatékonysága rövidtávon is javítható	<ul style="list-style-type: none">• A helyi adóbevételek csökkenése veszélyezteti az intézményrendszer működését• A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányú változásával a település pénzügyi mozgástere szűkül
--	---

3.1.3 A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

A Településrendezési Tervet a jelenlegi gyakorlat szerint 10 évente szükséges felülvizsgálni. Mezőkovácsháza Tervének átfogó felülvizsgálata tehát már 2014-ben esedékes volt. Jelen megalapozó vizsgálat készítésével egyidőben folyamatban van a HÉSZ felülvizsgálata, módosítása. Az aktualizálás oka a 2402.hrsz alatti Tárház „ipari Gip-1 építési övezet bővítése, annak kiegészítése a Tárháztól északra fekvő ingatlanokra. A jelenlegi „gazdasági Gksz-3” építési övezetbe sorolt terület övezeti besorolását át kell minősíteni „ipari Gip-1” besorolású építési övezetbe.

A hatályos Terv mindezek mellett meglehetősen bőkezű a fejlesztési területek kijelölésében. A kijelölt bővítési területek túlnyomó részét eddig érintetlenül hagyta a város fejlődése, ezek a továbbiakban is rendelkezésre állnak. A Terv esedékes felülvizsgálata során a még igénybe nem vett bővítési területek fenntartása célszerű, mert a jelenlegi jogszabályok az új területek kijelölését a korábbiaknál szigorúbb feltételekhez kötik. Ebben a vonatkozásban mindenképp előtt a települési zöldfelület-index megőrzésének kérdésköre, illetve egyes természetvédelmi oltalom alatt álló területek elhelyezkedése jelentkezik, mint korlátozó tényező.

A városfejlesztés rendelkezésére álló fontosabb bővítési területek:

- Tervezett lakóterület Reformátuskovácsháza és a vasútvonal között az Ipari, gazdasági városrészben.
- Tervezett gazdasági területek a vasútvonal mellett és a battonyai út körül az Ipari, gazdasági városrészben.
- Tervezett strand, kemping és sportterület bővítési területek a Szabadidő, sport városrészben.
- Tervezett különleges és üdülőterületek a külterületen.

Jelentősebb, a település növekedését korlátozó tényezők:

- Vasútvonal elhelyezkedése.
- Temető elhelyezkedése.
- Védőerdők a belterület déli határa mentén.
- Kutaséri csatorna menti ökológiai folyosó a belterülettől délre.
- Száraz-ér menti ökológiai folyosó a belterület nyugati szegélyén.
- Újabb beépítésre szánt területek kijelölésének szigorítása. Zöldfelület-index, Országos és Megyei Területrendezési Tervekben kijelölt kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete.

3.2 Probléma-és értéktérkép

ÉRTÉK			PROBLÉMA		
	MI?	HOL?		MI?	HOL?
Központi városrész					
1.	Kialakult intézményi terület	Hősök tere - Árpád út környezete	A	Településszerkezetet roncsoló lakótelepi beépítések	Széchenyi lakótelep
2.	Jelentős közparkok	Hősök terén és az Általános Iskola előtt	B	Településszerkezetet roncsoló intézményi beépítések az 1970-80-as évekből	Áruház, Városháza, Általános Iskola
3.	Legjobb szociális mutatókkal rendelkező városrész	Központi városrész	C	Megoldatlan közlekedési csomópont	Árpád út - Alkotmány utca sarok
4.	Közszolgáltatási infrastruktúra folyamatosan fejlesztésre kerül (szociális étkeztetés, napközi konyha)	Alkotmány u.			

5.	Megújuló, minőségi települési környezet	Árpád köz			
Szabadidő sport városrész					
6.	Fejleszthető sport és rekreációs területek	Strandfürdő, Kemping és Sporttelep	D	Alacsony szálláshely kapacitás	Szabadidő sport városrész
7.	Kiterjedt zöldterületek	Strandfürdő és sporttelep, valamint környezetük			
Keleti városrész					
			E	Szegregálódó területek	Ady Endre - Bem József utca között
Nyugati városrész					
			F	Településszerkezetet roncsoló lakótelepi beépítések	Ifjúsági lakótelep
			G	Településszerkezetet roncsoló kereskedelmi célú beépítések, parkoló felületek	Lidl és Penny Market áruházak
Ipari, gazdasági városrész					

8.	Ipari terület fejlesztése	Rózsa u.	H	Alulhasznosított, barnamezős területek	Vasútterület, Ipari területek
9.	További fejleszthető területek	Vasút és Battonyai út környete			
Reformátuskovácsnévási városrész					
10.	Komplex településfejlesztés – szociális városrehabilitáció	Bethlen u.-Móra u. stb.	I	A vasútvonal elvágja a város legnagyobb részétől	Vasútvonal
11.	Hagyományos karakterét őrző egykori településközpont	Táncsics utca középső szakasza	J	Legrosszabb szociális mutatókkal rendelkező városrész	Reformátuskovácsnévási városrész
12.	Zöldfelületi tengely kialakításának lehetősége	Reformátuskovácsnévási, Kunágota csatorna két oldalán	K	Gazdasági terület forgalma a lakóutcákat terheli	Kodály Zoltán - Bethlen Gábor utca
			L	Szegregálódó területek	Bethlen Gábor - Kodály Zoltán - Móra Ferenc utcák között.

11. táblázat: Mezőkovácsháza probléma- és értéktérképe (forrás: saját szerkesztés)

56. ábra: Mezőkovácsháza probléma- és értéktérképe (forrás: Igazgatási terület TSzT alapján saját szerkesztés)

3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1 Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

57. ábra Mezőkovácsháza városrészei (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)

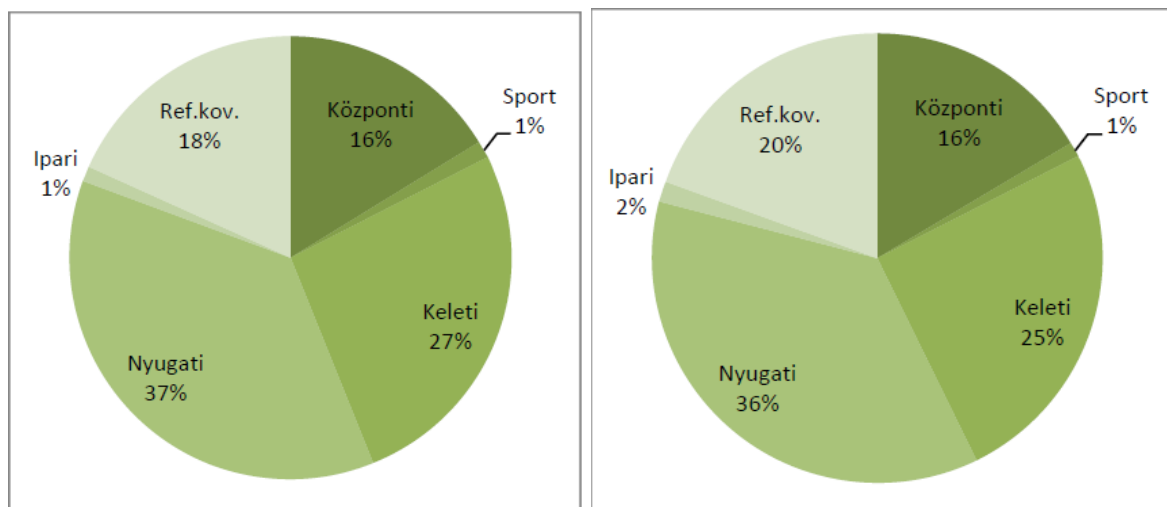
Mezőkovácsháza város 2014-2020-as időszakra vonatkozó, 2017-ben felülvizsgált ITS-ének megalapozó vizsgálata részletesen bemutatja a városban lehatárolt városrészeket. Ezek a területi lehatárolások a 2021-2027-es időszakra is érvényesek, az alábbiak szerint.

Városrész megnevezése	Határoló utcák neve
1. Központi városrész	József Attila u. páratlan oldala a Kossuth u-tól a Deák u-ig (1-3.) Fáy u. 1-33 és 2-30-32., Széchenyi lakótelep, Kossuth u. 127-163., Árpád köz, Hősök tere, Hársfa u., Árpád út 147-187/B. és 156-200., Deák u. 122-150.

2. Szabadidő sport városrész	Alkotmány u. 56. – városhatárig
3. Keleti városrész	Bem u., Puskin u., Ady u., Sármezey u. 98-160. és 63-121. Jókai u., Szabadság u. 98-160. és 105/A. és 167. Dózsa u. 130-196. és 135-195., Bajcsy-Zsilinszky u., Béke u. Kossuth u. 174.274. és 165-265., Árpád u. 202-298. és 191-181., Deák u. 168-230. és 149-223. Nyírfa u., Alkotmány u. 2-48
4. Nyugati városrész	Arany János u., Csillag u., Petőfi u., Alkotmány u. 1-49. Sármezey u. 1-61. és 2/A. és 46/A., Szabadság u. 1-103. és 2-94., Ifjúsági lakótelep, Dózsa u. 1-133. és 2-128/A., Kossuth u. 1-123. és 2-168. Kalocsa Róza u., József Attila u. (1. és 3. kivételével 19-ig) Árpád út 1-141. és 2-152., Fáy u. 34-70. és 35-67. Deák u. 1-137. és 4-118.
5. Ipari, gazdasági városrész	Szabadság u. – Ipartelepi út – Móra u. beépítetlen oldalával határolt terület, Hunyadi u., Vásárhelyi u., Rózsa u. Battonyai u., Végegyháza felé a közigazgatási határig
6. Reformátuskovácsné városrész	Mikes u., Rákóczi u., Táncsics u., Kodály u., Kinizsi u. Bethlen G. u., Móra u., Orosházi út

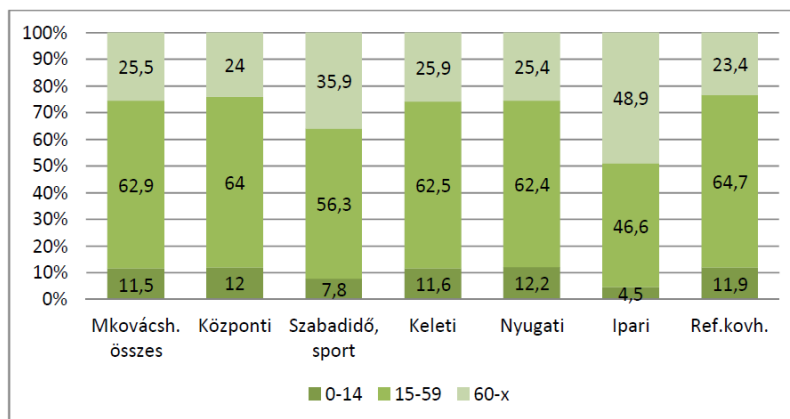
12. táblázat: Mezőkovácsháza városrészeinek lehatárolása

A városrészekre vonatkozó alábbi statisztikai adatok a 2011. évi népszámlálás során kerültek rögzítésre. 2022-ben újabb cenzusra kerül sor, ennek adatai a későbbiekben kerülnek feldolgozásra.

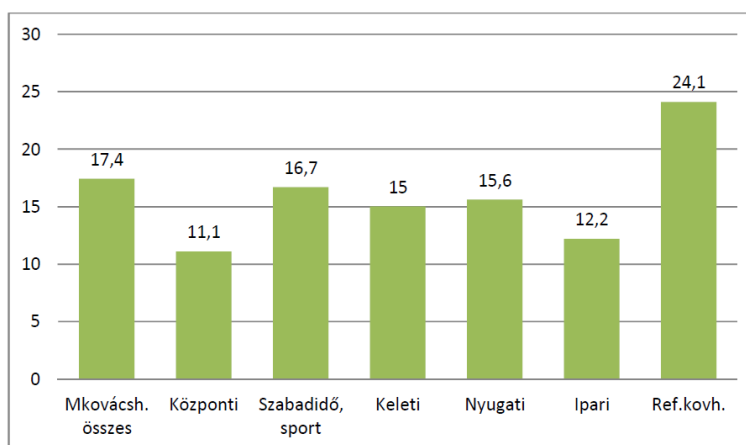
58. ábra: A lakások és a lakónépesség megoszlásának aránya Mezőkovácsháza városrészei között
(Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)

A városrészeket lakónépeség szerint vizsgálva megállapítható, hogy egy kiemelkedő népességszámú városrész van, a nyugati városrész (36%), ezt követi a Keleti városrész (25%). Ezeket két másik, nagyságrendileg azonos lakosságszámú városrész követi, a Központi városrész és Reformátuskovácsháza városrész, 16-20% -kal. Az ipari-gazdasági és a szabadidő és sport városrészben a lakosság megközelítően 3%-a él. A korábbi IVS adataihoz képest Reformátuskovácsházán élők aránya nőtt valamelyest 18-ról 20%-ra. A lakásszám megoszlása jobbra követi a fenti trendeket. A lakóterületi jellegű városrészek közül egyedül Reformátuskovácsházán alacsonyabb a lakások aránya, mint a lakosságé.

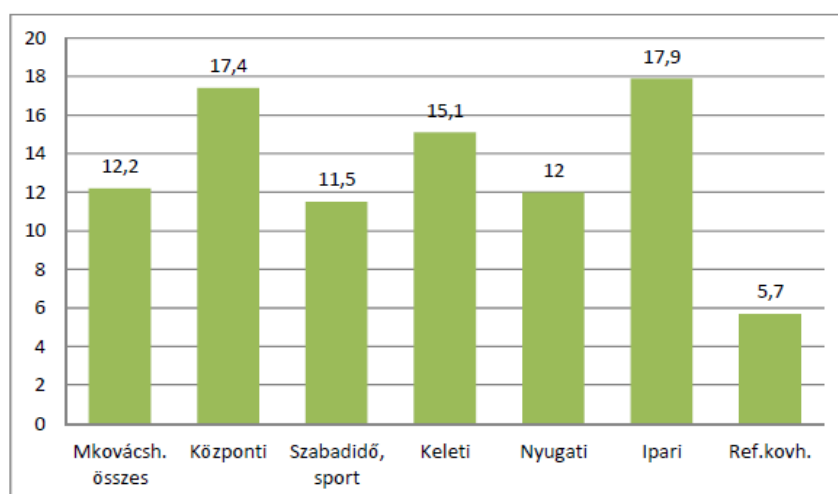
59. ábra: A lakónépeség korcsoportos összetétele városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)

A lakónépeségen belüli arányát vizsgálva a 0-14 éves korosztályról megállapítható, hogy a Nyugati és Központi városrészben élnek a legnagyobb arányban több mint 12%-t teszik ki a lakónépeségnek. Az átlagos 11,5%-os értékhez közelít a Keleti, azt kissé meghaladja Reformátuskovácsháza városrész mutatója. (A szabadidős, külterületi és ipari részek %-os aránya a nagyságrendileg alacsonyabb népesség szám okán nem adnak lehetőséget az összevetésre.) A korábbi IVS időszakában még a Központi városrészben képviseltették magukat legnagyobb arányban a gyerekek. A 15-59 éves korosztály lakónépeségen belüli arányát vizsgálva megállapítható, hogy ez az arány a Központi, a Keleti és Nyugati városrészben 62-64%-os, és az általuk képviselt népesség tömeg miatt e szám körül alakul a városi átlag is (62,9%). A szórás a városrészek között nagyobb, mint a 60-x éves korosztály esetében. A 60-x éves korosztály lakónépeségen belüli arányának alakulásáról megállapítható, hogy ez az arány a Központi, a Keleti és Nyugati városrészben 24%-26%-os, és az általuk képviselt népességtömeg miatt ez a szám határozza meg a városi átlagot is (25,5%). A szórás a városrészek között kisebb, mint a 15-59 éves korosztály esetében. A lakóterületi jellegű városrészek lakosságának kor szerinti összetételében nincsenek jelentős különbségek, mutatóik egyként romlottak az elmúlt 10 évben, lakosságuk öregedik.

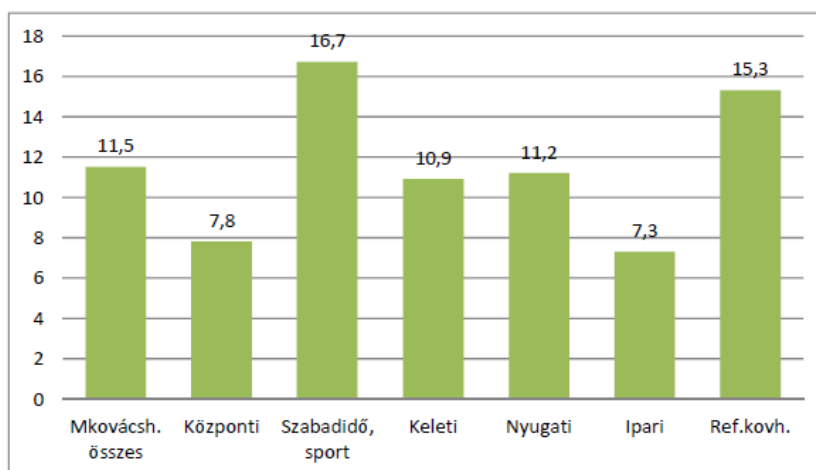
60. ábra: A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)

Mezőkovácsházán az aktív korúak több mint 17%-a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezik. A Központi városrészben ettől jóval kedvezőbb a helyzet, itt csak 11% az alacsonyan képzettek aránya az aktív korú népességben belül. A városrészek közül kirívóan a legkedvezőtlenebb a helyzet Reformátuskovácsházán, ahol az aktív korúak közel egynegyede csak az általános iskolát járta ki.

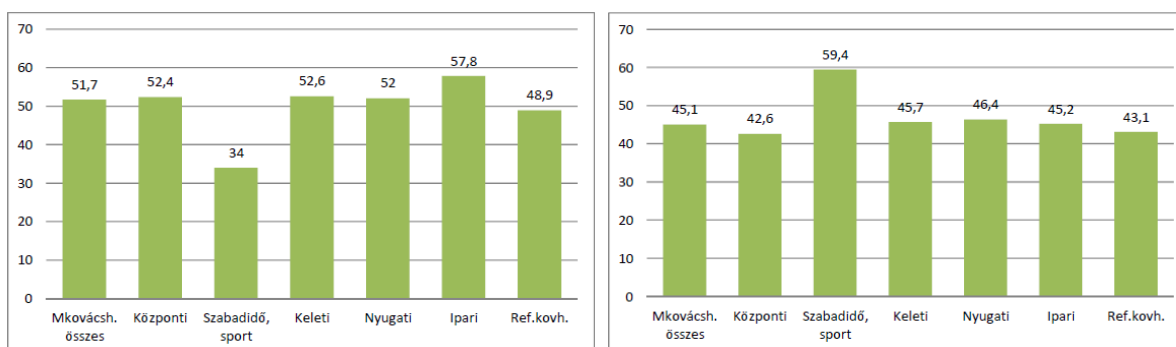
61. ábra: A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)

A lakóterületi jellegű és ezért összehasonlítható városrészek közül pozitív irányban kiemelkedik a Központi városrész a felsőfokú végzettséggel rendelkezők 17,4%-os arányával. Negatív értelemben Reformátuskovácsháza mutatói tűnnek fel, itt a felsőfokú végzettségűek aránya a harmada a központi városrésznek és fele a városi átlagnak.

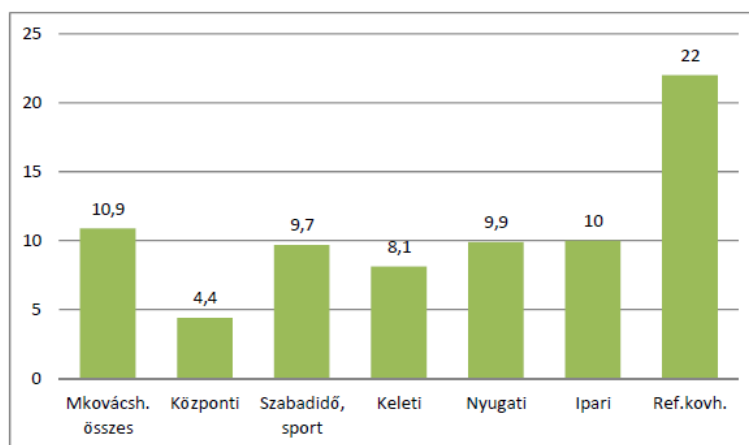
62. ábra: Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)

Vizsgálva az alacsony iskolai végzettségűeket és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezőket az aktív korúakon belül megállapítható, hogy a legjobb helyzetben a Központi városrész van itt a legalacsonyabb ez az érték 7,8%. Reformátuskovácsháza városrészben a legrosszabb mutató, a legkedvezőbb Központi városrészhez hasonlítva itt 7,3 százalékponttal magasabb az arány. Az iskolázottsági mutatók összességében javultak az elmúlt évtizedben és a városrészek közötti különbségek is mérséklődtek.

63. ábra: A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)

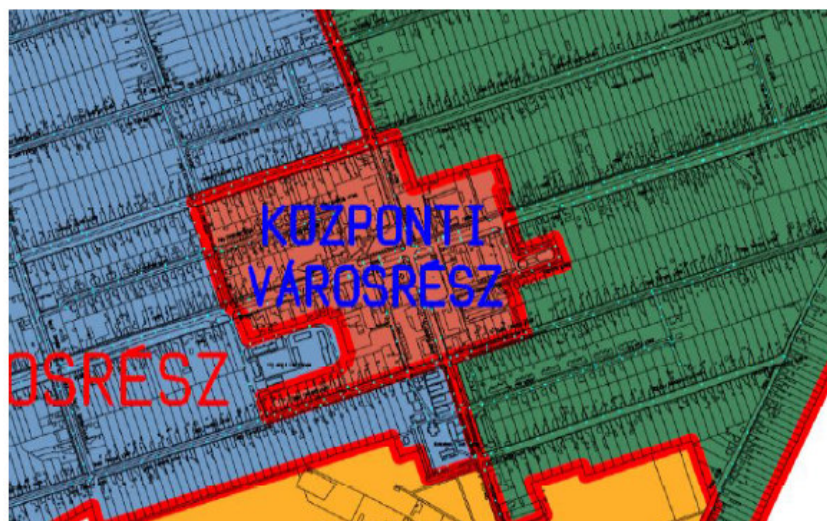
A foglalkoztatottság adatai szintén a fenti trendeket erősítik meg, ami nem véletlen, hiszen a kérdés szoros összefüggésben van az iskolázottság szintjével. A foglalkoztatottak arányát tekintve a lakóterületi jellegű városrészek közül legkedvezőbb a helyzet a Központi városrészben, legkedvezőtlenebb Reformátuskovácsházán. Némileg más a helyzet a foglalkoztatott nélküli háztartások esetében. Itt a Központi és Reformátuskovácsházi városrészek adatainak eltérése csekély. Ebből a szempontból legkedvezőbb a helyzet a Keleti és Nyugati városrészekben.

64. ábra: A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül városrészenként Mezőkovácsházán (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)

Kirívók a különbségek a lakások állapotának tekintetében. Az adatok azt mutatják, hogy az egyes városrészek között komoly területi eltérések alakultak ki. A legkedvezőtlenebb mutatókkal bíró Reformátuskovácsházi városrészben ötszöröse a műszakilag elavult, félkomfortos, vagy komfort nélküli lakások számának aránya, mint a legjobb helyzetű Központi városrészben és kétszerese a városi átlagnak. Ez jelenti egyfelől Reformátuskovácsháza presztízsének igen alacsony voltát és a Központi rész kiugró fejlettségét is Mezőkovácsházán belül. Mindazonáltal a helyzet az utóbbi évtizedben sokat javult, a műszakilag elavult lakások aránya a Központi városrészben harmadára, Reformátuskovácsházán a felére csökkent, a városi átlag szintén közel harmadára esett.

3.3.1.1 Központi városrész

65. ábra: A Központi városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)

A városrész jellemzői, funkció ellátottság

Mezőkovácsháza központi intézményterületét foglalja magában. Történetileg nem volt önálló városrész, településszerkezetében, utcahálózatában sem határolódik el környezetétől. A szocializmus éveinek városfejlesztése következtében azonban, funkcionális értelemben Szerkezeti tengelye az Árpád utca és az erre merőleges Alkotmány utca, ezek metszéspontjában alakult ki a parkosított Hősök tere, amely Mezőkovácsháza főterének tekinthető. Parkosított területek vannak a XIX. század végén épült templom körül és az Árpád utca intézménysora előtt. A közterületek térfalai a XX. század második felének építési tradíciókat nem tisztelő beépítési módjai következtében több helyen feloldódtak, határozatlanná váltak. Különösen súlyosan sérült eredeti településszerkezete a Széchenyi lakótelep felépültével. Területének legnagyobb részét az adottságoknak megfelelően központi vegyes területbe sorolta a Településrendezési Terv. A lakótelepi beépítések nagyvárosias lakóövezetbe kerültek, egyéb lakóterületei általában kisvárosias lakóterületek. A Központi városrészben a 2011-es népszámlálás idején 988 fő lakott 468 lakásban. A városrészben a legalacsonyabb a csak általános iskolát végzettek és legmagasabb a felsőfokú képzettséget szerzettek aránya. Egyéb mutatóit tekintve is kiemelkedik Mezőkovácsházán belül. Jelentősebb gazdasági létesítmény a városrészben nem található, bár természetesen számos vállalkozást jegyeztek be területén. Megközelíthetősége, forgalmi helyzete a városon belül jó, a területén áthaladó Gyulára vezető országos út azonban környezeti terheket generál.

A városrész funkció ellátottsága az alábbiak szerint alakul:

Funkció neve	Kapcsolódó tevékenység, szolgáltatás
--------------	--------------------------------------

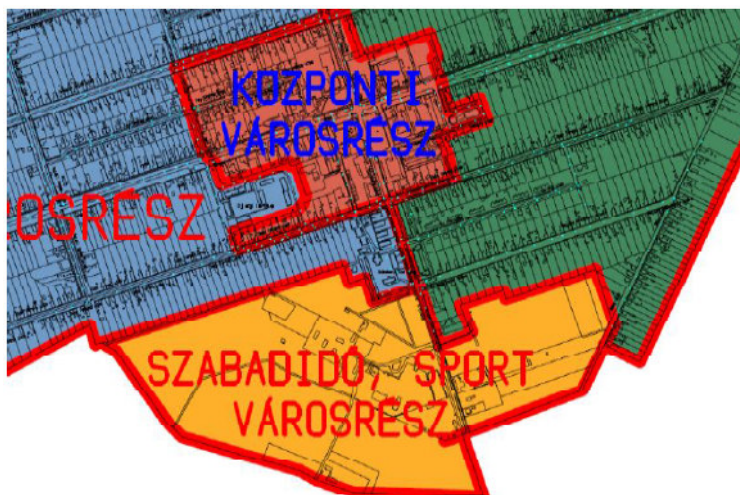
Humán szolgáltatások	Gyermek háziorvosi rendelő, Felnőtt orvosi ügyelet, Gyermek orvosi ügyelet, Gyógyszertár, Felnőtt fogászati rendelő, Gyermek fogászati rendelő, Mentőállomás, Állatorvosok, Óvoda, Általános iskola, Kollégium
Igazgatási-adminisztráció	Polgármesteri Hivatal, Okmányiroda, Mezőkovácsházai Járási Hivatal és Kormányablak, Rendőrség (rendőrkapitányság)
Közösségi funkciók	Önkormányzati közművelődési könyvtár, R.k. templom, Művelődési ház
Gazdaság, kereskedelem, szolgáltatás	Piac, Posta, Kiskereskedelmi üzletek (százas nagyságrendben), Bankok, Pénzügyi szolgáltatók, Szolgáltatóközpont, Irodaházak Panzió, Vendéglátó egységek (3 db)
Közlekedés	Autóbusz pályaudvar

A Központi városrész SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> Lakosságának a városon belüli relatív kedvező demográfiai, képzettségi mutatói. Itt összpontosul az intézmények, kereskedelmi, szolgáltatási létesítmények legnagyobb része Megközelíthetősége, szerkezeti kapcsolatai jók Jelentős zöldfelületekkel rendelkezik 	<ul style="list-style-type: none"> Településszerkezete, térfalai sérültek, széteső utcaképek. Parkolási gondok. Lakótelepi házak energetikailag, műszakilag elavultak. Széchenyi lakótelep körzetében hagyományidegen beépítési módok. Átmenő forgalom környezeti hatásai. Leromlott műszaki állapotú, kihasználatlan létesítmények (pl. mozi). Egységes zöldfelület alakítás, térburkolatok hiánya.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> Közterületek, intézmények környezetbarát és fenntartható megújítása pályázati forrásokból. Lakótelepek megújulása külső forrásokból. Járási szerepkör révén jelentősége 	<ul style="list-style-type: none"> Központi közútfejlesztések növelik a környezeti ártalmakat. A fejlesztések elmaradásával a környezet állapota leromlik. Kedvezőtlen településépítészeti tendenciák miatt az utcaképek tovább

<p>emelkedik.</p> <ul style="list-style-type: none">• Központi közútfejlesztések forgalomnövelő, városélénkítő hatása.	<p>romlanak</p> <ul style="list-style-type: none">• A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányú változásával a település pénzügyi mozgástere szűkül
--	--

3.3.1.2 A Szabadidő, sport városrész

66. ábra: Szabadidő, sport városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)

A városrész jellemzői, funkció ellátottság

Mezőkovácsházának a központi intézményterülethez délről csatlakozó, alapvetően sport és rekreációs, valamint temetőterületeknek helyet adó része. Területe az Alkotmány u. 56. sz. épülettől a városhatárig terjed. Történetileg nem volt önálló városrész, településszerkezetében, utcahálózatában sem határolódik el környezetétől. Az utóbbi évtizedek városfejlesztése nyomán és rekreációs rendeltetésű területeknek ad helyet, másik jellemző területhasználata a felhagyott temető. Szerkezeti tengelye az Alkotmány utca, amely a városközponttal köti össze közvetlenül.

Területének legnagyobb részét az adottságoknak megfelelően különleges és üdülő területfelhasználási egységbe sorolta a Településrendezési Terv, a beépítésre szánt területek és a belterületi határ között pedig erdőterületek vannak. A városrészben valósulhat meg a mezőkovácsházi fürdő és kemping bővítése a Terv szerint. A sportterület és üdülő- és strandterület egymáshoz közeli fekvése kiváló, azonban a reformátuskovács házi városrészből nehezen elérhetők. 2022 folyamán a fürdő termálkútjának rekonstrukciója zajlik, vagyis a létesítményben folyamatosan zajlanak fejlesztések.

A lakóterületekkel alig rendelkező városrészben a 2011-es népszámlálás idején mindössze 64 fő lakott 36 lakásban. Jelentősebb gazdasági létesítmény a városrészben nem található. Megközelíthetősége, forgalmi helyzete a városon belül jó, a Gyulára vezető országos út könnyen elérhető.

A városrész funkció ellátottsága az alábbiak szerint alakul:

Funkció neve	Kapcsolódó tevékenység, szolgáltatás
--------------	--------------------------------------

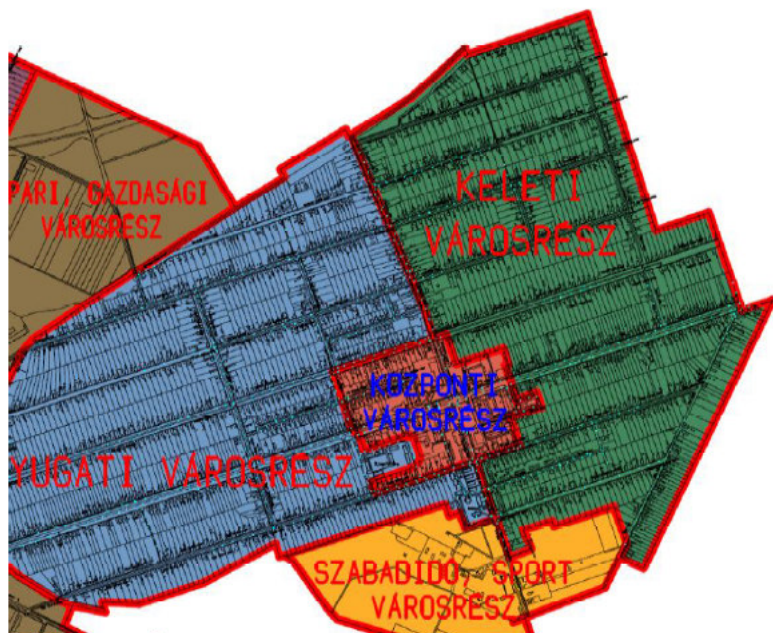
Humán szolgáltatások	Nem releváns
Igazgatási-adminisztráció	Nem releváns
Közösségi funkciók	Sporttelep, Strand, Temető (felhagyott, kegyeleti parkként működő), Szabadtéri szabadidő központ, Parkerdő
Gazdaság, kereskedelem, szolgáltatás	Vendéglátó egység, MEZTEP Kft. központi telephelye
Közlekedés	Autóbusz megállóhelyek

A Szabadidő, sport városrész SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Itt összpontosulnak a rekreációs és sportlétesítmények. • Megközelíthetősége, szerkezeti kapcsolatai általában jók. • Jó kapcsolat a városközponttal. • Jelentős zöldfelületekkel rendelkezik. • Közvetlen megközelítési lehetőség a battonyai útról a város érintése nélkül. • Kiterjedt erdőterületekkel határos. • Kiváló minőségű termálvíz. • Jelentős rendezvények lebonyolítására alkalmas terület. • 	<ul style="list-style-type: none"> • Lezárt temetők elhelyezkedése, azok határolásának megoldatlansága. • Sport és rekreációs területek fejlesztésének elmaradása, szolgáltatásaik, lehetőségeik szűk köre. • Strand elavult infrastruktúrája. • Zöldfelületek rendezetlensége, elhanyagoltsága, egységes térburkolatok hiánya. • Széteső településkép, építészeti kiforratlan arculat. • Szennyvíztelep közelsége. • Vendéglátó- és szálláshelyek hiánya. • A város északi területeiről nehezen elérhető
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Közterületek, intézmények környezetbarát és fenntartható megújítása pályázati forrásokból pályázati forrásokból. • Turizmus fejlesztése (fürdő, szálláshely, egyéb attrakciók). • Központi közútfejlesztések forgalomnövelő, városélénkítő, turizmusfejlesztő hatása. • Tanuszoda elhelyezése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fejlesztések elmaradásával a fürdő behozhatatlan lépéshátrányba kerül a közeli fürdőhelyekkel szemben. • A fejlesztések elmaradásával a környezet és az építmények állapota végzetesen leromlik. • Megvalósuló fejlesztések finanszírozhatatlanná válnak, veszteségeikkel terhelik a városi

	<p>költségvetést.</p> <ul style="list-style-type: none">• Fejlesztések nem járnak együtt egységes arculat kialakításával.• A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányú változásával a település pénzügyi mozgástere szűkül
--	--

3.3.1.3 Keleti városrész

67. ábra: Keleti városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)

A városrész jellemzői, funkció ellátottság

Mezőkovácsháza kovácsházi városnegyedének az Alkotmány utcától keletre eső részét foglalja magába. Történetileg nem volt önálló városrész, településszerkezetében, utcahálózatában sem határolódik el környezetétől. Szerkezeti tengelye az Árpád utca, az erre merőleges Alkotmány utca választja el a Nyugati városrésztől, északi határa a vasútvonal. Területének legnagyobb részét az adottságoknak megfelelően lakóterületbe sorolta a Településrendezési Terv, megtalálhatók kisvárosias, falusias és kertvárosias lakóterületek is. A városközpont közelében a Terv megteremti a beépítés sűrűsödésének elvi lehetőségét a mély telektömbök feltárásával. Az Árpád utcával határolt tömbjeinek kisebb része vegyes terület. A Keleti városrész legnagyobb részén családi házas beépítések vannak.

A Keleti városrészben a 2011-es népszámlálás idején 1515 fő lakott 759 lakásban. A városrész demográfiai és szociális mutatói jobbára megegyeznek, vagy kevéssé térnek el a városi átlagtól. Annak ellenére igaz ez, hogy itt található a KSH által azonosított egyik szegregálódó terület, de ennek kiterjedése meglehetősen kicsi, így a városrész adatait alig befolyásolja.

Jelentősebb gazdasági létesítmény a városrészben nem található, bár természetesen néhány vállalkozást bejegyeztek a területén. Megközelíthetősége, forgalmi helyzete a városon belül jó, a területén áthaladó Gyulára vezető országos út azonban környezeti terheket generál. Néhány fontos

intézmény a Keleti városrész területére esik, azonban ezek sokkal inkább tartoznak a városközpont intézményi zónájába, mint a Keleti városrész zömmel lakóterületi jellegű területességébe.

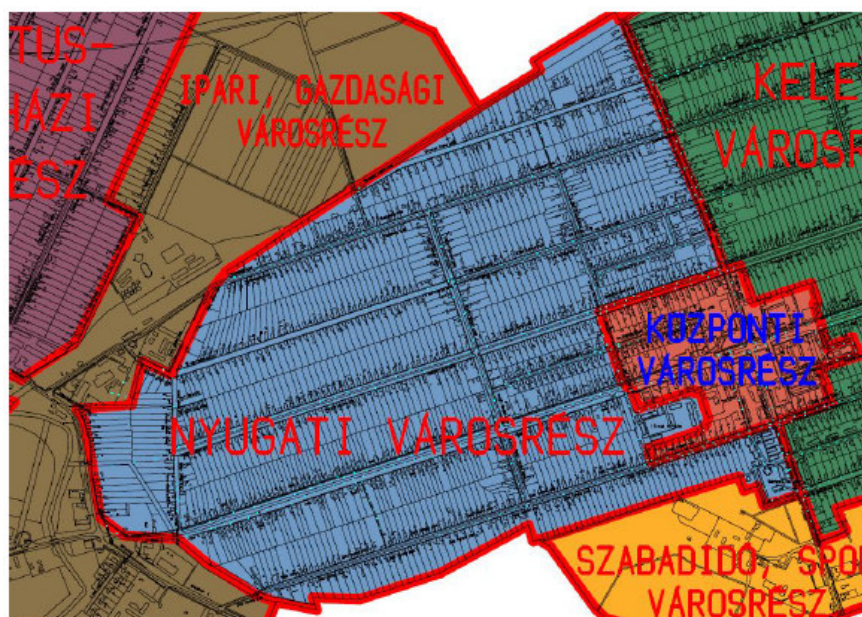
A városrész funkció ellátottsága az alábbiak szerint alakul:

Funkció neve	Kapcsolódó tevékenység, szolgáltatás
Humán szolgáltatások	Járóbeteg szakellátás, Tüdőgondozó intézet, Középiskola, Védőnői Szolgálat
Igazgatási-adminisztráció	Járási Munkaügyi Központ
Közösségi funkciók	Nem releváns
Gazdaság, kereskedelem, szolgáltatás	Kiskereskedelmi üzletek (30-40 egység), Vendéglátó egységek (3 db), Állatorvosi rendelő, Oroscom Kft.
Közlekedés	Béla majori vasúti megálló, Autóbusz megállóhelyek

Keleti városrész SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> Városközponthoz közeli, általában kellemes lakókörnyezet. Kisvárosi és falusi életforma előnyeinek együttes jelenléte. Jó kapcsolat a városközponttal. Általában kedvező szerkezeti, forgalmi kapcsolatok 	<ul style="list-style-type: none"> Szegregálódó területek. Monoton, zöldterületek és teresedések nélküli településszerkezet. Átmenő forgalom, vasút lakókörnyezetre káros hatásai az Árpád utca környezetében. Mezőgazdasági területek porszennyezése felől védtelen. Ötcafásítás, zöldterületi és játszótér ellátottság elégtelen.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> Ha a lakosság környezetével szemben igényesebbé válik, a lakóterületek fejlődése a települési arculat pozitív változását hozza. Zöldterület fejlesztése külső forrásból. Kiürülő telkeken kisebb zöldfelületek, játszótérek létrehozása 	<ul style="list-style-type: none"> Kedvezőtlen demográfiai folyamatok miatt elindul a szélső lakóterületek kiürülése, degradálódása. Fejlesztési források elmaradása A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányú változásával a település pénzügyi mozgástere szűkül

3.3.1.4 Nyugati városrész

68. ábra: Nyugati városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)

A városrész jellemzői, funkció ellátottság

A városrész Mezőkovácsháza kovácsházi városnegyedének az Alkotmány utcától nyugatra eső részét foglalja magába. Történetileg nem volt önálló városrész, településszerkezetében, utcahálózatában sem határolódik el környezetétől. Szerkezeti tengelye az Árpád utca, az erre merőleges Alkotmány utca választja el a Keleti városrésztől, északi határa a vasútvonal. Keresztirányú tengely a Petőfi utca, amelytől keletre nincs harántirányú utca a városrészben, ezért a lakótömbök rendkívül nyújtottak. Területének legnagyobb részét az adottságoknak megfelelően lakóterületbe sorolta a Településrendezési Terv, megtalálhatók nagyvárosias (Ifjúsági lakótelep), kisvárosias, és falusias lakóterületek is. A lakótelepen kívül a városrészben általában családi házas beépítések az általánosak.

A közterületek térfalai egyes helyeken a XX. század második felének építési tradíciókat nem tisztelő beépítési módjai következtében több helyen feloldódtak, határozatlanná váltak. Különösen súlyosan sérült eredeti településszerkezete az Ifjúsági lakótelep felépültével. A városközpont közelében a Terv megteremti a beépítés sűrűsödésének elvi lehetőségét a mély telektömbök feltárásával. A Nyugati városrészben a 2011-es népszámlálás idején 2181 fő lakott 1054 lakásban, ezzel Mezőkovácsháza legnépesebb városrésze. A városrész demográfiai és szociális mutatói jobbra megegyeznek, vagy kevéssé térnek el a városi átlagtól.

Jelentősebb gazdasági létesítmény a városrészben nem található, bár természetesen néhány vállalkozást bejegyeztek a területén.

Megközelíthetősége, forgalmi helyzete a városon belül jó, a területén áthaladó Gyulára vezető országos út azonban környezeti terheket generál.

Nyugati városrész SWOT analízise

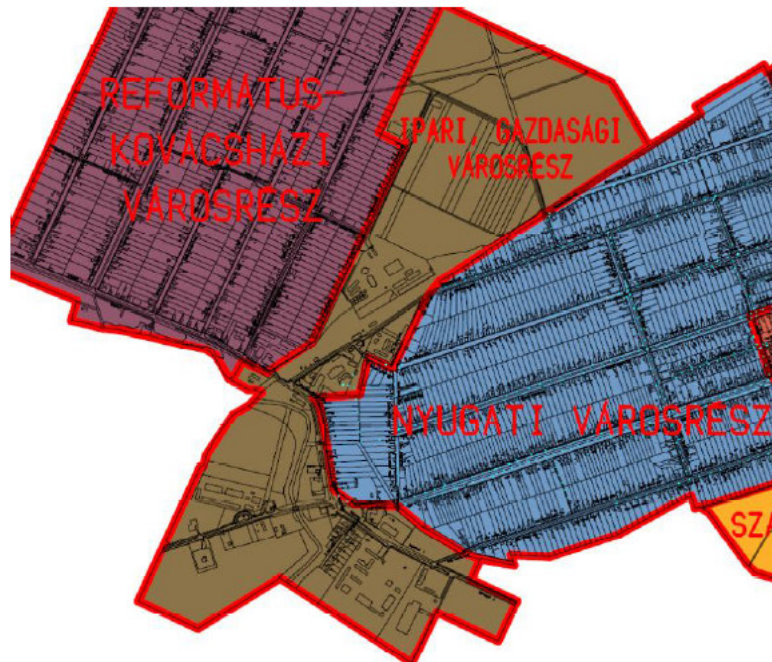
ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Városközponthoz közeli, általában kellemes, élhető lakókörnyezet • Kisvárosi és falusi életforma előnyeinek együttes jelenléte • Jó kapcsolat a városközponttal és a gazdasági területekkel • Általában kedvező szerkezeti, forgalmi kapcsolatok 	<ul style="list-style-type: none"> • Monoton, zöldterületek és teresedések nélküli településszerkezet • Ifjúsági lakótelep környezetében roncsolt településszerkezet • Átmenő forgalom lakókörnyezetre káros hatásai az Árpád utca, Vásárhelyi és Battonyai utca környezetében • Nyugati része közvetlenül csatlakozik az ipari, gazdasági területekhez • Ötcafásítás, zöldterületi és játszótér ellátottság elégtelen
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Lakosság környezetével szemben igényesebbé válik, a lakóterületek fejlődése a települési arculat pozitív változását hozza. • Panel rehabilitáció külső forrásokból. • Zöldterület fejlesztés külső forrásból. • Kiürülő telkeken kisebb zöldfelületek, játszóterek létrehozása. • Turisztikai fejlesztésekkel magán szálláshelyek megjelenése 	<ul style="list-style-type: none"> • A fejlesztés- és támogatáspolitikai, a jogszabályi környezet állandó változása, kiszámíthatatlansága • Fejlesztési források elmaradása • Kedvezőtlen demográfiai folyamatok miatt elindul a szélső lakóterületek kiürülése, degradálódása • A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányú változásával a település pénzügyi mozgástere szűkül

A városrész funkció ellátottsága az alábbiak szerint alakul:

Funkció neve	Kapcsolódó tevékenység, szolgáltatás
Humán szolgáltatások	Felnőtt háziorvosi rendelő, Idősek klubja, Óvoda, Bölcsőde, magán gyermekorvosi rendelő
Igazgatási-adminisztráció	Tűzoltóság
Közösségi funkciók	Játszóterek
Gazdaság, kereskedelem, szolgáltatás	Kiskereskedelmi üzletek (30-40 egység),

	Vendéglátó egység, edzőterem
Közlekedés	Vasúti megálló

3.3.1.5 Ipari, gazdasági városrész

69. ábra: Ipari, gazdasági városrész (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)

A városrész jellemzői, funkció ellátottság

Mezőkovácsháza kovácsházi városnegyedének nyugati, zömmel gazdasági funkciójú területei és a Reformátuskovácsháza és a vasút közötti terület. A város ipari, gazdasági területei a vasútvonal két oldalán és a battonyai út mentén alakultak ki. A városrész történetileg nem volt önálló, területileg alig összefüggő, három nagyobb részből áll. A Móra Ferenc utcától délre, Reformátuskovácsháza és a vasút között kialakult gazdasági területek vannak, nagyméretű ipari létesítményekkel, melyek közül kiemelkedik a gabonasiló (Tárház), melynek teherforgalma jelentős zavaró tényező. Ennek szomszédságában jelölte ki a Településrendezési Terv Mezőkovácsháza legnagyobb lakóterületi fejlesztésének helyét, mely tervi elem a realitások fényében felülvizsgálatra szorul. A fentieknek megfelelően a városrész ezen szegmensében gazdasági és lakóterületeket, erdőterületeket (véderdő) és zöldterületeket határoz meg elsősorban a Terv. A tervezett, gazdasági és lakóterületek ez idáig nem épültek be, mezőgazdasági művelés alatt állnak, csakúgy, mint a kijelölt erdőterületek is.

A városrészt, ahogy Mezőkovácsházát is, két részre szakítja a vasútvonal. A vasút és vasútállomás jelenléte valamikor gazdaságfejlesztő hatású volt, a pálya mai állapotában azonban csak - távoli - lehetőségként vehető számba. A városrész vasúttól délre eső kovácsházi felének szerkezeti tengelye az Orosháza-Battonya út, keresztengelye a gyulai út, így megközelítése, közlekedési kapcsolata a város lakóterületeivel jó, ugyanakkor a terület kellően szeparált. Beépítésre szánt területének legnagyobb részét az adottságoknak megfelelően gazdasági területbe sorolta a Terv, a gazdasági területekbe ékelődő kedvezőtlen adottságú Rózsa utcai lakóterület és az Idősek Otthona kivételével.

Az Ipari, gazdasági városrészben a 2011-es népszámlálás idején 88 fő lakott 34 lakásban. Jelentősége Mezőkovácsháza gazdasági életében kiemelkedő, itt található a belterület ipari, gazdasági létesítményeinek meghatározó többsége. A Településszerkezeti Terv a városrészben biztosít lehetőséget a gazdasági, termelő funkciójú területek bővülésére, nagyobb területigényű vállalkozások megtelepedésére. Megközelíthetősége, forgalmi helyzete a városon belül jó, csak a Keleti városrésztől esik kissé messze, a területén áthaladó Gyulára, valamint Orosházára, Battonyára vezető országos utak azonban környezeti terheket generálnak. Bár a városrész döntően gazdasági, iparterületi jellegű, néhány fontos intézmény a területére esik.

A városrész funkció ellátottsága az alábbiak szerint alakul:

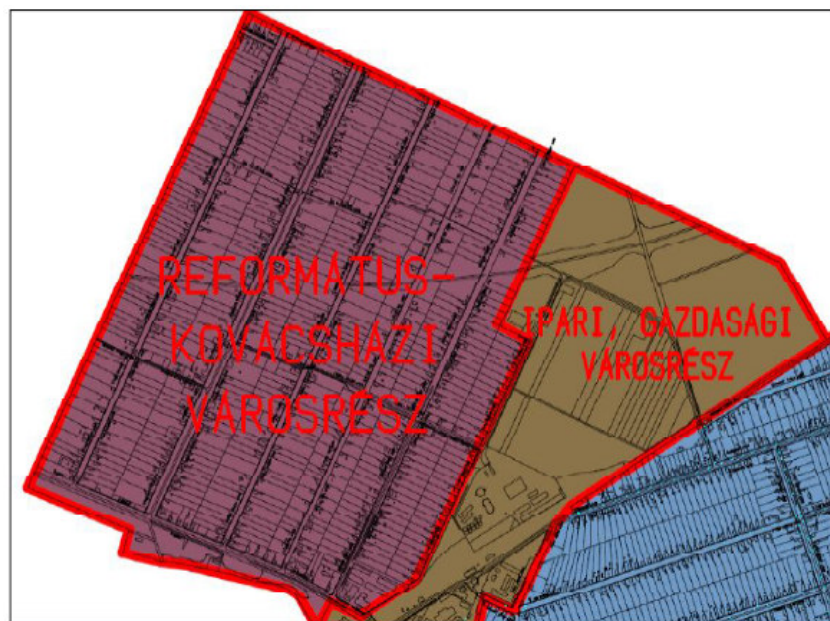
Funkció neve	Kapcsolódó tevékenység, szolgáltatás
Humán szolgáltatások	Felnőtt háziorvosi rendelő, Időskorúak bentlakásos otthona
Igazgatási-adminisztráció	Nem releváns
Közösségi funkciók	Nem releváns
Gazdaság, kereskedelem, szolgáltatás	Kiskereskedelmi üzletek, Benzinkút, Hungáris Pehely Kft. telephelye, Molonit Kft. tüzép telepe, Önkormányzati ipari terület, Tárház, Szivárvány Aqua Kft. telephelye
Közlekedés	Vasútállomás

Ipari, gazdasági városrész SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> Fő közlekedési tengelyekhez közeli elhelyezkedés, jó közúti kapcsolatok. Vasút közelsége, meglévő iparvágányok. Kiépült infrastruktúra elérhetősége. Területbővítési lehetőségek helyben rendelkezésre állnak. Orosháza, Mezőhegyes és Battonya felől a városközpont érintése nélkül elérhető közúton 	<ul style="list-style-type: none"> Bővítési területeken nincs kiépült infrastruktúra. Beékelődő lakó- és intézményterületi zárványok. Vasúttól északra fekvő részeinek megközelítése problémás. Barnamezős területek. Vasúti szállítás lehetősége nem áll rendelkezésre. Védőzöldek hiánya. Ökológiai folyosó közelsége.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK

<ul style="list-style-type: none">• Gazdaságfejlesztési források.• Kedvező gazdasági környezetben megindul a vállalkozások betelepődése.• Ipari park.• Vasúti szállítás feltételeinek megteremtése.• Központi közútfejlesztések.	<ul style="list-style-type: none">• Kedvezőtlen gazdasági folyamatok miatt nem épülnek be a tervezett területek, meglévőkön szaporodnak a rozsdáövezetek.• Fellendülő gazdasági élet környezetkárosító hatásai, átmenő forgalom a városon.• Ipari park benépesülése elmarad
--	---

3.3.1.6 Reformátuskovácsnévázi városrészt

70. ábra: Reformátuskovácsnévázi városrészt (forrás: Mezőkovácsnévázi Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)

A városrészt jellemzői, funkció ellátottság

A valamikor önálló Reformátuskovácsnévázi tartozik ide. Területe az alábbi utcákra, terekre, utcaszakaszokra terjed ki: Mikes u., Rákóczi u., Táncsics u., Kodály u., Kinizsi u., Bethlen G. u., Móra u., Orosházi út. Az egyetlen tényleges történelmi megalapozottsággal bíró városrészt. Településstruktúrája Kovácsnévázihoz nagyjában hasonló: hosszú, nyújtott tömbökből álló, mérnöki szerkezetű egykori dohánykertészség. Szerkezeti tengelye a Táncsics utca, amelynek középső szakaszán, a templom körül vannak az egykori falu legjelentősebb középületei. Eredetileg zsákfalú volt, a Táncsics utca az orosházi útra vezető bekötőút belterületi szakasza. Ez a kedvezőtlen szerkezeti adottság alig változott az idők során, a vasúton túli területekkel való összeköttetése máig rossz. A fejlesztések árnyékában élő városrészt napjainkig megőrizte tradicionális településképeinek egy-egy vonását. Ahogy neve is mutatja, a történelem során népessége vallásilag, etnikailag elkülönült Mezőkovácsnéváziától. Beépítésre szánt területének legnagyobb részét az adottságoknak megfelelően falusias lakóterületbe sorolta a Településstruktúrái Terv, csak a templom körül, az egykori faluközpontban jelölve ki kisméretű vegyes területet. A rossz zöldfelület-ellátottságú városrészt mutatóinak javítására átlós zöldfelületi tengely kialakítását javasolja a Terv a városrészt átszelő csatorna partjain. A Reformátuskovácsnévázi városrésztben a 2011-es népszámlálás idején 1171 fő lakott 526 lakásban. Bár területe a kovácsnévázi városrésztnek mintegy kétharmada, mégis csak a város lakosságának mintegy hatoda él itt. A szociális mutatók Mezőkovácsnévázián belül ebben a városrésztben a legrosszabbak, nem véletlen, hogy itt található a KSH által azonosított szegregálódo területek egyike. Különösen nagy a városrészt lemaradása a lakások műszaki állapotát illetően. Óriási

problémája a falusi mivoltát töretlenül őrző településrésznek, hogy szélső tömbjeiben, a Dél-békési falvak egy részéhez hasonlóan, sok házat elhagytak tulajdonosai, egész házsorok ürülnek ki, a településszövet gyakorlatilag elfoszlik.

Jelentősége Mezőkovácsháza gazdasági életében csekély. Megközelíthetősége, forgalmi helyzete a városon belül rossz, a városközponttól légvonalban is messzire esik, de szerkezeti kapcsolatai sem megfelelők, elsősorban a vasútvonal és a vasútállomás ebből a szemszögből kedvezőnek nem mondható diszpozíciója miatt. A városrészben csak néhány, zömmel az önálló falusi múltból örökölt, alapellátást biztosító intézmény van.

A városrész funkció ellátottsága az alábbiak szerint alakul:

Funkció neve	Kapcsolódó tevékenység, szolgáltatás
Humán szolgáltatások	Felnőtt háziorvosi rendelő, Óvoda, Idősek Napközi Otthona
Igazgatási-adminisztráció	Nem releváns
Közösségi funkciók	Ref. templom, Tájház, Temető helyi történelmi személyiségek sírjaival, TEF Fejlesztési és Közösségi Központ
Gazdaság, kereskedelem, szolgáltatás	Kiskereskedelmi üzletek, Vendéglátó helyek
Közlekedés	Autóbusz forduló és megállóhely

Reformátuskovácsházi városrész SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Megőrizte hagyományos településképét. • A város épített örökségi emlékeinek jelentős része itt található. • Közel van az Ipari, gazdasági városrész, vasútállomás. • Szerkezeti tervben kijelölt átlós zöldfelületi tengely. • Helyi védett természeti értékek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lakosságának a városi átlagnál lényegesen rosszabb demográfiai, iskolázottsági mutatói • Szegregálódó területek. • A vasút elszakítja a város többi részétől. • Kevés intézmény, kereskedelmi, szolgáltatási egység. • A vasúttól északra fekvő iparterületek tehergépjárművekkel való megközelítése lakóterületein keresztül történik. • Szélső tömbjeiben a lakóházak jelentős részét elhagyták, településszerkezete foszladozik. • Lakóépületek alacsony komfortfokozata.

	<ul style="list-style-type: none"> • Beékelődő iparterületek. • Mezőgazdasági területek porszennyeződésétől védtelen. • Zöldfelületei elhanyagoltak alacsony biológiai aktivitással bírók. • Egységes utcafásítás hiánya. • Játsszóterek, sportpályák hiánya.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Településmegújítási, örökségvédelmi források. • Kedvező gazdasági környezetben csökken az elvándorlás. • Falusi turizmus. • Több figyelem jut a településrésze a városon belül. • Ipari terület elérésétjavító új kiszolgáló út építése 	<ul style="list-style-type: none"> • Az elvándorlás következtében egyre nagyobb lakóterületek ürülnek ki, a közművek üzemeltetése egyre kevésbé lesz hatékony. • Az elhagyott házakat alacsony státuszúak vásárolják fel, nő a szegregáció. • A kovácsházi és reformátuskovácsnévárosi városrész közötti szembenállás fokozódik.

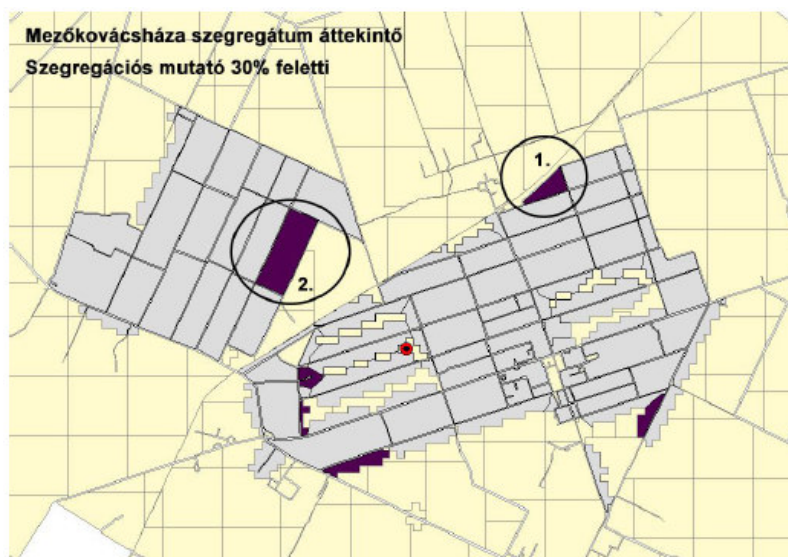
3.3.2 Szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

Jelen fejezetben a területi szegregációs folyamatok kerülnek bemutatásra a 2014-2020-as időszakra vonatkozó ITS megalapozó vizsgálatában leírtak alapján. A város egész területére vonatkozó ágazati szegregációs mechanizmusok az ITS Anti-szegregációs terv fejezetében kerülnek elemzésre. Az elemzések a 2011-es népszámlálás alapadataira épülnek, ezeket a 2022-ben esedékes népszámlálás friss adataival mindenképpen aktualizálni javasolt a későbbiekben.

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 10. melléklete meghatározza a település szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeinek lehatárolásához és térképi ábrázolásához szükséges adatokat. A területek lehatárolása a szegregációs mutató alapján történik, ez pedig a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül. A mutató úgy kerül kiszámításra, hogy a település területén belül olyan területileg egybefüggő tömbök kerülnek kiválasztásra, amelyekre együttesen jellemző, hogy a szegregációs mutató határértékének megfelelnek. A tömb népszámlálási célra létrehozott, általában közterületek és/vagy természetes és mesterséges tereptárgyak (pl. vasútvonal, vízfolyás partja stb.), valamint rácshálós térinformatikai megoldás eredményeképpen kialakított, településen belüli kisterületi egység.

A szegregátumok és szegregációval veszélyeztetett területek a Központi Statisztikai Hivatal 2011. évi népszámlálási adatai alapján kerültek meghatározásra. Azon tömböket tekintjük veszélyeztetett területeknek, illetve szegregátumoknak, ahol a szegregációs mutató aránya meghaladja a 30, illetve a 35 százalékot.

Meghatározásra került a kormányrendeletben továbbá az is, hogy a 200 főnél népesebb települések esetében szegregátumnak, illetve szegregációval veszélyeztetett területnek azok az egybefüggő területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt.

71. ábra: Mezőkovácsháza szegregátumokat bemutató térképe (forrás: KSH, illetve (forrás: Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2014-2020)

Mezőkovácsháza korábban elkészített Integrált Városfejlesztési Stratégiája (IVS) a 2001. évi népszámlálási adatokon nyugvó lehatárolások alapján készült. Az IVS elkészítéséhez kiadott központi útmutató a jelenlegitől eltérő mértékű mutatót szabályozott. Azon területeket tekintette szegregátumoknak, ahol az alacsony státuszú lakosság aránya meghaladta az ötven százalékot, veszélyeztetett területeknek pedig, ahol meghaladta a negyven százalékot. A szegregációs index határértékének útmutató szerinti csökkentése ellenére a korábban szegregátumnak minősített Reformátuskovácsházai tömb a 2011. évi népszámlálási adatok alapján veszélyeztetett terület besorolásúvá vált. A Keleti városrészben pedig egy korábban nem lehatárolt terület szegregátum besorolást kapott. A változás oka, hogy a területen élők száma korábban nem érte el az 50 főt. Érdemi változás nem történt a területek infrastrukturális ellátottságában.

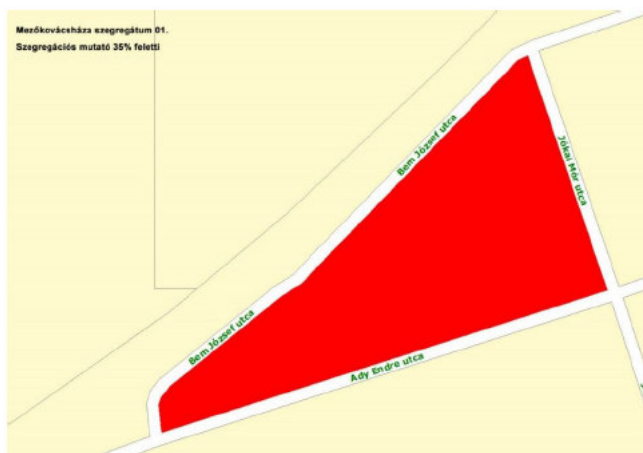
3.3.2.1. A szegregátumok bemutatása

1. számú szegregátum

A KSH a Keleti városrészben található, Bem József utca - Jókai Mór utca - Ady Endre utca által határolt tömböt szegregátumként határozta le. A szegregációs mutató: 37,9%. A területen élők száma 52 fő volt 2011-ben. Jelenleg 48 fő állandó és 1 fő ideiglenesen bejelentett lakos él itt. A 0-14 évesek aránya 17,3%, ami hat százalékponttal magasabb a városi aránynál. A 60 év felettek aránya

lényegében megegyezik a város egészére vonatkozó arányszámmal. Az aktív korúak közel kétharmada (65,5%) nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel, ez közel húsz százalékponttal magasabb érték a város egészére vonatkozó aránynál.

A háztartások 57 százalékában egyetlen foglalkoztatott sincs. A felsőfokú végzettségűek aránya (11,4%) lényegében megegyezik a városi átlaggal. Rendszeres szociális segélyben 2 fő részesült 2014-ben. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma 3 fő.

72. ábra: 1. számú szegregátum (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)

Az akcióterület demográfiai és szociális jellemzői

A területen található lakások száma 23, ebből 4 komfort nélküli vagy félkomfortos, kettő egyszobás. A laksűrűség 2,3fő/lakás, enyhén magasabb a városi laksűrűségnél (2,1fő/lakás). Önkormányzati bérlakás nem található a területen.

A házak többsége parasztház, illetve a Kádár rendszerben épült kockaház. A területen kizárólag lakóépület található. 2010. január 1. óta sem bontás, sem új lakóházépítés nem történt. A tömböt határoló Jókai Mór utca gyalogút. A Bem József utcában pormentes út nincs. Lakásfenntartási támogatásban két család részesült 2014-ben. A városközpont mintegy 2 km-re található.

2. számú szegregációval veszélyeztetett terület

A KSH a Reformátuskovácsházán található, Bethlen Gábor utca - névtelen utca - Móra Ferenc utca - Rákóczi Ferenc utca által határolt tömböt szegregációval veszélyeztetett területnek minősítette. A szegregációs mutató: 31,3%. A területen élők száma 88 fő volt 2011-ben. Jelenleg 80 állandó és 3 ideiglenesen bejelentett lakos él itt. A 0-14 évesek aránya, 11,4%, ami megegyezik a városi aránnyal.

A 60 év felettek aránya (34%) viszont 9 százalékponttal magasabb a város egészére vonatkozó arányszámnál. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 3%, ami jelentősen eltér a város egészére vonatkozó aránytól (12%). Az aktív korúak több mint 60%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. A háztartások 64%-ában egyetlen foglalkoztatott sincs. Rendszeres szociális segélyben 1 fő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 6 fő részesült 2014-ben.

A területen található lakások száma 36, ebből 8 komfort nélküli vagy félkomfortos. A házak többsége parasztház, illetve a Kádár rendszerben épült kockaház. A területen kizárólag lakóépület található. A tömbben két szociális bérlakás található: egy a Móra Ferenc utca 22. alatt és egy a Bethlen utca 81. szám alatt. Ezek EΠ-s forrás bevonásával felújításra kerültek. 2010. január 1. óta sem bontás, sem új lakóház építés nem történt. Lakásfenntartási támogatásban 4 család részesült 2014-ben. A városközpont mintegy 3,5 km-re található.

73. ábra: 2. számú szegregációval veszélyeztetett terület (Forrás: KSH 2011-es népszámlálási adatok)

Amint arra az 1.10.2 számú alfejezetben utaltunk, a „Leromlott városi területek rehabilitációja Mezőkovácsházán” című projekt keretében jelentős fejlesztés zajlott a városban. Ez alapvetően a 2. számú szegregátum területét érintették. Így a programban többek között útalapok burkolattal történő ellátását, kisebb közvilágítás-fejlesztést, közösségi terek kialakítását (Bethlen utcán) is elvégezték. Az útfelújítások érintették a Bem utca egy útszakaszát, a Mezőkovácsháza felső vasúti megállóhelyen található autóbusz-fordulóját, illetve az Ipari út egy szakaszát. A projekt keretében térfigyelő kamerát telepítettek, illetve a Móra–Bethlen utcák közötti szakaszon és a Móra utca végén, és a Bem utca elején a hiányzó közvilágítást kiépítették.

3.3.2.2. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

- Reformátuskovács háza kiürülő lakóterületei, elsősorban a Mikes Kelemen utca, ahol egész házsorok váltak lakatlanná.
- Reformátuskovács háza környezeti állapotának javítása - központjának fejlesztése, átlós zöldfelületi tengely kialakítása.
- Barnamezős, rehabilitációra váró iparterületek az Ipari, gazdasági városrészben.
- Széchenyi lakótelep. Lakóépületek energetikai felújítás szükséges.
- Ifjúsági lakótelep. Panelrekonstrukcióra várnak az épületek.
- Vasútállomás. Rendkívül elhanyagolt, lényegében rozsdáövezet jellegű terület.

- Vasúttól észak-nyugatra lévő gazdasági terület megközelítése. Jelenleg Reformátuskovácsháza lakóutcáin keresztül zajlik a teherforgalom.
- Városközpont. Elhanyagolt, bezárt középületek (pl. mozi) felújítása.
- Sport, szabadidő városrész lezárt temetőinek elhatárolása szükséges.
- Roncsolt településszerkezet határvonalinak tompítása, sebhelyek lehetőség szerinti kezelése (lakótelepek, intézményterületek, újabb kereskedelmi létesítmények).
- Autós kereskedelmi létesítmények sivár parkolóinak humanizálása.
- Településképi szempontok érvényesítése energetikai felújítások során (nyílászárók, homlokzat kialakítás, tetőráépítés).
- Zöldterületek biológiai aktivitásértékének növelése, elsősorban a központtól távolabbi városrészekben.

1. MELLÉKLET: MEZŐKOVÁCSHÁZA VÁROS KÉPVISELŐ- TESTÜLETÉNEK 350/2021. (XII.16.) SZ. HATÁROZATA MEZŐKOVÁCSHÁZA VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK FELÜLVIZSGÁLATÁRÓL

Mezőkovácsházi Polgármesteri Hivatal

5801 Mezőkovácsháza, Árpád u. 176.

☎: 68 / 381 – 011; 📠: 68 / 381 – 656;

14/2021. sz. kt.

K I V O N A T

a Képviselő-testület 2021. december 16-i soros, nyílt ülésén készült jegyzőkönyvéből

A Képviselő-testület 8 igen szavazattal – ellenszavazat és tartózkodás nélkül – az alábbi határozatot hozta: (A döntéshozatalban résztvevő, jelenlévő képviselők száma: 8 fő.)

Tárgya: ITS felülvizsgálata

350/2021. (XII. 16.) sz. kt. határozat

Mezőkovácsháza Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 9/A. §-ban foglaltak alapján, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13.§ (1) bekezdés 1. pontjában, valamint az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 6.§ (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva dönt:

1. Mezőkovácsháza Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálatáról,
2. az ITS-hez szükséges Megalapozó Vizsgálat – ITS szempontjából releváns részeinek – felülvizsgálatáról,
3. A tervezési és partnerségi egyeztetési feladatok elvégzéséhez az ITS tervezés beszerzési tenderének meghívásos eljárás keretében való megindításáról a helyi beszerzési szabályzat szerint.

A Képviselő-testület felkéri a Polgármestert a döntéssel kapcsolatos településfejlesztési és településrendezési feladatok ellátására, ezen belül kiemelten a tervezet egyeztetésének végrehajtására.

Határidő: értelem szerint, a pályázati előírások függvényében
Felelős: Csepreghy Elemér polgármester

Csepreghy Elemér sk.
polgármester

Dr. Szilbereisz Edit sk.
jegyző

Zábrák Istvánné sk.
jkv. hitelesítő

Mezőkovácsháza, 2022. január 3.

A kivonat hitelélül:

Gigaczné Trajer Dolli
ügyintéző

2. MELLÉKLET: FŐÉPÍTÉSZI SZAKVÉLEMÉNY A MEZŐKOVÁCSHÁZA VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK MÓDOSÍTÁSA SORÁN KIDOLGOZANDÓ TARTALMI ELEMINEK MEGHATÁROZÁSÁHOZ

Béres István
Építész, E-04-0016
5700 Gyula, Nagyvárdai u. 3. e-mail: beresistvan61@t-online.hu

031/2022.

Tárgy: Mezőkovácsháza, ITS felülvizsgálat

NYILATKOZAT

MEZŐKOVÁCSHÁZA INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATÁHOZ KÉSZÍTENDŐ MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATÁNAK TARTALMI TEMATIKÁJA

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet 3/A. § alapján a következőt nyilatkozom.

Jogszabályi háttér: „314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet 3/A. § (1) Az 1. melléklet szerinti megalapozó vizsgálat (a továbbiakban: megalapozó vizsgálat) — a (2) és a (3) bekezdésben meghatározott keretek között felhasználható a stratégia és a településrendezési eszköz készítése, valamint a koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz módosítása során is. (2) A megalapozó vizsgálat tartalmát a tervezési terület, a tervezési feladat és a tervezési cél figyelembevételével aktualizálni kell olyan módon, hogy a szükséges tartalmat és annak részletzettségét az önkormányzati főépítész írásban határozza meg. (3) A stratégia és a településrendezési eszköz készítése, valamint a koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz módosítása során felhasználni csak az aktualizálást megelőzően legfeljebb hét éven belül készült megalapozó vizsgálatot lehet, ideértve az ezen időtávon belül a településrendezési eszközhöz nem e rendelet szerinti tartalommal elkészített megalapozásnak minősülő vizsgálatot is. A felhasználható tartalmi elemeket az önkormányzati főépítész írásban határozza meg. (4) Közös megalapozó vizsgálat készíthető, ha a koncepció, a stratégia és a településrendezési eszközök vagy ezek módosítása együtt, vagy közvetlenül egymást követően kerülnek kidolgozásra.”

Mezőkovácsháza Város Önkormányzata készített 7 éven belül megalapozó vizsgálatot:

- Trenecon – COWI – MAPI Konzorcium: MEZŐKOVÁCSHÁZA VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA, projekt azonosító: DAOP - 6.2.1/13/K-2014-0002

Figyelembe véve a településen végbement változásokat, valamint, hogy a hatályos Integrált Településfejlesztési Stratégia felülvizsgálatához milyen kiinduló adatok szükségesek, a készítendő megalapozó vizsgálat következő fejezeteinek kidolgozását szükséges a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet 1. sz. melléklete alapján meghatározott tartalom szerint elkészíteni:

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

- 1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok
- 1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata
- 1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata
- 1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai
- 1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása
- 1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

- 1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések
- 1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata
 - 1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök
 - 1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek
- 1.7. A település társadalma
 - 1.7.1. Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség
 - 1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok
 - 1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)
- 1.8. A település humán infrastruktúrája
 - 1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)
 - 1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása
- 1.9. A település gazdasága
 - 1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre
 - 1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői
 - 1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése
 - 1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)
 - 1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)
- 1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere
 - 1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program
 - 1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere
 - 1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység
 - 1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai
 - 1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás
 - 1.10.6. Intézményfenntartás
 - 1.10.7. Energiagazdálkodás
- 1.11. * Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

- 2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése
A vizsgálatok alapján a tényleges állapotok elemzése, egymásra hatásuk összevetése, folyamataik elemzése

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

- 3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis
A tényleges állapot értékelése, továbbá a szélsőséges, a települési környezettel szemben támasztott általános követelményeknek ellentmondó, problematikus témakörök kiemelése. A település adottságainak, lehetőségeinek és a fejlesztés korlátainak összefoglalása, a település-veszélyeztető hatások alapján készített kockázatértékelés figyelembevételével.
 - 3.1.1. A folyamatok értékelése
 - 3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése
 - 3.1.3. A településfejlesztés- és rendezés kapcsolata
- 3.2. Problématérkép/értéktérkép
A település problémáinak és értékeinek összefoglalója térképi formában, a területi lehetőségek és korlátok térképi ábrázolása
- 3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek
 - 3.3.1. településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

- 3.3.2. szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)
- 3.3.3. egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

A város ITS felülvizsgálatát, az eredeti ITS elkészülte utáni változások mértékéig, az indokolt mélységben, és mértékben szükséges elvégezni.

Tisztelettel:

Gyula, 2022. október 11.

Béres István s.k.
mb. főépítész

3. MELLÉKLET: A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSSEL, TELEPÜLÉSRENDEZÉSSEL, ÉS TELEPÜLÉSKÉP- ÉRVÉNYESÍTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ PARTNERSÉGI EGYEZTETÉS HELYI SZABÁLYAIRÓL SZÓLÓ 15/2017. (VIII. 03.) SZ. ÖNKORMÁNYZATI RENDELET

Mezőkovácsháza Város Önkormányzata Képviselő-testülete az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésének első fordulatában kapott felhatalmazás alapján, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 23. § (5) bekezdés 5. pontjában meghatározott feladatkörében eljárva - figyelemmel a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012 (XI. 8.) Korm. rendelet 29. §-ában foglaltakra is – a következőket rendeli el:

1. A rendelet hatálya

1. § E rendelet hatálya Mezőkovácsháza város településfejlesztési koncepciójának, integrált településfejlesztési stratégiájának, településrendezési eszközeinek, településképi arculati kézikönyvének és településképi rendeletének készítése, módosítása során a 3. § szerinti partnerekre, valamint a partnerségi egyeztetés szabályaira terjed ki.

2. § Mezőkovácsháza város településfejlesztési koncepciójának (a továbbiakban: koncepció), integrált településfejlesztési stratégiájának (a továbbiakban: stratégia), településrendezési eszközeinek, településképi arculati kézikönyvének és településképi rendeletének vagy azok módosításának a lakossággal, érdekképviseleti, civil és gazdálkodó szervezetekkel, vallási közösségekkel történő véleményeztetése a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) és jelen rendeletben meghatározott szabályok szerint történik.

2. A partnerek meghatározása

3. § A partnerségi egyeztetésben az alábbi természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek (a továbbiakban: partnerek) vehetnek részt:

a) a település közigazgatási területén ingatlannal rendelkezni jogosult természetes vagy jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet,

b) a Mezőkovácsházi székhellyel, telephellyel rendelkező gazdálkodó szervezet,

c) a Mezőkovácsházi székhellyel bejegyzett civil szervezet,

d) a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 98. § (2) bekezdés c) pontja alapján a településrendezési eszközök véleményezési eljárásába - a partnerségi egyeztetés megkezdése előtt legalább 30 napnál korábban - a polgármesternél írásban bejelentkező egyéb szervezet.

3. A partnerek tájékoztatásának módja és eszközei

4. § (1) Koncepció vagy stratégia készítése esetén a partnerek tájékoztatása – a Korm. rendelet szerinti előzetes és munkaközi tájékoztató keretében –

- a) közterületen elhelyezett önkormányzati hirdetőfelületen,
- b) Mezőkovácsháza Város Önkormányzatának helyi közérdekű tájékoztatójában és
- c) a www.mezokovacshaza.hu honlapon közzétett hirdetmény útján, továbbá
- d) lakossági fórum keretén belül szóban történik.

(2) **A koncepció és a stratégia módosítása** esetén a partnerek tájékoztatása az elkészült tervezetről – a Korm. rendelet szerinti munkaközi tájékoztató keretében – a www.mezokovacshaza.hu honlapon közzétett hirdetmény útján történik.

5. § Településképi arculati kézikönyv (a továbbiakban: kézikönyv), **településképi rendelet készítése vagy módosítása** esetén a partnerek tájékoztatása – a Korm. rendelet szerinti előzetes és munkaközi tájékoztató keretében –

- a) közterületen elhelyezett önkormányzati hirdetőfelületen,
- b) Mezőkovácsháza Város Önkormányzatának helyi közérdekű tájékoztatójában és
- c) a www.mezokovacshaza.hu honlapon közzétett hirdetmény útján, továbbá
- d) lakossági fórum keretén belül szóban történik.

6. § (1) Településrendezési eszközök teljes eljárásban történő készítése, módosítása esetén a partnerek tájékoztatása – a Korm. rendelet szerinti előzetes és munkaközi tájékoztató keretében –

- a) közterületen elhelyezett önkormányzati hirdetőfelületen,
- b) Mezőkovácsháza Város Önkormányzatának helyi közérdekű tájékoztatójában és
- c) a www.mezokovacshaza.hu honlapon közzétett hirdetmény útján, továbbá
- d) lakossági fórum keretén belül szóban történik.

(2) **Településrendezési eszközök egyszerűsített eljárásban** történő készítése, módosítása esetén a partnerek tájékoztatása az elkészült tervezetről – a Korm. rendelet szerinti munkaközi tájékoztató keretében –

- a) közterületen elhelyezett önkormányzati hirdetőfelületen,

b) Mezőkovácsháza Város Önkormányzatának helyi közérdekű tájékoztatójában és

c) a www.mezokovacshaza.hu honlapon közzétett hirdetmény útján, továbbá

d) lakossági fórum keretén belül szóban történik.

(3) **Településrendezési eszközök tárgyalásos eljárásban** történő készítése, módosítása esetén – a (4) bekezdés szerinti eset kivételével, - a partnerek tájékoztatása az elkészült tervezetről, - a Korm. rendelet szerinti munkaközi tájékoztató keretében –

a) közterületen elhelyezett önkormányzati hirdetőfelületen,

b) Mezőkovácsháza Város Önkormányzatának helyi közérdekű tájékoztatójában és

c) a www.mezokovacshaza.hu honlapon közzétett hirdetmény útján, továbbá

d) lakossági fórum keretén belül szóban történik.

(4) **Településrendezési eszköz készítésének vagy módosításának tárgyalásos eljárása során, a Kormány által rendeletben kihirdetett veszélyhelyzet esetén**, az érintett településen a veszélyhelyzet következményeinek a felszámolása vagy a további, közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megelőzése miatt indokolt, a partnerek tájékoztatása az elkészült tervezetről – a Korm. rendelet szerinti munkaközi tájékoztató keretében, - a www.mezokovacshaza.hu honlapon közzétett hirdetmény útján történik.

(5) **Településrendezési eszközök állami főépítési eljárásban** történő készítése, módosítása esetén a partnerek tájékoztatása az elkészült tervezetről – a Korm. rendelet szerinti munkaközi tájékoztató keretében – a www.mezokovacshaza.hu honlapon közzétett hirdetmény útján történik.

7. § (1) A hirdetménynek – előzetes tájékoztató esetén - tartalmaznia kell:

a) a Korm. rendelet 37. § (3) bekezdésében foglaltakkal összhangban az érintett államigazgatási szervek számára tájékoztatásra bocsátott dokumentumot,

b) a partnerek észrevételeinek benyújtására nyitva álló határidőt és

c) a postacímet vagy elektronikus levélcímet, ahova az észrevétel megküldhető.

(2) A hirdetménynek – munkaközi tájékoztató esetén - tartalmaznia kell:

a) az érintett államigazgatási szervek számára tájékoztatásra bocsátott dokumentumokat, tárgyalásos és állami főépítési eljárás esetén, legalább a tervezet összefoglaló leírását és az elkészült jóváhagyandó munkarészeket,

b) a partnerek észrevételeinek benyújtására nyitva álló határidőt és

c) a postacímet vagy elektronikus levélcímet, ahova az észrevétel megküldhető.

8. § A lakossági fórum összehívására és lebonyolítására a Mezőkovácsháza Város Önkormányzat Képviselő-testülete Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló önkormányzati rendeletében foglalt szabályozás az irányadó.

4. A javaslatok, vélemények dokumentálásának, elfogadásának és nyilvántartásának módja

9. § (1) A partnerek a lakossági fórumon szóban észrevételt tehetnek, amelyet jegyzőkönyvbe kell foglalni. A lakossági fórumot követő 8 napon belül, valamint lakossági fórum hiányában a hirdetmény közzétételétől számított 8 napon belül a partnerek írásos észrevételeket tehetnek az alábbi módokon:

a) papíralapon a Polgármesternek címezve, Mezőkovácsháza Város Önkormányzatának címére (5800 Mezőkovácsháza, Árpád u. 176.) történő megküldéssel, vagy

b) elektronikus levélben a hirdetményben meghatározott e-mail címre történő megküldéssel, amennyiben a hirdetmény ilyet tartalmaz.

(2) Azt a partnert, aki az (1) bekezdés szerint közétett határidőn belül véleményt nem nyilvánított, javaslatot nem tett, a határidő leteltét követően hozzájáruló partnernek kell tekinteni, az egyeztetési további szakaszaiban és elfogadási szakaszban egyaránt.

(3) Tárgyalásos eljárásban, az egyeztető tárgyalás vonatkozásában az eljárásban érintett partnernek az egyeztető tárgyalást megelőző partnerségi egyeztetésben jogszabályon alapuló ellenvéleményt tett partnert kell tekinteni.

(4) Az (1) bekezdés szerint beérkezett vélemények tisztázása érdekében a polgármester a véleményező partnerrel meghívásos egyeztető tárgyalás keretében további egyeztetést kezdeményezhet, amelyről jegyzőkönyvet kell készíteni.

(5) Azt a partnert, aki a partnerségi egyeztetés során határidőn belül véleményt nem adott, vagy adott, de a (4) bekezdés szerinti meghívásos egyeztető tárgyaláson a meghívás ellenére nem vett részt, kifogást nem emelő partnernek kell tekinteni, az egyeztetés további szakaszaiban és elfogadási szakaszban egyaránt.

(6) A beérkezett javaslatokat, véleményeket a főépítész az (1) bekezdésben megjelölt határidő elteltét követően továbbítja az arculati kézikönyv, településképi rendelet, fejlesztési dokumentum vagy a településrendezési eszköz készítésével megbízott tervezőnek.

(7) A tervező a véleményekkel, javaslatokkal kapcsolatos szakmai véleményét – a tervezési szerződésben megállapított határidőben - megküldi az önkormányzat részére, a Polgármesternek címezve.

(8) A szakmai javaslatok alapján a főépítész a vélemények, javaslatok elfogadására, el nem fogadás esetén indokolására vonatkozó döntés-tervezetet készít.

10. § (1) A beérkezett vélemények, javaslatok elfogadásáról vagy el nem fogadásáról, az el nem fogadás indokolásáról – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - a képviselő-testület dönt.

(2) Településrendezési eszköz tárgyalásos vagy állami főépítési eljárásban történő lefolytatása esetén a beérkezett partneri vélemények, javaslatok elfogadásáról vagy el nem fogadásáról, az el nem fogadás indokolásáról a Polgármester dönt.

(3) Minden a partnerségi egyeztetéssel kapcsolatos Korm. rendeletben és jelen rendeletben nem szabályozott kérdésben a Polgármester dönt, a vonatkozó eljárási szabályok megtartása mellett.

11. § (1) A jelen rendeletben foglaltak szerint beérkezett véleményeket, javaslatokat a főépítész a tárgy és az eljárási szakasz rögzítésével, a beérkezés sorrendjében nyilvántartja.

(2) Az (1) bekezdés szerinti nyilvántartás legalább az alábbiakat tartalmazza:

a) a véleményező, javaslattevő nevét, továbbá lakhelyét, székhelyét, vagy telephelyét,

b) a vélemény beérkezésének időpontját,

b) a vélemény, javaslat rövid tartalmát,

c) a véleményezési szakasz lezáró, vagy a 10. § (2) bekezdés szerinti döntést követően a véleményt, javaslatot elfogadó, vagy elutasító képviselő-testületi határozat számát, illetve a Polgármester döntését.

(3) Az (1) bekezdés szerinti dokumentumokat a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésére vonatkozó szabályok szerint, az ott meghatározott határidőig kell őrizni.

5. Az elfogadott koncepció, stratégia, kézikönyv, településképi rendelet és településfejlesztési eszköz nyilvánosságát biztosító intézkedések

12. § A Polgármester – a feladatkör szerint illetékes szervezeti egységek útján – gondoskodik az elfogadott koncepció, stratégia, kézikönyv, településképi rendelet és településrendezési eszköz elfogadást követő 15 napon belüli közzétételéről, a www.mezokovacshaza.hu honlapon. A honlapon történő közzététel nem mentesít a Korm. rendelet 43. § és 43/B. §-a szerinti egyéb közzétételi szabályok teljesítése alól.

13. § Az elfogadott koncepcióról, stratégiáról és ezek módosításáról szóló, a Korm. rendelet 30. § (13) bekezdésben foglaltak szerinti tájékoztatásról a polgármester a főépítész útján gondoskodik.

6. Záró rendelkezések

14. § (1) E rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) Ezen rendelet rendelkezéseit a rendelet hatályba lépését követően induló egyeztetési eljárásokban kell alkalmazni.

4. MELLÉKLET: HATÁROZAT TERVEZET AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATÁNAK KÉPVISELŐ-TESTÜLETI ELFOGADÁSÁRÓL

5. MELLÉKLET: ___/2022. (__. __.) SZÁMÚ HATÁROZAT AZ
INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA
ELFOGADÁSÁRÓL
